

ОДЛУКУ

I - Усваја се Локални план акције за децу града Крушевца за период 2019-2025. година.

II - Ову Одлуку са Локалним планом акције за децу града Крушевца објавити „Службеном листу града Крушевца“.

* * *

ЛОКАЛНИ ПЛАН

АКЦИЈЕ ЗА ДЕЦУ ГРАДА КРУШЕВЦА ЗА ПЕРИОД 2019-2025

КРУШЕВАЦ ПО МЕРИ ДЕЦЕ

1. УВОД

1.1. УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Један од најзначајнијих стратешких докумената града Крушевца је управо посвећен нашој деци. То је

најбољи доказ спремности локалне власти да крене у сусрет онима који ће у блиској будућности допринети даљем просперитету и развоју Крушевца.

ЛПА је настао као резултат сарадње представника свих релевантних институција и организација које се баве децом, локалне самоуправе и УНИЦЕФ-а. Бољи, квалитетнији и садржајнији живот наше деце сматрам једним од приоритета свих нас који управљамо овим градом. Тај циљ је дугорочан и захтева континуирану преданост и посвећеност свих нас. Зато позивам све партнере у локалној заједници, установе и институције, привредне субјекте, невладине организације, средства јавног информисања и појединце, да својим учешћем помогну у спровођењу ЛПА. Тако бисмо сви заједно дали допринос у креирању повољног окружења за унапређење живота деце у свим сферама. Наша је обавеза да створимо средину за безбедно и здраво одрастање наше деце, за учење и игру, у којој ће деца бити заштићена, поштована, негована и третирана са достојанством.

ЛПА за децу није циљ за себе, већ инструмент за остварење права детета и побољшање положаја деце у локалним заједницама. ЛПА је инструмент помоћу којег се може обезбедити равноправан третман за сву децу, који ће им омогућити да израсту у одговорне и савесне грађане.

Деца су наша будућност и ми градимо Крушевац по мери деце!

Крушевац, децембар 2018. године

ГРАДОНАЧЕЛНИК
Јасмина Палуровић, с.р.

1.1. РАЗВОЈ ЛОКАЛНОГ ПЛАНА АКЦИЈЕ ЗА ДЕЦУ ГРАДА КРУШЕВЦА

Влада Републике Србије је у фебруару 2004. године усвојила Национални план акције за децу (НПА) којим се дефинише општа политика Републике према деци у периоду до 2015. године.

Национални план за децу дефинише начине како ће Влада и остале републичке и локалне институције изградити Србију која поштује дечија права и која је по мери деце. План говори о ономе што надлежни желе да ураде и о начину како то да ураде.

У Београду, 9.06.2006. године, потписан је Меморандум о споразумевању између града Крушевца и Дечијег фонда Уједињених нација (УНИЦЕФ-а) којим је договорено заједничко учешће на изради Локалног плана акције за децу општине Крушевац. Скупштина општине Крушевац на седници одржаној 26.12.2006. године усваја стратешки документ Локални акциони план за децу за општину Крушевац, за период 2006 – 2010. године.

Град Крушевац 2011. године усваја Локални план акције за децу града Крушевца, за период 2011–2015.

године, исти се продужава до краја 2018. године. Скупштина града усваја нови Локални плана акције за децу града Крушевца, за период 2019.–2025. година у циљу континуираног обезбеђивања услова за квалитетнији и садржајнији живот деце нашег Града.

Локални планови су засновани на кључним принципима и садрже основне компоненте Националног плана акције за децу:

- Смањење сиромаштва код деце,
- Квалитетно образовање за сву децу,
- Боље здравље за сву децу,
- Унапређење положаја и права деце са сметњама у развоју,
- Заштита права деце без родитељског старања,
- Заштита деце од злостављања, занемаривања, искориштавања и насиља.

Основни циљ примене ЛПА јесте да се дефинишу стратешки циљеви, реалне и мерљиве активности које би се заснивале на свеобухватној анализи стања и укључивале све сегменте живота деце и подизање нивоа свести чланова друштва о стању деце и њиховим потребама.

Ове кључне активности би требало да се спроведу у граду Крушевац од 2019 до 2025 године, што ће довести до јачања капацитета локалне заједнице неопходних за унапређење положаја деце у Крушевцу.

1.2. КОМИСИЈА ЗА ИЗРАДУ ЛОКАЛНОГ ПЛАНА АКЦИЈЕ ЗА ДЕЦУ ГРАДА КРУШЕВЦА

Град Крушевац је препознао значај заједничког планирања заштите деце у локалној заједници, као могућност да унапреди бригу о деци и адекватније одговори на потребе деце и породица у заједници. Кроз Локални план акције за децу град ће повезати све социјалне партнере у локалној заједници и укључити их у решавање проблема деце, и на тај начин допринети локализацији Националног плана акције за децу и спровођењу националне политике за децу.

Локалним планом акције за децу Града Крушевца су обухваћене приоритетне мере, активности и програми које треба предузети у наредним годинама како би се остварили што повољнији услови за живот деце и њихово укључивање у друштво.

Комисију за израду Локалног плана акције за децу чине представници свих установа задужених за бригу о деци у Граду Крушевцу, као и невладиних организација из Крушевца које активно раде са децом.

* * *

На основу члана 48. Статута града Крушевца („Сл. лист града Крушевца“, бр. 8/08, 5/11 и 8/15),

Градско веће града Крушевца, на седници одржаној 06.07.2018. године, донело је

Р Е Ш Е Њ Е

о приступању изради Локалног плана акције за децу града Крушевца са акционим планом за период 2019. – 2025. године и формирању Комисије

I – ПРИСТУПА СЕ изради Локалног плана акције за децу града Крушевца са акционим планом за период 2019. – 2025. године и формирању Комисије.

II – Именује се Комисија за израду стратешког документа Локалног плана акције за децу града Крушевца са акционим планом за период 2019. – 2025. године и то:

- Јелена Милановић – председник Комисије, помоћник Градоначелника за друштвене делатности,
- Ивана Петровић, члан, заменица директора Центра за социјални рад Крушевца,
- Јелена Вељковић – члан, заменица директора Културног центра Крушевца,
- Драгана Ивановић – члан, заменица директора Културног центра Крушевца,
- Љубинка Јовановић – члан, психолог у Предшколској установи „Ната Вељковић“ Крушевца,
- Гордана Алексић – члан, начелница Дечијег диспанзера, Дома здравља Крушевца,
- Мирјана Базић – члан, директор ШОСО „Веселин Николић“ Крушевац.

III - Комисија из тачке II овог Решења ће по потреби образовати подтимове за израду стратешког документа Локалног плана акције за децу града Крушевца са акционим планом за период 2019. – 2025. године и то:

IV – Задатак Комисије је да изради нацрт Локалног плана акције за децу града Крушевца, и исти достави Градском већу града Крушевца на даљу процедуру.

V – Стручне послове за потребе Комисије за израду Локалног плана акције за децу града Крушевца за период 2019-2025. године, врши Одељење за друштвене делатности Градске управе града Крушевца.

VI – Решење објавити у „Службеном листу града Крушевца“.

* * *

Према проблематици, а у циљу свеобухватног сагледавања стања деце у свим сегментима живота, формирани су тимови који су учествовали у изради новог стратешког документа ЛПА за децу града Крушевца, за период 2019 -2025 године, и то:

др Јелена Милановић, координатор Радних тимова, помоћник градоначелника за друштвене делатности града Крушевца

1. Тим – Социјална заштита по мери деце

- Ивана Петровић, координатор тима, дипл. правник, помоћник директора Центра за социјални рад Крушевац
- Милијана Марјановић, члан тима, социјална радница, Центар за социјални рад Крушевац
- Снежана Живковић, члан тима, социолог, Центар за социјални рад Крушевац.

2. Тим – Биље здравље за сву децу

- др Гордана Алексић, координатор тима, педијатар, начелница Дечијег диспанзера Крушевац
- Војислав Ђинђић, члан тима, психолог
- др Јасмина Илић, члан тима, специјалиста превентивне и дечије стоматологије

3. Тим – Унапређење образовања

- Љубинка Јовановић, координатор тима за предшколско, психолог ПУ „Ната Вељковић“ Крушевац,
- Драгана Ивановић, координатор тима за образовање, проф. разредне наставе директорка Основне школе „Бранко Радичевић“ Крушевац,
- Татјана Милутиновић, члан тима, школски психолог,
- Тамара Милутиновић, члан тима, проф. српског језика и књижевности,
- Слађана Жујић, члан тима, проф. психологије,
- Марија Средојевић, члан тима, психолог, ПУ „Ната Вељковић“ Крушевац,
- Драгана Дунђеровић, члан тима, логопед, ПУ Ната Вељковић Крушевац,
- Слободанка Миладиновић, члан тима, педагог, ПУ „Ната Вељковић“ Крушевац,
- Далиборка Живковић, члан тима, васпитач сарадник, ПУ Ната Вељковић Крушевац.

4. Тим- Унапређење културе, информисања и физичке културе

- Јелена Вељковић, координатор Тима за културу, информисање и физичку културу, дипл. правник, заменица директора Културног центра Крушевац,
- Слађана Обрадовић, члан тима, социолог Културни центар, Крушевац,
- Јован Ристић, члан тима, драматург, Крушевачко позориште,
- Светлана Бујић, члан тима, економиста, Туристичка организација Крушевац,
- Наташа Димовска, члан тима, виши музејски водич, Народни музеј Крушевац,
- Наталија Топличанин, члан тима, историчар уметности, Народни музеј Крушевац,
- Јелена Стојковић, члан тима, конзерватор, Народни музеј Крушевац,
- Јована Стојковић, члан тима, етнолог, Народни музеј Крушевац,
- Драган Лазић, члан тима, проф. физичке културе, Спортски центар Крушевац,
- Бојан Обрадовић, члан тима, председник Спортског савеза града Крушевца.

5. Тим- Унапређење положаја и права деце са сметњама у развоју

- Мирјана Базић, координатор Тима за унапређење положаја и права деце са сметњама у развоју, дипл. дефектолог олигофренолог, директор ШОСО „Веселин Николић“,
- Наташа Јевтић, члан тима, социјални радник ШОСО „Веселин Николић“,
- Бојана Бићанин, члан тима, психолог ШОСО „Веселин Николић“,

- Нада Вилотијевић, члан тима, наставник математике ШОСО „Веселин Николић“.

Стручне послове за потребе Комисије за израду Локалног плана акције за децу града Крушевца за период 2019-2025. године, вршило је Одељење за друштвене делатности Градске управе Крушевац.

У току израде ЛПА за децу града Крушевца за период 2019–2025. године извршени су: анализа претходног документа, сагледавање тренутног стања и процена потреба деце из различитих области, одређивање приоритета за наредни шестогодишњи период, дефинисани су циљеви и активности, као и носиоци и индикатори за праћење успешности извршења. Циљна група овог стратешког документа су деца до 15. година. Од 15 до 30 година су млади који су обухваћени Локалним акционим планом за младе града Крушевца.

1.3. ОСТВАРИВОСТ ЛПА

Усвајањем ЛПА од стране Скупштине града Крушевца на седници, локална самоуправа преузима обавезу да се зацртане активности и реализују.

Остваривост ЛПА је могућа само кроз системску и континуирану сарадњу и функционалну повезаност крушевачке власти, институција и свих грађана.

Активности укључене у ЛПА представљају мини пројекте са тачно дефинисаним почетком реализације и носиоцима активности, што ће олакшати финансирање пројеката од стране како буџета града Крушевца, тако и од стране донатора. Буџетом града Крушевца опредељују се средства за спровођење приоритетних акција плана за сваку годину.

Локални план акције за децу је корак у остварењу циља

ИЗГРАДИТИ КРУШЕВАЦ ПО МЕРИ ДЕЦЕ!

2. КОНТЕКСТ

2.1. ГЕОГРАФСКИ ПОДАЦИ О ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРУШЕВЦА

Крушевац се налази у централном делу Републике Србије и захвата најјужнији крај панонског обода и перипанонске Србије. Границе се простиру између 43°22'21" и 43°42'17" северне географске ширине и 21°9' и 21°34'8" источне географске дужине и обухватају део слива реке Расине, подручје доњег тока реке Западне Мораве, између планина Копаника, Жељина и Јастрепца и простира се од граничних делова Шумадије до Јужне Србије.

Доминантан морфолошки облик на овом подручју, представља планински гребен Великог Јастрепца, правца исток-запад. Северно од гребена пружа се неогена котлина Крушевца. У оквиру побрђа Јастрепца, Јухора и Мојсињских планина налази се ниско планинско подручје, док је равничарско подручје у долинама већих водотокова. Долина Западне Мораве је

једна од важнијих долина у Србији. Ова долина упоредничког правца је важна трансверзала западне Србије. Као западни огранак моравско-вардарске удолине, она везује источну Србију и Босну и зато се кроз њу одвија саобраћај у оба правца, а котлине у њеном саставу су стетишта живота и привреде околних крајева. Највећа и најважнија котлина у композитној долини Западне Мораве је Крушевачка котлина. Она је између Левча и Темнића на атару Жупе, подгорине Копаоника и Јастрепца на југу; Краљевачка котлина и Ибарска долина су западно од ње, док су великоморавска и јужноморавска долина на истоку.

Природна предиспонираност терена је условила да путеви из Темнића, Жупе, подгорине Јастрепца и Копаоника воде ка Крушевачкој котлини и сви ови крајеви гравитирају према котлини. Ове карактеристике рељефа непосредно су утицале и на развој саобраћајне мреже.

Положај Србије у средишту Балкана, на раскршћу главних саобраћајних коридора VII и X условљава да се преко њене територије, природно пружају најкраће транзитне друмске и железничке везе западне Европе, са земљама јужног дела Европе, Блиског и Далеког Истока.

Један од главних саобраћајних коридора је Е-75, који из југоисточне Европе води према Западној Европи, пресеца субрегион Крушевца са североисточне стране. Крушевац је са овим правцем повезан државним магистралним путем М-5 (Појате-Крушевац-Краљево) код Појата, на 25км од Крушевца, преко кога се читаво подручје прикључује на мрежу европских ауто-путева.

Магистрални путни правци, који у систему државних путева представљају основне носиоце саобраћаја у Србији, пресецају територију Крушевца дуж десне обале реке Западне Мораве.

Магистрални путни правац М-5 (Појате-Крушевац-Краљево-Чачак), је значајан западно-моравски коридор који се поклапа са правцем европског пута Е-761 и представља везу ауто-пута Београд-Ниш и будућег ауто-пута Београд-Јужни Јадран (веза на позицији Чачак-Пожега), систем лонгитудиналних веза које везују Румунију и Бугарску са Србијом.

Железничка пруга Сталаћ-Краљево-Пожега која је са североисточне стране повезана са пругом Београд-Ниш-Сталаћ, а са западне стране пругом Сталаћ-Крушевац-Краљево-Чачак-Ужице омогућава излаз на луку Бар.

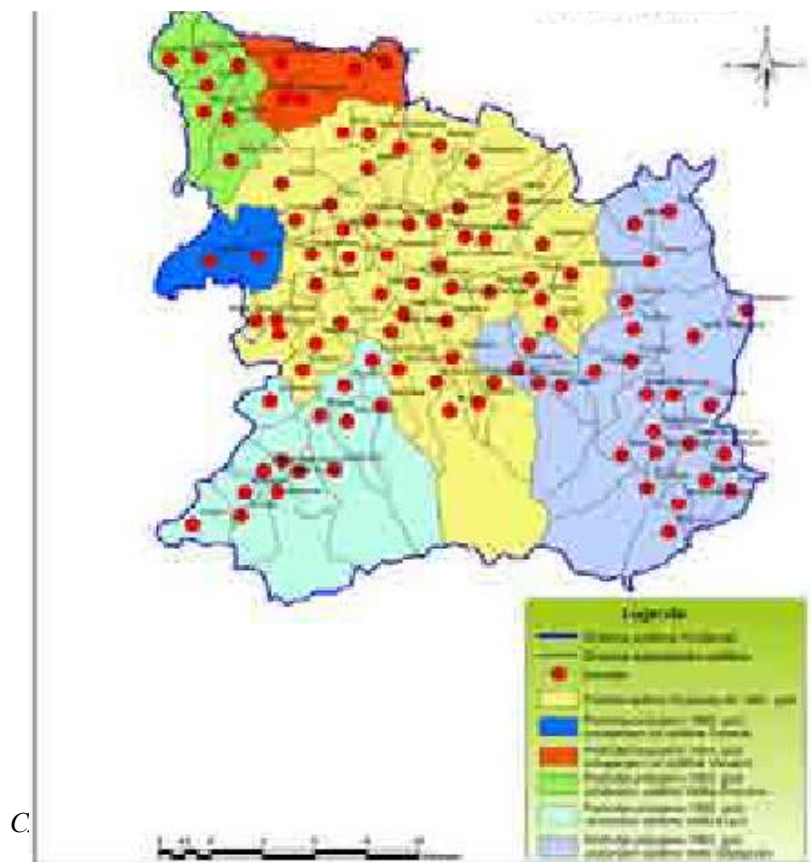
Територијална и просторна организација

Територија Града Крушевца се простире на површини од 853,97 km², обухвата 101 насеље у којима по попису из 2011. године живи 128.752 становника.

Територија општине Крушевац формирана је у периоду 1963. до 1968. године припајањем комплетних територија укинутих општина Велики Купци и Велики Шиљеговац, дела подручја бивше општине Велика Дренова, као и издвајањем појединих насеља из суседних општина Трстеник (Глободер и Мачковац) и Варварин (Глобаре, Шашиловац, Крвавица, Падеж и Вратаре).

У садашњој фази, територија административног подручја Крушевца, већ више од тридесет година егзистира у границама које приближно одговарају територијалној обухватности бившег среза Крушевац, који је укинут 1953. године.

Територија Града Крушевца обухвата 92. катастарске општине. Катастарске општине основане су премером земљишта у периоду успостављања катастра у Србији (1930-1937) и њиме је обухваћено земљиште које је припадало становницима насеља.

C

У основи, подручја катастарских општина нису подложна променама и представљају административно - статистичке јединице, осим у изузетним случајевима када су промене неопходне као што је случај код развоја већих градова где се градским подручјем временом обухватају атари приградских насеља у деловима или у потпуности.

Подручја катастарских општина нису подложна честим променама и представљају насељене јединице, у којима се само изузетно изврше неопходне промене. Тако су КО Крушевац, 1964. године припојени насељени делови атара КО Бивоље и КО Лазарица.

Просечна величина КО износи $8,5\text{km}^2$, а највеће су КО Буци $37,15\text{km}^2$ и КО Велики Шиљеговац $32,28\text{km}^2$, а следе КО Наупаре, Јабланица и Срндаље са више од 25km^2 .

На основу Статута града Крушевца („Службени лист Града Крушевца“, број 8/08) територију Града Крушевца чине следећа насељена места и катастарске општине:

Табела 2.1 Насељена места и катастарске општине

Р. бр.	Насељено места	Катастарска општина
1.	Бела Вода	Бела Вода
2.	Беласица	Беласица
3.	Бивоље	Бивоље
4.	Бован	Бован
5.	Бољевац	Бољевац
6.	Брајковац	Брајковац
7.	Буковица	Буковица
8.	Буци	Буци
9.	Велика Крушевица	Велика Крушевица
10.	Велика Ломница	Ломница
11.	Велики Купци	Купци
12.	Мали Купци	

Слика 2.2 Административна организација простора

13.	Велики Шиљеговац	Велики Шиљеговац
14.	Бојинце	
15.	Велико Головоде	Велико Головоде
16.	Велико Крушинце	Крушинце
17.	Мало Крушинце	
18.	Витановац	Витановац
19.	Вратаре	Вратаре
20.	Вучак	Вучак
21.	Гавез	Гавез
22.	Гаглово	Гаглово
23.	Гари	Гари
24.	Глобаре	Глобаре
25.	Глободер	Глободер
26.	Горњи Степош	Горњи Степош
27.	Гревци	Гревци
28.	Гркљане	Гркљане
29.	Дворане	Дворане
30.	Дедина	Дедина
31.	Дољане	Дољане
32.	Доњи Степош	Доњи Степош
33.	Ђунис	Ђунис
34.	Здравиње	Здравиње
35.	Зебица	Зебица
36.	Зубовац	Зубовац
37.	Јабланица	Јабланица
38.	Јасика	Јасика
39.	Јошје	Јошје
40.	Каменаре	Каменаре
41.	Каоник	Каоник
42.	Капихија	Капихија
43.	Кобиље	Кобиље
44.	Коморане	Коморане
45.	Коњух	Коњух
46.	Крвавица	Крвавица
47.	Крушевац	Крушевац
48.	Кукљин	Кукљин
49.	Лазаревац	Лазаревац
50.	Лазарица	Лазарица
51.	Липовац	Липовац
52.	Ловци	Ловци
53.	Лукавац	Лукавац
54.	Љубава	Љубава
55.	Мајдево	Мајдево
56.	Суваја	
57.	Макрешане	Макрешане
58.	Мала Врбница	Мала Врбница
59.	Мала Река	Мала Река
60.	Мали Шиљеговац	Мали Шиљеговац
61.	Мало Головоде	Мало Головоде
62.	Мачковац	Мачковац
63.	Мешево	Мешево
64.	Модрица	Модрица
65.	Мудраковац	Мудраковац
66.	Наупаре	Наупаре
67.	Падеж	Падеж
68.	Пакашница	Пакашница
69.	Паруновац	Паруновац
70.	Пасјак	Пасјак

71.	Пепељевац	Пепељевац
72.	Бегово брдо	
73.	Кошеви	
74.	Петина	Петина
75.	Позлата	Позлата
76.	Пољаци	Пољаци
77.	Рибаре	Рибаре
78.	Рибарска Бања	
79.	Рлица	Рлица
80.	Росица	Росица
81.	Себечевац	Себечевац
82.	Сеземче	Сеземче
83.	Слатина	Слатина
84.	Срндаље	Срндаље
85.	Срње	Срње
86.	Станци	Станци
87.	Сушица	Сушица
88.	Текија	Текија
89.	Добромир	
90.	Треботин	Треботин
91.	Жабаре	
92.	Трмчаре	Трмчаре
93.	Ћелије	Ћелије
94.	Церова	Церова
95.	Црквина	Црквина
96.	Читлук	Читлук
97.	Шанац	Шанац
98.	Шавране	Шавране
99.	Шашиловац	Шашиловац
100.	Шогољ	Шогољ
101.	Штитаре	Штитаре

2.2. ДЕМОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Демографска анализа рађена је на основу последњег Пописа становништва из 2011. године и ранијих анализа и студија за поједина планска документа. Град Крушевац је административно и управно седиште Града као јединице локалне самоуправе и Расинског управног округа. Посматрано у односу на округ, али и као значајан индустријски центар, Крушевац-град заузима посебно место у демографској структури ширег окружења. Статистички подаци о броју становника по насељима посматрано у периоду од 1948. до 2011. год. показују да пораст броја становника није био равномеран и да је у великом броју насеља изражена депопулација.

У периоду интензивног развоја индустрије и значајне урбанизације, миграциона кретања су имала значајан улогу у демографским карактеристикама и повећању броја становника. Миграциони фактор је посебно изражен у Крушевцу, као јаким поларизацијском центру нарочито у периоду од 1971. до 1981. док се од 1991. ови процеси смирују, што се одражава на укупан број становника. Карактеристичан је интензиван пораст броја становника до 1991. (са 37.238 на 77.122 становника за урбано подручје града, односно 57.971 за Крушевац-град) и благи пораст броја становника од 1991. до 2011. (урбано подручје 81.399, односно Крушевац -град 58.745 становника) уз исказан негативан тренд у појединим приградским насељима, што у ранијим пописним периодима није био случај.

Табела 2.2 Кретање броја становника по пописним периодима

Насеље	Број становника									
	По методологији ранијих пописа							Методологија пописа 2002.		
	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	1991.	2002.	
Бегово Брдо	213	219	225	195	307	537	543	527	526	632
Бивоље	2588	2769	3420	6905	212	186	332	185	330	275
Дедина	1180	1332	1573	2006	2682	2798	2863	2753	2775	2687
Капиција	335	640	802	1141	1423	1560	1533	1523	1485	1563
Крушевац град	13862	16638	21957	29509	53071	58808	59036	57971	57347	58745
Лазарица	722	794	1450	3443	1447	1329	1566	1285	1521	1905
Макрешане	1620	1713	1818	1806	1855	1772	1642	1754	1618	1414
Мало Головоде	420	457	1001	3006	1934	2230	2482	2157	2369	2604
Мудраковац	431	476	605	1033	1682	2808	3516	2652	3366	4059
Пакашница	527	585	725	938	1040	1307	1979	1267	1929	2375
Паруновац	1463	1569	1858	1865	2166	2157	2266	2136	2179	2026
Читлук	1543	1663	1804	2155	2694	2978	3245	2912	3154	3114
УКУПНО ГУП	24904	28855	37238	54002	70513	78470	81003	77122	78599	81399

Урбано подручје, односно подручје ГУП-а (укупно), обухвата Крушевац-град са 11 приградских насеља са укупно 81399 становника или око 63% укупног становништва. Посматрано по пописним периодима, популациони раст Крушевца је све слабијег интензитета, тако да је индекс пораста за период 2002. до 2011. за посматрано подручје око 102, односно број становника је повећан за укупно 2.800 лица (просечно годишње за око 311 становника).

Промене и тенденције у броју становника условљавају и промене у броју и структури домаћинстава. Укупан број домаћинстава на посматраном подручју према Попису из 2011. је 26.822 домаћинства, односно 20.036 домаћинстава Крушевац-град. Просечна величина домаћинства на подручју ГУП-а је 3 члана по домаћинству, а највећу заступљеност имају домаћинства са два члана.

Табела 2.3 Број домаћинстава и станова по насељима

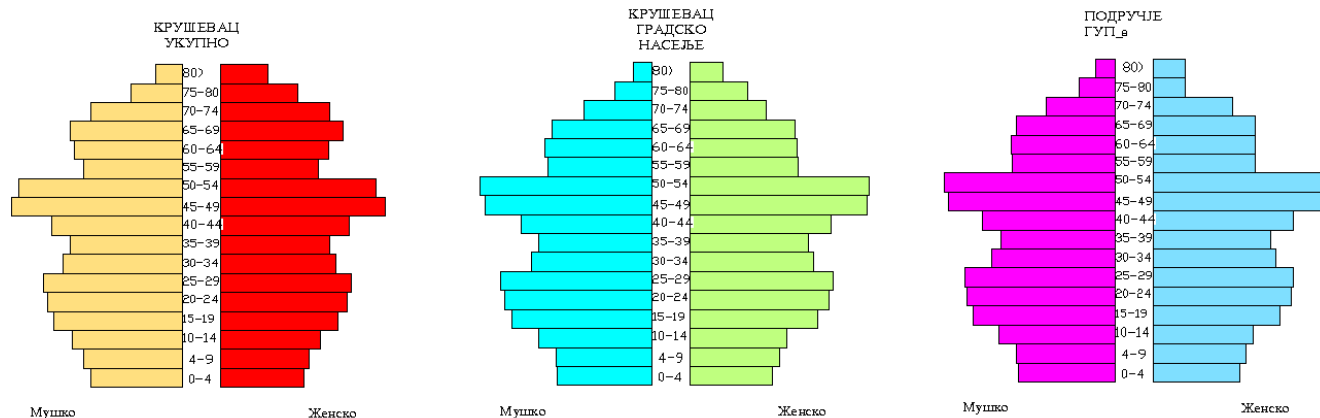
Називнасеља	Домаћинства		Станови 2011
	2002	2011	
Крушевац укупно	40188	40530	51529
Бегово Брдо	143	188	255
Бивоље	106	82	104
Дедина	845	821	999
Капиција	445	492	616
Крушевацград	19342	20036	24145
Лазарица	441	453	619
Макрешане	462	410	546
МалоГоловоде	731	806	909
Мудраковац	960	1179	1517
Пакашница	614	794	982
Паруновац	677	658	803
Читлук	873	903	1116
ГУП	25639	26822	32611

Значајан фактор који утиче на стопу раста становништва, као и на демографска кретања уопште, јесу миграције. Токови и интензитет миграционих кретања, посебно су значајни за Крушевац-град. Посматрано по пописним периодима, јављају се знатне осцилације: у периоду до 1981. изражен је позитиван миграциони салдо, са изузетно високим стопама за приградска насеља (преовлађују миграције на релацији село-град), у периоду 1991. до 2002. миграторни токови се смирују, а за последњи пописни период карактеристичан је негативан миграциони салдо (са тенденцијом миграција на релацији град-град), што је последица слабљења поларизацијске-економске моћи Крушевца.

Структуре становништва су анализиране на основну карактеристика становништва по старости, полу, активности, школској спреми и др. и одређене су основне социо-економске карактеристике.

У старосној структури становништва, на основу података Пописа, испољена је тенденција „старења“ становништва, односно за подручје ГУП-а индекс старења је 0,8, а просечна старост становништва је 40,9 година. На подручју ГУП-а најзаступљеније је средовечно становништво са 59% ,а највећи удео млађег становништва има већина приградских насеља (око 21%). Тренд старења становништва је израженији у сеоском подручју у односу на урбано подручје, смањује се учешће младог становништва, а расте учешће становништва старијег од 60 година, које чини 23% становништва планског подручја.

Старосна структура посматрана помоћу старосних пирамида за Град Крушевац, остала насеља и подручје ГУП-а, указују да је Крушевац захваћен процесом старења становништва, односно сви приказани типови пирамида припадају регресивном типу, што указује да је процес старења у одмаклој фази - демографска старост.

Слика 2.4 Старосна пирамида града Крушевца

Економска структура становништва заснива се на односу активног и издржаваног становништва, као и запослености становништва по гранама делатности. Удео активног у укупном становништву је 45%, док је удео издржаваног становништва 34%, где је већи део млађег и школског становништва. Од активног становништва које обавља занимање, највећи удео запослених је у терцијарном сектору 50%, у секундарном сектору 47%, а у примарном 2%, док је гледано по усвојеној класификацији по гранама делатности највећа запосленост у прерађивачкој индустрији 33%.

У анализи образовне структуре становништва од значаја је сагледавање писмености и школске спреме, тако да се број неписмених се константно смањује, а највећа заступљеност је становништва са средњом школском спремом (40%), а са високим образовањем око 11% од укупног броја становника, што је нешто изнад просека за Србију.

У националној структури најзаступљенији су Срби са 96%, а затим Роми 1%. Просечна густина насељености за подручје ГУП-а је око 1.080 становника /км².

Пројекција становништва

На основу досадашњих промена и процеса у демографским кретањима на подручју Крушевца, израђена је прелиминарна процена броја становника до 2025. године. Пројекција је рађена на основу тенденција и промена броја становника и природног прираштаја по насељима у обухвату плана.

Према резултатима пројекција, основна карактеристика демографских кретања је благи пораст броја становника за Крушевац-град и укупно подручје ГУП-а и појава смањења броја становника у појединим приградским насељима (Бивоље, Дедина, Макрешане, Паруновац, Читлук). Тенденција популационог раста у градском насељу ће се наставити, али блажим темпом обзиром на старосну структуру, снижавање стопе наталитета, а тиме и даље старење становништва.

Процене броја становника представљају „нулти-сценарио“, односно пројекцију без учешћа друштвено-економских и социјалних тенденција и кретања, које би довеле до прерасподеле у економској структури становништва, опоравка наталитета и сл., што би довело до значајног одступања у односу на ову пројекцију.

Табела 2.4 Пројекција броја становника по насељима

Насеље	2002	2011	разлика	2015	2021	2025
Бегово Брдо	526	632	11,7	679	749	796
Бивоље	330	275	-6,1	251	214	190
Дедина	2775	2687	-9,7	2648	2590	2551
Капиција	1485	1563	8,6	1597	1649	1683
Крушевац град	57347	58745	155,3	59366	60298	60919
Лазарица	1521	1905	42,6	2075	2331	2501
Макрешане	1618	1414	-22,6	1324	1188	1098
МалоГоловоде	2369	2604	26,1	2708	2865	2969
Мудраковац	3366	4059	77,0	4367	4829	5137
Пакашница	1929	2375	49,5	2573	2870	3068
Паруновац	2179	2026	-17,0	1958	1856	1788
Читлук	3154	3114	-4,4	3096	3070	3052
ГУП укупно	78599	81399	311,1	82643	84510	85754

Табела 2.5 Број становника

Година пописа	Институционалне јединице			
	Република Србија	Регион Шумадије и западне Србије	Расинска област	Град Крушевац
1981	7.729.246	-	-	132.972
1991	7.576.837	1.813.007	272.334	134.088
2002	7.498.001	1.751.423	259.126	131.368
2011	7.186.862	1.563.916	241.999	128.752

*Републички завод за статистику - РЗС

**Стратегија одрживог развоја града Крушевца, септембар 2010.

Табела 2.6 Тенденције у промени броја становника

Година пописа	ГРАД КРУШЕВАЦ		
	Укупан број становника	Промена броја становника	Промена броја становника %
1981	132.972	-	-
1991	134.088	1.116	0,83
2002	131.368	-2.720	-2,07
2011	128.752	-2.616	-2,03

*Републички завод за статистику - РЗС

**Стратегија одрживог развоја града Крушевца, септембар 2010.

Табела 2.7 Структура становништва према типу насеља

КАТЕГОРИЈЕ	2011.	
	Учешће	Учешће
Градско становништво	62.802	48,48
Остало становништво	65.950	51,52
Укупно становништво	128.752	100

*Републички завод за статистику - РЗС

Табела 2.8 Структура становништва према старости и полу / попис 2011.

КАТЕГОРИЈЕ		Попис 2002.		Попис 2011.	
		Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)
УКУПНО	Укупно	131.368	100	128.752	100
	мушко	63.757	48,53	62.802	48,78
	женско	67.611	51,47	65.950	51,22
0-4	Укупно	6.037	4,59	5.552	4,31
	мушко	3.071	2,34	2.860	2,22
	женско	2.966	2,25	2.692	2,09
5-9	Укупно	6.525	4,96	6.376	4,95
	мушко	3.332	2,54	3.270	2,54
	женско	3.193	2,42	3.106	2,41
10-14	Укупно	7.247	5,52	6.478	5,03
	мушко	3.690	2,81	3.329	2,58
	женско	3.557	2,71	3.149	2,45
15-19	Укупно	8.516	6,48	7.128	5,54
	мушко	4.353	3,31	3.665	2,85
	женско	4.163	3,17	3.463	2,69
20-24	Укупно	9.029	6,87	7.465	5,79
	мушко	4.532	3,45	3.849	2,98
	женско	4.497	3,42	3.616	2,81
25-29	Укупно	9.345	7,11	7.930	6,16
	мушко	4.671	3,55	4.042	3,14
	женско	4.674	3,56	3.888	3,02

**Републички завод за статистику - РЗС

Табела 2.9 Структура становништва према етничкој или националној припадности/попис 2011.

НАЦИОНАЛНОСТ	Попис 2002.		Попис 2011.	
	Број	Удео у укупном становништву (%)	Број	Удео у укупном становништву (%)
Срби	127.077	96,73	122.529	95,17
Црногорци	572	0,43	282	0,22
Југословени	229	0,17	86	0,06
Албанци	6	0,004	32	0,02
Бошњаци	6	0,004	2	0,001
Бугари	29	0,02	40	0,03
Буњевци	1	0,0007	1	0,0007
Власи	70	0,05	101	0,07
Горанци	12	0,009	19	0,01
Мађари	21	0,01	17	0,01
Македонци	201	0,15	200	0,15
Муслимани	19	0,01	18	0,01
Немци	4	0,003	9	0,007
Роми	1.746	1,33	2.461	1,91
Румуни	41	0,03	38	0,03
Руси	26	0,02	35	0,03
Русини	1	0,0007	-	-
Словаци	3	0,002	4	0,003
Словенци	33	0,02	19	0,01
Украјинци	8	0,006	4	0,003
Хрвати	117	0,08	107	0,08
Чеси	10	0,007	-	-
Остали	38	0,03	97	0,07
Неопредељени	264	0,2	925	0,72
Регионална припадност	8	0,006	7	0,005
Непознато	826	0,63	1.719	1,33
Укупно	131.368	100	128.752	100

**Републички завод за статистику - РЗС*

2.3. АНАЛИЗА РЕСУРСА

ИНСТИТУЦИЈЕ И ОРГАНИЗАЦИЈЕ КОЈЕ СЕ БАВЕ ДЕЦОМ НА НИВОУ ЛОКАЛНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	
СЕКТОР	ИНСТИТУЦИЈА/ ОРГАНИЗАЦИЈА
Локална самоуправа	Градска управа Крушевац Одељење за друштвене делатности Комисија за популациону политику Комисија за подстицање развоја младих талената Комисија за ЛПА за децу града Крушевца
Социјална заштита	Центар за социјални рад Крушевац, Дом за децу без родитељског старања „Јефимија“ Центар за особе са инвалидитетом
Просвета	Предшколска установа Ната Велковић Средње школе Основне школе Висока школа струковних студија за васпитаче у Крушевцу Школска управа, Центар за стручно усавршавање,
Запошљавање	Национална служба за запошљавање – професионална оријентација
Здравство	Здравствени центар Крушевац Дом здравља Крушевац Завод за јавно здравље Саветовалиште за младе (у оквиру Здравственог центра), Специјална болница Рибарска Бања
Институције културе	Културни центар Крушевац Крушевачко позориште Народни музеј Крушевац Народна библиотека Крушевац Историјски архив Крушевца
Цивилни сектор	Удружења за децу Црвени крст
Полиција	Полицијска управа Крушевац Ватрогасно спасилачки батаљон - Одељење за ванредне ситуације
Војска	Команда гарнизона Крушевац
Судство	Основни суд Крушевац Виши суд Крушевац ВП дом
Медији	Регионална Телевизија Крушевац Локалне ТВ: ТВ Јефимија, ТВ Плус Локални штампани недељник „Град“ Локалне радио станице WEB портали
Спортске организације и спортска удружења	Спортски центар Крушевац Спортски савез Града Крушевца Спортски клубови и удружења Спортски клуб за децу и омладину са посебним потребама „Палестра“ Спортски савез особа са инвалидитетом Крушевац
Формалне и неформалне групе младих	Ученички парламент основних школа

3. ЛОКАЛНИ ПЛАН АКЦИЈЕ ЗА ДЕЦУ (ЛПА) И КОМПОНЕНТЕ

3.1. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ПО МЕРИ ДЕЦЕ

SWOT анализа области социјалне заштите деце

Снаге	Слабости
• Постојање институција за социјалну заштиту деце: Центар за социјални рад и Дом за децу „Јефимија“ • Материјална опремљеност установа и институција је релативно добра • Добро развијена мрежа предшколских установа • Постоји канцеларија за младе • Усмереност локалне самоуправе ка стратешком решавању проблема у области социјалне заштите • Постоје програми социјалне заштите на нивоу локалне самоуправе и њихова примена • Унапређен систем статистичког приказа социјалне заштите деце по општинама • Израда ЛПА добра основа за конкурисање код донатора • Постојање програма социјалног становања • Постојање права из Одлуке о правима и услугама којима се обезбеђује материјална помоћ сиромашним породицама са децом • Већина стручних радника похађала акредитоване програме из области заштите породице, деце и младих • Постоје поједина добра искуства у сарадњи са медијима	• Центар за социјални рад са недовољно ресурса за квалитетним одговором на постављене задатке • Улога Дома за децу није у складу са реформским циљем трансформације институција • Неразвијени сервиси услуга за породицу • Број програма социјалне заштите није у сразмери са проблемима и потребама угрожених група деце • Постојећи програми социјалне заштите на нивоу локалне самоуправе недовољно развијени • Недовољно истражене могућности НВО за пружање социјалних услуга намењених деци • Непостојање умреженог (партнерског) рада институција као ни холистичког приступа • Примена програма социјалног становања у пракси недовољно устројена • Недостају индикатори за праћење права из Одлуке о правима и услугама која унапређују материјални положај деце (једнократне помоћи за децу, помоћ у натури, школски прибор, школа у природи, излети ...) • Свест о значају превенције није у потребној мери развијена код доносиоца одлука; застареле методе рада са децом, • Најсиромашнији и најзаинтересованији за програме носилаца социјалне заштите немају могућности ни капацитете за информисање о правима (савремене технологије и неразумљив језик којим се информације дају) • Недостатак средства за стимулацију волонтерског рада
Могућности	Претње
• Добар гео-стратешки положај Града • Доношење ЛПА за децу • Постојеће усвојене стратегије пружају оквир за ефективнији систем социјалне заштите • Подршка Дому „Јефимија“ за преузимање социјалних услуга • Развој сарадње са локалним медијима • Успостављање сарадње са предузетницима, културним и спортским институцијама за помоћ у лечењу сиромашне деце • Стварање партнерске мреже кључних институција на локалном нивоу • Једнократне помоћи кроз ангажовање радно способних незапослених родитеља	• Могућност промене носиоца локалне власти може угрозити ЛПА – из досадашњег искуства тада све замре, • Пораст броја породица у стању социјалне потребе (сиромашних) • Неповерење у институције • Родитељи не препознају у довољној мери значај активног укључивања у циљу подизања квалитета породичног живота • Редформа социјалне заштите спроводи се са застојима и тешкоћама • Систем је поставио нереалне захтеве према пружаоцима услуга - недовољно средстава • Недовољно средстава у буџету за реализовање социјалних програма • Одлазак постојећих донатора из региона

• Постоје програми за едукацију из сектора социјалне заштите намењених породици и деци • Усавршавање стручних радника похађањем програма едукације • Постоје фондови којима се могу подносити пројекти из области социјалне заштите • Постоје примери добре праксе из других средина • Постојање НВО у Крушевцу које могу помоћи у реализовању програма социјалне заштите • Постоје национални сервиси за заштиту појединих угрожених група деце	
---	--

3.1.1. Сиромаштво деце

Анализа стања

Сиромаштво разумемо објективно као недостатак средстава којима се задовољавају потребе чланова породица. Субјективно се сиромаштво манифестује као осећај неслободе и спутаности, нарушено је достојанство и самоуважавање, а због стратегије преживљавања развијају се специфичне вредности и обрасци односа и понашања (тзв поткултура сиромашних). Беда као крајњи облик сиромаштва је одсуство најнеопходнијих средстава за биолошки, психолошки и социјални живот породице. Последице крајњег сиромаштва (беде) су: врло висока смртност одојчади, веома кратак животни век (као последица ризика којима су свакодневно изложени) бескућништво, нехигијена и прљавштина, неписменост и низак општекултурни ниво.

У Крушевцу, као и у већини општина у Србији, последњих 15-так година долази до великих структуралних промена у привреди. Економска криза која траје од распада Југославије разорила је привреду Крушевца, довела до сталног пораста незапослених, јер је са сваким стечајем без посла остајало од 1000 до 5000 запослених. Дошло је до пада животног стандарда, урбано становништво се нагло раслојило, повећао се број корисника новчане социјалне помоћи. Испод границе сиромаштва нашли су се најугроженији грађани: старији који су остали без посла и они са вишегенерацијским сиромаштвом без образовања и професије. Како је дошло до пораста сиромаштва, тако су порасла и очекивања од заједнице (да интервенише и заштити најугроженије породице, појединце, децу). Помоћ материјално необезбеђеним лицима и породицама пружа се кроз низ права које дефинише Закон о социјалној заштити, Закон о финансијској подршци породици са децом, градске одлуке као и додатна права која утврђују Локални акциони планови.

По Закону о социјалној заштити материјално необезбеђена лица могу бити корисници новчане социјалне помоћи као и једнократних помоћи које су предвиђене Одлуком о правима и услугама из социјалне заштите града Крушевца. Закон о финансијској подршци породицама са децом предвиђа низ права: накнада плате за време породичног одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради

посебне неге детета, родитељски додатак, дечији додатак, накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу без родитељског старања, накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу са сметњама у развоју и децу са инвалидитетом, накнада трошкова боравка у предшколској установи за децу корисника новчане социјалне помоћи, регресирање трошкова боравка у предшколској установи деце из материјално угрожених породица.

Први Национални план акције за децу донет је 2005. године на основу међународних докумената и анализа, када су дефинисани приоритети и израђени локални планови у већини градова и општина у Србији (за период од 2005. до 2015. године). Област сиромаштва један је од приоритета. На основу налаза које је извршио Савет за права детета а које су засноване на међународним документима која се тичу права детета и истраживања уз партиципацију деце, дошло се до сазнања да су у Србији сиромаштвом највише погођена деца узраста 7 -14 година (12,7% сиромашних). и то највише из вишепородичних домаћинстава (16% сиромашних) и из породица незапослених родитеља (21,3%). У време када је рађена анализа није се фокусирала пажња на породице са предшколском децом.

Савет припрема израду новог Националног плана акције за децу, са фокусом на децу раног узраста до 5,5 година. Имајући у виду узрочно последичну везу сиромаштва и образовања родитеља, рани развој детета у највећој мери угрожен је сиромаштвом породице. Како је рани развој пресудан за будући живот детета, отребно је усмерити активности на све врсте подршке породицама са децом раног узраста, са посебним акцентом на сиромашне породице.

Према Анкети о животном стандарду 2007 која је рађена на националном нивоу, највише погођене сиромаштвом су особе са ниским нивоом образовања, ромске породице, вишечлана домаћинства. Ово су по правилу групације код којих је отежано запошљавање због ниске конкурентности на тржишту рада. Проблеми истих, ако не и већих размера постоје и данас.

У Крушевцу су такође ове групе у највећој мери погођене сиромаштвом. По подацима НСЗ У Крушевцу, у 2017. години на евиденцији је било 13. 551 лица која траже запослење. Последње две године бележи се

смањење броја незапослених. Томе су допринеле активне мере државе у делу смањења запослености у сивој економији, у делу подстицајних мера отварања малих и средњих предузећа и стварање повољних услова за улагање страног капитала. Највећи број незапослених јесу и корисници новчане социјалне помоћи.

На евиденцији Центра за социјални рад током 2017. године регистровано је 4.301. породица са 10.572 чланова. Незапослена лица углавном су корисници новчане социјалне помоћи, јер је то услов за остваривање права за радно способне.

У структури корисника новчане социјалне помоћи преовлађују једночлана домаћинства (35%) а разлог је законска могућност да млади након завршавања школовања, који су се осамосталили и активни су у тражењу запослења, могу остварити право на новчану социјалну помоћ, без обзира на приходе својих родитеља. Иако нису бројно најзаступљенији, у највећем ризику сиромаштва налазе се породице са 6 и више чланова којих је по евиденцији било 119. Од укупног броја корисника новчане социјалне помоћи, 34% је деце.

Из искуства у раду са породицама социо материјално угроженим, најугроженије су породице са већим бројем деце, породице где су родитељи ниског нивоа образовања, и са трансгенерацијским сиромаштвом. Једно од питања које се често поставља је да ли су износи новчане социјалне помоћи довољни да се задовоље основне потребе породице. Висина износа новчане социјалне помоћи усклађује се два пута у току године. За петочлану породицу (оба родитеља са троје деце школског узраста) ниво социјалне сигурности у 2018. години износи 19.880. динара. Чињеница да ниво социјалне сигурности не омогућава задовољавање основних животних потреба породице, пожељна је радна активација радно способних чланова.

По евиденцији Службе за дечију, борачку и инвалидско борачку заштиту у 2017. години било је укупно 6.954. деце за коју су родитељи остварили дечији додаток (пресек на дан 31.12.) Интересантно је да подаци које служба прикупља у највећој мери осликава сиромаштво деце на подручју града Крушевца, као и да начин вођења евиденције омогућава увид у заступљеност сиромаштва. На основу прикупљених података могу се урадити врло корисне анализе о сиромаштву деце за последњих 10 година.

Од укупног броја деце 77% живи у потпуној породици, 21% у једнородитељским породицама, код старатеља и у хранитељским породицама 2% . Нови Закон о финансијској подршци породици са децом уводи бројне новине и проширује права у области родитељског додатка. Такође, ревидира појам родитељских породица у циљу спречавања злоупотреба, али и ширем сагледавању статуса појединих породица. У члану 28. једнородитељска породица је она у којој један родитељ самостално врши родитељско право када је други родитељ непознат, када је други родитељ преминуо, а није остварено право на породичну пензију; када је други родитељ постао потпуно и трајно неспособан за рад, а није стекао право на пензију, када је други родитељ преминуо, а остварено је право на породичну пензију, када је други родитељ на издржавању казне затвора дуже од шест месеци, када други родитељ не врши родитељско право по одлуци суда, као и када други родитељ не доприноси издржавању детета, а

извршење обавезе издржавања није било могуће обезбедити постојећим и доступним правним средствима и поступцима.

Поред података о броју деце корисника дечијег додатка и података и броју социо материјално угрожене деце постоје и оне сиромашне породице о којима институције немају сазнања (**тзв скривено сиромаштво**). Корисници новчане социјалне помоћи и једнократних давања су радно способна, незапослена лица, као и радно неспособна лица, у овом случају родитељи деце старости до 15 година. Постоје сиромашне породице ван система социјалне заштите, где су оба или један родитељ у радном односу или су сеоске породице које због поседовања земље не испуњавају услове за остваривање права. При томе, њихови приходи су недовољни да задовоље основне потребе деце. Додајмо томе да је важан индикатор сиромаштва нерешено становање, када породица од оскудних примања издваја значајну суму за закуп стана. Такође, и болест чланова породице умањује висину кућног буџета, па се може говорити о тамној бројци сиромашних породица са децом.

Проблеми деце из сиромашних породица нису само на нивоу задовољавања основних материјалних потреба (храна, одећа и обућа, школовање деце). Социјална изолација по правилу прати сиромаштво. На раном узрасту (деца до 5,5 година) социјално и културно сиромаштво манифестује се као недостатак разноврсних стимуланса за децу, који би им омогућили развој у складу са својим природним потенцијалима. Компензовање образовних, културних као и материјалних недостатака у оквиру породице може се надокнадити боравком деце у вртићима, али је због ограничених капацитета вртића и незапослености родитеља број деце из сиромашних породица у вртићима мали.

Из свега наведеног закључујемо да су проблеми сиромаштва дубоки и вишеслојни и генеришу многе друге проблеме у породици, остављају трајне последице по развој деце, па је борба против сиромаштва приоритетан стратешки циљ.

Да би се у већем обиму и квалитетније бавили проблемом сиромаштва у нашој заједници потребно је решити кључне препреке: смањени људски ресурси због ограничавања запошљавања у свим секторима, недостатак квалитетних програма социјалне подршке, недостатак сервиса за помоћ породици, непостојање приоритета при запошљавању родитеља сиромашне деце, као и родитеља који сами брину о деци, а то су најчешће мајке. Такође, реалне потребе сиромашних породица са децом превазилазе могућности решавања њиховог проблема становања, упркос добро дефинисаних услуга становања у оквиру Одлуке о правима и услугама града Крушевца, због ограниченог броја стамбених јединица.

3.1.2. Деца без родитељског старања

Анализа стања

У време израде Националног плана акције, стање заштите деце без родитељског старања није било на завидном нивоу. Тада су у оквиру дефинисаних циљева

задачи били реформисати систем заштите деце без родитељског старања и створити услове за пружање квалитетних, ефикасних и економичних услуга, усмерених на организовање заштите сваког детета без родитељског старања у његовом најбољем интересу и превенцију ризика одсуства родитељског старања у породицама које због непостојања модела одговорног родитељства постају генератор трансгенерацијског преноса одсуства родитељске и породичне бриге о деци.

Током протеклог периода урађено је највише на деинституционализацији и примени облика заштите који подразумевају живот деце у породичном окружењу. Реформисан је законодавни оквир, усклађен са постављеним циљевима унапређења заштите деце без родитељског старања, развијена мрежа хранитељских породица, повећан је обухват укупног броја деце без родитељског старања смештајем у сродничке и друге хранитељске породице.

Најмање резултата у реформисаном систему заштите деце без родитељског старања је примена усвојења као облика заштите. Изостала је трансформација установа социјалне заштите за смештај деце ка установама са развијеним сервисима за подршку породицама у ризику неадекватног или отежаног старања о деци, на локалном нивоу.

Повезано са тим, установе су требале да преузму вођство у пружању нестационарних услуга у правцу алтернативних облика подршке породицама и деци који подразумевају живот у породици у природном окружењу, што се није десило. Предвиђена сарадња у оквиру државног система социјалне заштите и у партнерству са невладиним сектором, није се значајније остварила.

Служба за заштиту деце и омладине у Центру за социјални рад бави се заштитом деце без родитељског старања. Ова служба има конкретне задатке и овлашћења за примену неодложних мера правне и социјалне заштите детета уколико су родитељи преминули, уколико су непознати, напустили су дете, у случајевима болести, када нису адекватни у задовољавању дететових здравствених, хигијенских, образовних потреба, као и у случајевима насиља над децом.

Према родитељима се примењују мере превентивног и корективног надзора над вршењем родитељског права, а уколико је и поред њихове примене и даље присутна опасност по живот и здравље детета, долази до издавања детета из природне породице и најчешће смештаја у сродничку или другу хранитељску породицу. У случајевима где су родитељи неадекватни у родитељској улози, орган старатељства, након констатовања да се ради о деци без адекватног родитељског старања, покреће судске поступке за делимично или потпуно лишење родитељског права. Примењује се мера старатељске заштите према детету. Само у изузетним случајевима реализује се смештај детета у установу социјалне заштите. Трајно збрињавање детета реализује се путем усвојења, када су испуњени законски услови за усвојење.

Подаци указују на пораст броја деце која се смештају. Примера ради, у 2015. години на евиденцији је било 174 деце, у 2016. години 200, док у 2017. години тај број се повећао на 220. Све је присутније неадекватно или отежано старање о деци, те се деца смештају, јер се у оквиру породице занемарују њихове

основне животне а тиме и њихове развојне потребе. Несумњиво да је све повезано са сиромаштвом, али је и недостатак услуга у локалној заједници допринео повећаном броју деце која су измештена у хранитељске породице. Оно што Центар ограничава у јачању материјалних капацитета биолошких породица (запослење, стамбени простор) јесте недостатак финансијских средстава, расположивих станова чиме би се донекле сперчило издавање деце из породице.

Нематеријална подршка је изузетно значајна, али јачање родитељских капацитета захтева дуготрајан рад са породицом као и редовност у праћењу, за шта су потребни много већи ресурси него што их Центар тренутно поседује. Ово су проблеми свих локалних средина у Србији.

3.1.3. Деца жртве насиља

Анализа стања

Од 2005. године када је у стратешком плану у оквиру НАП дефинисан стратешки циљ - Заштита деце од злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља у националним оквирима спроведене су активности на унапређивању заштите деце од занемаривања и злостављања. У дефинисању овог проблема путем спроведених истраживања, забележена је учесталост злоупотребе и запостављања деце. Додатно, током протеклог периода од узраде НАП-а низ неповољних друштвених догађања ослабиле су породицу и нарушиле њену заштитну функцију. И сама породица услед ратних разарања, економске кризе, пораста криминала, нарушавања система вредности постаје генератор насиља.

Анализе су показале да су нарочито угрожена деца из породица са поремећеним односима, деца без родитељског старања и бриге, деца смештена у установе, деца ометена у развоју, деца у сукобу са законом, деца жртве рата, избеглице и расељена деца и деца припадници мањинских етничких група. У 2008. години у складу са планом усвојена је Национална стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља.¹ Ово из разлога ратификовања Конвенције о правима детета којом се Србија обавезала да предузима мере за спречавање насиља над децом и да обезбеди заштиту детета од свих облика насиља: физичког и менталног насиља, злоупотребе и занемаривања, сексуалног изабљивања и сексуалне злоупотребе, насилног одвођења деце и трговине децом, свих облика експлоатације штетних за дете као и мучења, нехуманих и понижавајућих поступака и кажњавања. Конвенција такође одређује обавезу државе да обезбеди мере подршке за физички и психички опоравак детета – жртве насиља и његову социјалну реинтеграцију.

Током протекле деценије, након доношења ова два кључна документа уз Закон о социјалној заштити и Породични закон, којима се унапређује положај деце и њихова права, обезбеђује се заштита деце од ризика којима су изложени. Захваљујући бројним националним

¹ Доступно на <http://www.pravno-informacioni-sistem.rs/SIGlasnikPortal/reg/viewAct/48de7e75-9d20-4537-b363-048027c5ed58>

кампанјама повећана је осетљивост заједнице за права детета. Акредитовани су бројни програми у области заштите деце од злостављања и занемаривања и програми који се баве насиљем у породици, различитим видовима превенције, подршком породицама у ризику, третмана жртава насиља, ненасилне комуникације, група за самоподршку и примене метода саветовања. Основана је СОС деčја линија која је потом прерасла у Националну деçију линију Србије, Служба за координацију заштите жртава трговине људима,

Центри за хранитељство, у више градова у Србији, основана су склоништа за жене и децу жртве насиља, чија је примарна улога унапређење заштите деце од свих облика насиља. Стручњаци су током последње деценије едуковани али та едукација није била у довољној мери планска и континуирана.

Спровode се програми мирног решавања сукоба и вештина ненасилне комуникације намењених деци, али без довољне обавезности и континуитета. У школама су формиран тимови за заштиту деце од свих облика насиља а школе активно примењују Протокол о заштити деце од злостављања и занемаривања. Ефикасност правосуђа је значајно подигнута у области заштите жртава породичног и партнерског насиља, нарочито новим Законом о спречавању насиља у породици из 2016. године. У тим процесима је фокус заштите деце померен ка заштити жена жртава партнерског насиља, што је свакако резултат активности женских покрета заговарања женских људских права. Ипак, видљивост злостављане деце се смањује уместо да се повећава. То потврђују и подаци Центра за социјални рад.

Иако је познато да постоји високо присуство насиља у породици чије су жртве деца, број пријављених случајева насиља у породици од потписивања Протокола 2015. године је у сталном порасту, док број пријава занемаривања и злостављања деце у породици опада (у 2015. години било је 157 случајева занемаривања и злостављања деце у породици, у 2016. години 160, док у 2017. години 125). Највише насиља родитеља над децом присутно је у потпуним биолошким породицама. Најприсутније је емоционално насиље, потом физичко које се готово увек преплиће са емоционалним. У заштити деце и младих Центар за социјални рад примењује поступке: издвајање жртве из породице, покретање поступака пред судом, пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи детету и родитељу, упозоравање родитеља на недостатке у вршењу родитељског права.

Циљ је зауставити занемаривање/злостављање, утврдити степен опасности од понављања, обезбедити заштиту, пружити психо социјалну подршку и пратити породице.

Од времена формирања интерног тима за насиље (01.10.2016.) у Центру за социјални рад, до периода примене новог закона (01.06.2017.) уочено је низ предности овакве организације: чланови тима су уско повезани у свакодневној размени информација о корисницима, консултацијама у вези процене и планова услуга. Посвећеност водитеља само овом проблему доприноси ефикасности и квалитету у заштити жртава насиља. На жалост, пораст броја захтева и смањивање броја стручних радника онемогућава овај тим у оптималном функционисању.

По питању вршњачког насиља запажа се пораст, како по обиму тако и по све израженијој окупности коју деца испољавају. Примера ради, на евиденцији Центра за социјални рад у 2015. години забележено је 75 случајева вршњачког насиља, у 2016. години 85, а у 2017. години 77 случајева. Сарадња служби и стручњака у процесу заштите деце између институција, уместо да јача, као да јењава. У задњој деценији креирани су многи програми едукације у области социјалне и здравствене заштите као и у образовном систему. Ипак они нису довољно промовисани и још увек их је без личног ентузијазма тешко спроводити.

Локална самоуправа нема јасан преглед целокупног система заштите деце због неуједначеног вођења евиденција у различитим секторима. Такође, холистички приступ решавању социјалних проблема и потреба није заживео јер не постоји пракса мултидисциплинарног приступа како би се заједница повезивала и развијала у правцу изградње целовитости, целине и заједништва, насупрот расцепканости, неразумевања, хијерархије моћи и ривалства.

До 2015. године је требало развити и ширити мрежу мултидисциплинарних тимова за заштиту деце у локалној заједници и примењивати обједињени модел ових тимова. Ово није заживело у Крушевцу као и у већини локалних средина у Србији.

3.1.4. Деца са проблемима у понашању

Анализа стања

По Породичном закону, члан 12 дефинише делатност центара: Центар за социјални рад врши послове заштите породице, помоћи породици и старатељства. Национални акциони план који је истекао 2015. године имао је за циљ јачање капацитета земље за решавање проблема деце на више фронтова, партиципацију деце у ревидирању и изradi националних и локалних акционих планова, увођење обавезе друштвено корисног рада за децу и младе учиниоце прекршајних и кривичних дела, развијање мреже државних-владиних и невладиних институција и организација како би се суочила са разуђеним и сложеним проблемима права детета. Последњих 10 година у Србији су формирана тела мешовитог састава, од којих је најважнији Савет за права детета. Покренуте су многе иницијативе и основане нове невладине организације које се баве правима детета.

Проблеми деце и младих су бројни, као и њихови узроци (сплет негативних утицаја из ближег и даљег окружења као и психофизичке карактеристике детета). Деца и млади могу имати сукоб са родитељима, старатељима, са заједницом, могу својим понашањем угрозити себе и околину, злоупотребљавати алкохол, дрогу, доћи у сукоб са законом чинећи прекршаје или кривична дела.

Центар у вршењу јавних овлашћења а у складу са законом у односу на малолетне учиниоце кривичних дела (млађе малолетнике испод 14 година, од 14 до 16 година и старије малолетнике од 16 године па до навршених 18 година) предузима све активности: сарађује са јавним тужиоцем, односно судијом за малолетнике у избору и примени васпитних налога и васпитних мера; присуствује саслушању малолетника на суду током припремног

поступка и седницама већа за малолетнике; доставља налаз и стручно мишљење суду/јавном тужиоцу пред којим се води кривични поступак против малолетника везано за узраст малолетника, зрелост, средину у којој живи, личност, понашање и друге релевантне околности; стара се о извршењу васпитних налога и васпитних мера и подноси на сваких 6 месеци извештај о испуњењу васпитног налога или мере јавном тужиоцу, односно судији за малолетнике; посебно прати кривичну санкцију институционалног карактера (Завод за васпитање омладине, Васпитно поправни дом) сарађује са установом, малолетником и његовом породицом, како би се по истеку мере малолетник укључио у друштвени живот.

Основни облик реаговања према малолетним учиниоцима кривичних дела је примена васпитних мера, које се деле на три групе: блаже васпитне мере (упозорење и усмеравање); теже васпитне мере (мере појачаног надзора) и заводске мере. Када се ради о епизодном, ситуационом или случајном вршењу кривичних дела, избегава се или одлаже вођење кривичног поступка према малолетнику, и примењују се васпитни налози. Једина санкција у примени према малолетницима је упућивање у малолетнички затвор (Казнено поправни завод за малолетнике у Ваљеву).

Стручни тим органа старатељства је у улози вештака у судским поступцима према млађим пунолетним лицима (која су у време извршења кривичног дела имала 18 година, а у време суђења нису напунила 21 годину), односно спроводи дијагностички поступак ради процене њихове социо-емоционалне зрелости и предлаже суду примену одређене васпитне мере.

На евиденцији Центра у 2017.год. рађено је са 350 малолетних лица, што је пораст у односу на претходну годину за 50%. Захтеви су упућени Центру у вези са асоцијалним понашањем, децу која су у сукобу са законом за кривично неодговорну децу до 14 година, за децу преко 14 до 18 година која долазе у сукоб са законом. Од укупног броја малолетника, 16 деце било је млађе од 14 година (не подлеже санкцијама). И подаци у Србији говоре о значајном порасту броја случајева поремећаја у понашању у последњих неколико година.

Последње три године у Крушевцу запажа се пораст броја регистрованог вршњачког насиља. Вршњачко насиље сврстава се у насиље блиско породичном, али је у својој суштини поремећај у понашању и као такво се процесуира у систему социјалне заштите. Сматра се да су и жртва и починиоц вршњачког насиља у потреби за интервенцијом као и применом одговарајућег програма намењеног деци и родитељима.

У оквиру „Клуба за младе у ризику и са поремећајима у понашању“ одвија се примена превентивних програма у циљу превазилажења неприхватљивих облика понашања. Из праксе Центра, запажа се да су реакције од стране породице и шире заједнице на поремећаје у понашању често неблагоприятне и неадекватне, како од стране породице тако и институција. У нашој средини не спроводе се превентивни програми који би били синхронизовани, континуирани и који би започели у прешколском узрасту.

Уколико се на рано формирану поремећај не реагује све до пубертета, пракса је показала да та деца израстају у људе којима прети ризик од нестабилних

односа, неуспеха, криминогеног понашања, менталних и болести зависности, незапослености. Критично време за препознавање и предузимање превентивних корака је оно пре поласка у школу. Фокусирана подршка до пубертета даје много боље резултате.

Адолесценција је, такође, период када треба планирати и пружати подршку, али је чињеница да се тада већ ради на ублажавању последица. Превентивни програми укључују не само рад са децом већ и све групе у блиском контакту са децом: породично окружење, васпитно особље, наставници, са једним циљем - социјална интеграција. Акценат треба да буде на пружање могућности индивидуалног саветовања, као и активности којима би се дете укључило у групу просоцијалних вршњака. Школске захтеве треба прилагодити њиховим могућностима и уклањати оно што им буди страхове да ће бити одбачени.

Очекивања од деце са проблемима у понашању треба усмерити на основни образовни ниво и интеграцију међу вршњаке, што смањује шансу појачавања проблематичног понашања. Несумњиво да овакав приступ захтева веома интензивну мултисекторску сарадњу како у креирању, тако и спровођењу програма пре-венције.

ОПШТИ ЦИЉ: Побољшање услова живота

ПОСЕБАН ЦИЉ: Побољшање услова живота сиромашне деце која се школују

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Материјална подршка школовању деце која се школују

ОПШТИ ЦИЉ: Заштита деце без родитељског старања

ПОСЕБАН ЦИЉ: Унапредити заштиту деце без родитељског старања

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Подршка биолошкој породици у циљу превенције измештања деце из породице са посебним акцентом на децу до 3. године и биолошким породицама које преузимају своју децу из система социјалне заштите

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Ублажавање последица на психофизички развој и социјално укључење деце услед напуштености и небриге од стране родитеља

ОПШТИ ЦИЉ: Унапређење заштите деце од злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља

ПОСЕБАН ЦИЉ: Унапређење система заштите у коме ће бити остварено право сваког детета да буде заштићено од свих облика насиља

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Подизање нивоа свести о насиљу над децом као друштвеном проблему кроз сензибилизацију локалне заједнице за проблеме заштите деце од свих облика насиља.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Развој услуга које су засноване на потребама деце жртве насиља и деце.

ОПШТИ ЦИЉ: Унапређење заштите деце са проблемима у понашању.

ПОСЕБАН ЦИЉ: Развијање програма за децу са проблемима у понашању

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Превенција ризичног понашања

SWOT анализа области здравствене заштите деце

Снаге	Слабости
- Стручан кадар, тимски рад, искуство - Едукован менаџмент - Велики број и структура пружених услуга - Континуирана едукација за све запослене - Управљање квалитетом уз стално праћење и унапређење - Оријентисаност ка превентивном раду - Максимална доступност здравствене заштите - Континуирано учествовање у пројектима - Инвестирање у реновирање објеката - Добра комуникација са локалном самоуправом - Добра сарадња са Министарством здравља, РФЗО и ЗЗЈЗ - Добра сарадња са медијима	- Отпор променама - Неповољна старосна структура запослених - Немотивисаност за рад мањег броја запослених - Одлив здравственог кадра у иностранство - Велика потрошња у лабораторији - Наглашавање и спровођење у пракси заједничке одговорности - Велика разумејаност здравствених објеката - Велики број објеката за одржавање - Недовољан број здравствених радника у односу на потребе - Дотрајала медицинска опрема и возила
Могућности	Опасности
- Свесност грађана о значају здравља - Велики број опредељених корисника - Сарадња са локалном самоуправом - Партиципација заједнице - Додатно пројектно финансирање - Међусекторска сарадња - Увођење нове опреме и технологије - Побољшање квалитета услуга - Рационална употреба и контрола потрошње расположивих средстава - Унапређење информатичке подршке - Унапређење пружања услуга у кућним условима	- Реформе у систему здравствене заштите - Велики број опредељених корисника - Неадекватан модел пријема недостајућег кадра на терет РФЗО-а - Лимитирана финансијска средства - Конкуренција приватног сектора - Висок индекс старости становништва - Вођење двоструке медицинске документације - Нарастајуће сиромаштво становништва - Недовољно едуковано становништво и неодговорно становништво - Систем финансирања - велики број неосигураних лица - Одлазак образованог кадра - Епидемија масовних незаразних болести

Биолошки тип становништва града Крушевца је регресиван, што значи да се у укупној популацији смањује учешће најмлађих, а све више повећава учешће најстаријих категорија становништва. Према процени из 2017. године, становништво узраста 0.-14. година чини 13,8%, становништво узраста 15.-49. година 43,4%, а становништво старо 50 и више година 42,8%.

Удео становника старијих од 65 година који износи 21,2% сврставају становништво Крушевца у врло старо становништво. Индекс старости који представља однос старог становништва (од 60 и више година) и младог (од 0 до 19 година) износи 0,65 (64,5%) што у односу на граничну вредност представљену индексом 40, потврђује тренд депопулације и одумирања становништва Града Крушевца.

Стопа наталитета у граду Крушевцу у току последњих неколико деценија бележи вредности ниже од 12 промила, у 2008. години је износила 9,3 промила (у Републици Србији 9,4 промила), што се сматра изузетно неповољним; у последњој деценији бележи константан пад (до 7,5 промила колико је износила у 2016. години); у 2017. години износила је 8,4 промила, за разлику од нешто више вредности на подручју Републике Србије (9,2 промила); стопа фертилитета, која иначе рефлектује ниво репродукције популације и представља позитивну компоненту природног кретања становништва, на територији града Крушевца је такође ниска.

Стопа општег морталитета у сталном је порасту - у 2009. години је износила 14,2, колико и у Републици Србији; у 2016. и 2017. години је достигла вредност од 15 умрлих на 1000 становника (15,4 и 15,1), док је на подручју Србије задржала ниже вредности (14,3 и 14,8). За разлику од ње, стопа морталитета одојчади је у опадању (од 6,9 у 2009. години, у 2016. години је износила 4,3, а у 2017. години 4,9, за разлику од вредности у Републици Србији: 5,4 у 2016. години и 4,7 у 2017. години). Најчешћи узроци смрти новорођенчади рођених у Крушевцу су интраутерина хипоксија и асфиксија на порођају, урођене аномалије, интраутерини застој у расту и остале болести.

Стопа дојења се у 2017. години кретала у следећим размерама: 48% одојчади је била на природној исхрани, 20,2% која су дојена и дохрањивана и 31,8% одојчади која се нису хранила мајчиним млеком.

У протеклом петогодишњем периоду обухват деце примовакцинацијом је износио преко 95% за све вакцине изузев код ММР вакцинације где је обухват био 85%. Повремена пролонгирана испорука појединих вакцина доводила је до одлагања вакцинације, и следственог пада обухвата имунизацијом у старијим узрастима - нпр за ОПВ или дТ про адултис. Обухват ревакцинацијом ММР био је у опадању, да би се у 2016. години, због неповољне епидемиолошке ситуације, поново поправио на 92%. У истом периоду није било пријављених случајева неонаталног тетануса ни полиомијелитиса.

Према извештајним подацима из 2016. године, након спроведених превентивних прегледа деце пред упис у основну школу и деце у непарним разредима основне и средње школе на подручју Града, од укупно 6.321 прегледане деце (42% од укупног броја деце

узраста од 7 до 18 година), најчешћа утврђена стања су: лоше телесно држање (51%), кариес I степена (29%), ортодонске аномалије (16%); остале аномалије система и органа, од значаја за правилан раст и развој деце, утврђене су у далеко мањем проценту.

У посматраном периоду од 2014. до 2017. године, уочава се тренд раста неправилног телесног држања код деце (од 54% деце у 2014. години до 60% деце у 2017. години код којих је при прегледу утврђен овај негативни индикатор здравља).

На основу вредности индекса телесне масе и процене степена гојазности, током спровођења обавезних систематских и превентивних прегледа деце, утврђена је константна заступљеност гојазности код око 7 до 8% деце, од укупног броја прегледане деце. Обзиром да се контролом фактора ризика, у које спада и гојазност, остварује превенција бројних обољења у одраслом добу, али и у детињству и адолесценцији, решавању овог здравственог проблема треба поклонити велику пажњу.

Према извештајним подацима о пруженим здравственим услугама и прегледима деци са сметњама у развоју, може се у извесној мери стећи увид у сложену проблематику стања и рада са овом децом: Укупан број деце ометене у психофизичком развоју (деце са психомоторном заосталошћу, телесном инвалидношћу, са говорним манама, са сметњама слуха и вида, као и са дијагнозама церебралне парализе и мишићне дистрофије и комбинованим аномалијама) је по подацима из 2012. године износио 149, од којих је 145 (97%) било обухваћено сталним процесом рехабилитације, а 4 (3%) привременом рехабилитацијом; од укупног броја ове деце, дванаесторо (8%) је било млађег узраста (од 0 до 3 год). Подаци из 2016. године говоре у прилог знатног погоршања стања, обзиром на велики пораст како укупног броја деце, тако и оних најмлађег узраста: 298 је износио укупан број деце са сметњама (два пута више него у 2012. години), 215 је било под сталним процесом рехабилитације (72%), 83 под привременом рехабилитацијом (28%); узраста млађег од 3 године, било је 32 детета од укупног броја деце (11%).

На основу Протокола о поступању са децом изложеном злостављању и занемаривању и података о броју пријава којим располаже Тим за заштиту деце од злостављања и занемаривања у Дому здравља Крушевац, на подручју Града Крушевца се у посматраном петогодишњем периоду бележи континуиран пораст броја пријава (од 42 пријаве у 2013. години на 64 у 2017. години).

Радом Саветовалишта за младе Дома здравља Крушевац реализују се индивидуални и групни облици здравствено васпитног рада, на теме из актуелних области промоције здравља, усвајања здравих стилова живота, сузбијања фактора ризика, супротстављања и превазилажења фактора који доводе до ризичног понашања младих, насилног понашања и сл. (реализовани број планираних разговора, рада у малој групи, радионица и предавања је у протеклом петогодишњем периоду удвостручен – од 43 у 2013.години до 110 укупно реализованих здравствено васпитних услуга кроз рад са младима у 2017. години).

Присуство појединих фактора ризика у популацији деце и омладине општине Крушевац (злоупотреба психоактивних супстанци, рано ступање у сексуалне односе, поремећаји у исхрани) указују на потребу спровођења организованог и систематског здравствено-васпитног рада, са циљем очувања и унапређења њиховог здравља, мотивације и стицања знања и вештина за здраве стилове живота.

Показатељи квалитета стоматолошке здравствене заштите који дају слику стања оралног здравља деце на подручју Града Крушевца, у петогодишњем периоду од 2013. до 2017. године су следећи: проценат деце у 7. години живота са свим здравим зубима (сталне и млечне дентиције) бележи пад од 46% у 2013. години на 24% у 2017. години; проценат деце са свим здравим сталним зубима у 12. години у истом периоду бележи благи раст од 38% на 42% у 2017. години. Од посебног значаја за сагледавање стања здравља зуба код деце је тзв. КЕП – 12, индекс који у себи садржи укупан број кариозних, екстрахираних и пломбираних сталних зуба прегледане деце у 12. години живота, подељен са бројем прегледане деце истог узраста. У посматраном петогодишњем периоду његова вредност се одржавала око 2, осим у 2015. години када је износила 2,9.

ОПШТИ ЦИЉ: Боље здравље за сву децу

ПОСЕБАН ЦИЉ: Омогућити свој деци здрав и безбедан почетак живота

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећање стопе наталитета

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Смањење стопе моратлитета трудница, породиља, новорођенчади и одојчати

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Смањење броја учесталости развојних поремећаја код деце и смањење последица развојних поремећаја

ПОСЕБАН ЦИЉ: Унапређење здравља деце и адолесцената

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Смањење учесталости неправилног телесног држања

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Смањење учесталости гојазности у популацији деце

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Превенција злостављања и занемаривања деце

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Очување и унапређење менталног здравља деце

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Превенција ризичног понашања

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Смањење учесталости каријеса код деце

3.3 УНАПРЕЂЕЊЕ ОБРАЗОВАЊА

3.3.1 Предшколско образовање

SWOT анализа области предшколског образовања

Снаге	Слабости
• Професионалне компетенције запослених у предшколском васпитању и образовању; • Поштовање права детета; • Разноврсност програма и услуга, са могућношћу избора; • Поседовање сопственог објекта у Рибарској Бањи за одмор и рекреацију деце раног узраста; • Велики обухват деце предшколског узраста којој је потребна додатна подршка; • Превентивне активности као додатни облик рада у оквиру Програма заштите деце; • Укљученост родитеља/или других законских заступника у живот и рад Предшколске установе, „Ната Вељковић“; • Подршка породици кроз спровођење мера популационе политике (бесплатни смештај трећег детета у породици, корисника МОП-а,...).	• Недостатак просторног капацитета за смештај деце у целодневни и полудневни облик рада на градском подручју; • Недовољан проценат обухвата деце узраста од 3 године до укључивања у програм припреме за школу на сеоском подручју; • Недовољна подршка у систематском праћењу реализације програма превентивне и здравствене заштите у предшколској установи од стране педијатријске службе; • Слаба опремљеност дигиталном технологијом (ИКТ)
Могућности	Опасности
• рад на подизању/развијању свести локалне заједнице о значају предшколског васпитања и образовања; • предшколска установа као значајан партнер у реализацији пројектних циљева на нивоу града; • предшколска установа као значајан партнер у реализацији пројектних циљева на нивоу Републике; • препознавање и адаптирање простора у ЛЗ за потребе повећања процента обухвата деце предшколског узраста; • сарадња са стручним кадром на свим нивоима васпитно-образовног система.	• пад наталитета на територији града; • миграција становништва село-град; • смањен број група на сеоском подручју; • систем финансирања полудневних група ван седишта Установе, за децу узраста од 3 године до укључивања у ППП.

Анализа стања

Предшколска установа "Ната Вељковић" бави се непосредним васпитно-образовним радом, негом, исхраном, превентивно-здравственом и социјалном заштитом деце узраста од 6 месеци до поласка у школу, укључујући и програме од општег интереса – рад са децом на болничком лечењу. Рад са децом организован је путем различитих програма: целодневни, полудневни, посебни, специјализовани, повремени, пригодни и програми пружања услуга деци и породици.

Предшколска установа „Ната Вељковић“ има: тринаест објеката – вртића комбинованог типа: „Невен“, „Звончић“, „Лабуд“, „Колибри“, „Бисери“, „Голуб мира“, „Владо Јурић“, „Наша радост“, „Лептирић“, „Пчелица“ „Дечји клуб“, „Сунце“ и „Лане“.

Педесет две групе полудневног боравка деце у којима се спроводи обавезни припремни предшколски програм при основним школама и у објектима Установе.

Групу деце на болничком лечењу.

У саставу ОЈ „Вртићи“ налазе се и:

- ЛУТКАРСКА РАДИОНИЦА „ПЧЕЛИЦА“, бави се педагошко естетским осмишљавањем васпитно-образовне средине; осмишљава очигледна средства потребна за реализацију васпитно-образовног рада, приредби и манифестација; израђује мекане играчке за потребе вртића и тржишта као и друга средства за побољшање услова рада (постељине, радне униформе, завесе...)

- „ДРАМСКА ИГРАОНИЦА-ПОЗОРИШТЕ ЛУТАКА“, припрема, организује и реализује позоришне представе, контакт програме и приредбе. Организује драмске игре са децом у свим вртићима у форми „Драмске радионице“. Планира и реализује културне и јавне манифестације.

- ОБЈЕКТИ ЗА ОДМОР И РЕКРЕАЦИЈУ – вртић „Јеленко“ у Рибарској Бањи у којем се током године

реализују целодневни излети и рекреативни боравак деце. Објекат у Сутомору није у функцији.

Кроз форму различитих облика рада и пружањем услуга породици, кроз Установу годишње прође више од 5500 деце.

Васпитно-образовним радом, негом и исхраном, превентивно-здравственом и социјалном заштитом, различитим облицима и програмима рада Установе обухваћено је 3240 деце, разврстано у 146 група.

- ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА „ПИОНИР“ – за основну делатност има припрему и дистрибуцију хране за децу предшколског узраста. Поред тога, а из делокруга свог производног програма, припрема и дистрибуира ужине за децу основношколског узраста на територији Града Крушевца, преко кантина врши продају пекарских и посластичарских производа грађанима. Кухиња такође врши производњу и продају појединачних поруџбина за трећа лица и организује и спроводи исхрану за кориснике Народне кухиње. Кухиња такође врши припрему и дистрибуцију готових јела за објекат „Натина кашика“ у Пасажу.

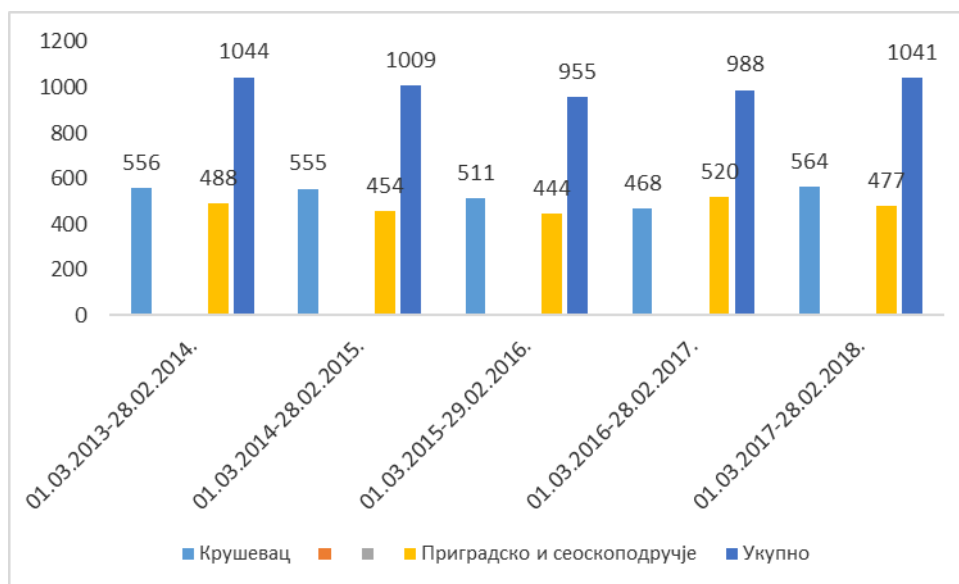
ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА „ЗАЈЕДНИЧКЕ СЛУЖБЕ“, обавља стручне, педагошко-психолошке, правне, финансијско-рачуноводствене послове, послове безбедности и здравља на раду, послове одржавања и обезбеђења објеката и друге послове за потребе родитеља, оснивача, пословних партнера и запослених.

Према подацима Матичне службе Градске управе града Крушевца број деце узраста од 6 месеци до 6,5 година је 6072, која представљају потенцијалне кориснике различитих услуга и програма Предшколске установе «Ната Вељковић».

Број рођене деце по годинама почев од 01.03.2012. године до 28.02.2018. године приказан је у Табели 1 и на графикону 1. Из наведених подака може да се закључи да је значајно опадање броја рођене деце забележено у 2015/16 години, што ће се одразити на број деце која ће похађати припремни предшколски програм (2020/2021), а затим и полазак у први разред (2021/2022).

Табела 1. Број деце узраста 6 месеци-6.5 година

	01.03.2012- 28.02.2013	01.03.2013- 28.02.2014.	01.03.2014- 28.02.2015.	01.03.2015- 29.02.2016.	01.03.2016- 28.02.2017.	01.03.2017- 28.02.2018.
Крушевац		556	555	511	468	564
Приградско и сеоско подручје		488	454	444	520	477
Укупно	1035	1044	1009	955	988	1041

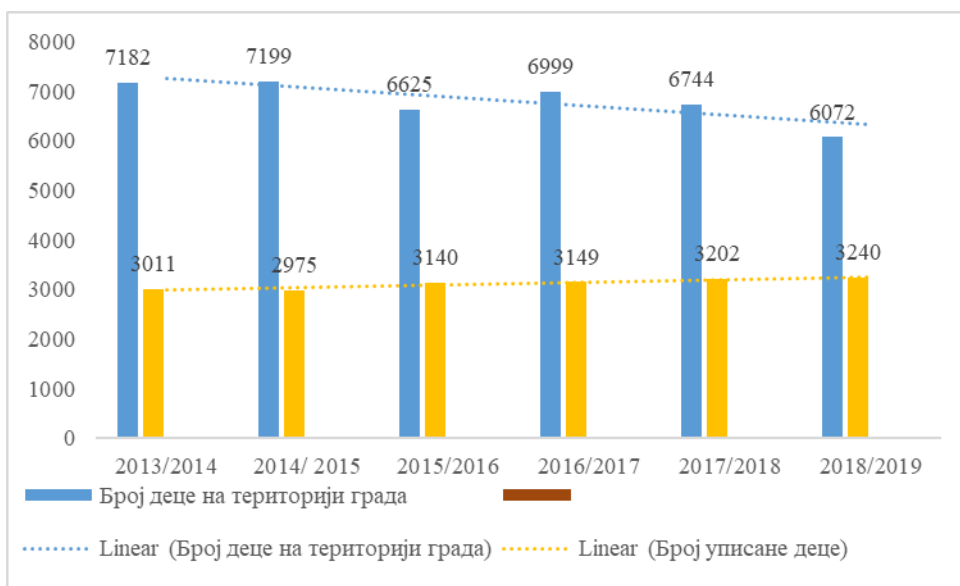

Графикон 1. Број деце узроста 6 месеци-6.5 година

Према подацима ПУ „Ната Вељковић“ дат је преглед укупне популације деце у односу на одређену радну годину, као и обухват те популације програмима предшколског васпитања и образовања (Табела 2).

Табела 2: Број деце на територији града и број деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем (у петогодишњем периоду)

Радна година	2013/2014	2014/ 2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Број деце на територији Града	7182	7199	6625	6999	6744	6072
Број група у ПУ	158	157	154	147	147	146
Број уписане деце	3011	2975	3140	3149	3202	3240
Просечан број деце у групи	22,9	23,06	20,38	21,42	21,78	22,19
Проценат обухвата ПВО	41,97	43,16	47,39	45,00	47,47	53,36

Графикон 2 Однос броја деце на територији града и укупно уписане деце у ПУ

Из Табеле 2 се види да је укупан број деце почев од 2013/2014 у паду, а да истовремено расте проценат обухвата деце различитим програмима предшколског васпитања и образовања (Табела 2)

Сагледавање потреба за збрињавањем деце у целодневном или полудневном боравку (понуђени програми различите дужине трајања) остварује се непосредним увидом у поднесене захтеве родитеља/других законских заступника за укључивање детета у постојећи систем предшколског васпитања и образовања, односно решавањем захтева за отварање нових група које подносе родитељ и други законски заступници или месне заједнице. Процена потреба је континуирана.

У априлу 2018. године спроведена је анкета за родитеље и друге законске заступнике деце старијих васпитних група о избору облика рада за Припремни предшколски програм у радној 2018/19. години. Највећи број анкетираних родитеља/других законских заступника (92%) исказао је потребу за смештајем у целодневном боравку.

Исказане потребе за остваривањем права од општег интереса, пре свега рад са децом са сметњама у развоју, са децом без родитељског старања, децом на болничком лечењу, децом чији су родитељи корисници новчане социјалне помоћи, боравак трећег детета су у највећој мери, а сходно расположивим ресурсима, задовољене.

Табела 3. Обухват деце предшколским васпитањем и образовањем у ПУ „Ната Вељковић“ у 2018/2019. години

Р. бр.	Облик рада	Бр. група	Број деце
1.	Целодневни боравак (јаслене групе)	32	654
2.	Целодневни боравак (Васпитне групе деце 3 до укључивања у програм припреме за школу)	39	1170
3.	Целодневни боравак (групе ППП у којима су и млађа деца)	22	626 (494 деце у ППП, 132 млађе деце)
5.	Полудневни облик рада (групе ППП у којима су и млађа деца)	52	775 (541 деце у ППП, 234 млађе деце)
6.	Група деце на болничком лечењу	1	15
7.	Програм „Дођите нам сви“	3	44
УКУПНО			3284

SWOT анализа области образовања

Снаге	Слабости
• једнаки услови образовања за сву децу • стручан и високомотивисан кадар • спремност и отвореност ка иновацијама • сензибилитет за потребе осетљивих група	• прекомерна администрација • недовољно ефикасна комуникација међу установама • недовољно финансијских средстава за реализацију ЛПА
Могућности	Опасности
• партнерски приступ локалне самоуправе • побољшање положаја осетљивих група • рад на побољшању комуникације међу установама у смеру бржег и ефикаснијег реаговања • смањење броја насилних ситуација • развијање навика везаних за здраве стилове живота	• економска криза • незаинтересованост циљних група за садржаје који им се нуде • непрепознавање насилних ситуација и реаговање на њих • непрепознавање важности развијања здравих стилова живота

Анализа стања

Мрежа образовних установа у граду Крушевцу је врло развијена: 13 вртића и 52 група полудневног боравака деце у којима се спроводи обавезни припремни предшколски програм, 19 основних школа са 53 издвојена одељења у сеоским насељима и 8 средњих школа (у овај број укључене су и основна и средња музичка школа, основна и средња специјална школа и школа за основно образовање одраслих). Финансијска средства која су планирана у 2011. год. из градског буџета за основно образовање су 7.40%, а за средње образовање 2.34%, у 2016. години за основно образовање 8.18%, а за средње образовање 3.06% у

2017. години за основно образовање су 8.39%, а за средње образовање 3.10% градског буџета.

Основним образовањем у 2014/15 обухваћено 10800 ученика (1246 првака) у 557 одељења, 2015/16 обухваћено 10616 ученика (1177 првака) у 542 одељења, 2016/17 обухваћено 10395 ученика (1278 првака) у 560 одељења, 2017/18 обухваћено 10210 ученика (1244 првака) у 539 одељења основних школа. Анализом броја ученика по годинама, утврђено је да укупан број уписане деце у основним школама опада. Ученици, њих 80%, путују до школе мање од 1 км, 2-4 км прелази 13%, док више од 4 км путује 7% ученика.

Табела Приказ броја ученика и броја одељења у тренутно важећој мрежи основних школа

Р. бр.	Назив школе	2014/15		2015/16		2016/17		2017/18	
		Број првака	Број уч. / бр. одељ.	Број првака	Број уч. / бр. одељ.	Број првака	Број уч. / бр. одељ.	Број првака	Број уч. / бр. одељ.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Вук Караџић	108	885/35	109	850/34	109	850/33	95	850/33
1.1	Основно обр.одр. Балканска		68/5		78/6		58/5		75/6
1.2	Основно обр.одр. Благоја Паровића		62/5		62/5		64/5		64/6
2	Доситеј Обрадовић	103	1016/40	116	1014/40	114	1012/40	103	960/40
3	Драгомир Марковић	153	1303/52	131	1280/51	163	1224/51	133	1179/50

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3.1	Велика Ломница	1	20/2 комб.	3	13/2 комб.	8	19/2 комб.	3	15/2 комб.
3.2	Трмчаре	3	18/2 комб.	7	21/2 комб.	6	20/2 комб.	4	20/2 комб.
3.3	Централна школа	149	1265/48	121	1246/47	149	1185/47	126	1144/46
4	Јован Јовановић Змај	80	707/27 +4 комб+1 непод.	77	690/27 +4 комб.+1 непод.	67	684/28+4 комб.+1 непод.	84	681/28+4 комб.+1. непод.
4.1	Велико Головоде	10	27/2 комб.	2	22/2 комб.	1	17/2 комб.	6	22/2 комб.
4.2	Кобиље	3	22/2 комб.	6	23/2 комб.	2	19/2 комб.	6	18/2 комб.
4.3	Станци	4	10/1 неподе.	1	9/1 непод.	2	8/1 непод.	0	7/1 непод.
4.4	Мудраковац	63	648/27	68	636/27	62	640/28	72	634/28
5	Јован Поповић	93	837/33	100	844/33	97	838/33	96	829/33
6	Нада Поповић	163	1282/50	152	1277/50	148	1279/50	167	1304/50
7	Бранко Радичевић	72	518/29	58	497/29	43	465/27	57	451/27
7.1	Дедина	25	95/5	19	86/5	13	68/4	19	67/4
7.2	Макрешане	11	37/4	9	41/4	10	40/4	9	39/4
7.3	Бивоље	36	386/20	29	370/20	20	357/19	29	345/19
8	Кнез Лазар В.Купци	34	248/17	25	227/17	20	221/17	27	208/17
8.1	Себечевац	9	24/2 комб.	5	20/2 комб.	5	24/2 комб.	2	20/2 комб.
8.2	Мајдево	0	18/2 комб.	5	16/2 комб.	3	11/2 комб.	6	13/2 комб.
8.3	Ћелије	1	7/1 непод.	1	6/1 непод.	2	5/1 непод.	2	6/1 непод.
	Купци	24	200/12	14	185/12	10	179/12	17	179/12
9	Деспот Стефан Горњи Степош	38	326/20	32	329/20	26	307/20	35	298/20
9.1	Јабланица	10	39/4	7	36/4	9	37/4	8	38/4
9.2	Наупаре	7	27/2 комб.	4	20/2 комб.	2	16/2 комб.	6	24/2 комб.
9.3	Доњи Степош	6	28/2 комб.	5	22/2 комб.	3	23/2 комб	7	21/2 комб.
9.4	Горњи Степош	15	232/12	16	251/12	12	231/12	14	215/12
10	Жабаре,Жабаре	37	265/20	34	264/21	35	261	21	240
10.1	Пепељевац	22	63/4	6	53/4	10	51/4	8	43/4
10.2	Лукавац	4	19/2 комб.	3	16/2 комб.	8	18/2 комб.	2	15/2 комб.
10.3	Мешево	2	22/2 комб.	0	21/2 комб.	2	16/2 комб.	1	8/1 непод.
10.4	Церова	0	2/1 непод.	5	6/1 непод.	3	8/1 непод.	0	8/1 непод.
10.5	.Жабаре	9	159/11	17	168/12	12	168/12	10	166/11
11	Станислав Бинички Јасика	44	429/23	38	422/25	48	412/25	42	407/26
11.1	Кукљин	12	38/3	10	38/3	11	41/4	5	37/4
11.2	Шанац	10	36/2 комб.	7	37/3	5	34/3	11	33/3
11.3	Срње	3	20/2 комб.	3	17/2 комб.	10	23/2 комб.	5	19/2 комб.
11.4	Велика Крушевица	7	33/2 комб.	4	30/2 комб.	4	22/2 комб.	3	18/2комб.
11.5	Јасика	12	302/14	14	300/15	18	292/14	18	300/15
12	В.С. Јан Паруновац	57	504/28	47	469/28	56	451/28	44	434/28

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
12.1	Паруновац	37	430/20	37	407/20	38	385/20	33	373/20
12.2	Гаглово	9	29/2 комб.	4	23/2 комб.	6	26/2 комб.	3	22/2 комб.
12.3	Бован	2	8/1 непод.	2	7/1 непод.	1	6/1 непод.	0	4/1 непод.
12.4	Пасјак	2	7/1 непод.	1	7/1 непод.	2	7/1 непод.	0	5/1 непод.
12.5	Текије	4	18/2 комб.	5	14/2 комб.	5	17/2 комб.	4	18/2 комб.
13	В.Станковић Корчагин В.Шиљеговац	59	571/40	65	537/40	46	503/39	69	509/39
13.1	Каоник	14	146/9	11	127/8	9	115/8	13	120/9
13.2	Рибаре	3	78/6	7	70/6	1	69/6	6	61/6
13.3	Беласица	2	6/1 непод.	1	5/1 непод.	0	3/1 непод.	1	4/1 непод.
13.4	Бољевац	2	5/1 непод.	0	3/1 непод.	1	3/1 непод.	1	4/1 непод.
13.5	В.Крушинце	2	7/1 непод.	2	7/1 непод.	4	7/1 непод.	2	9/1 непод.
13.6	Гревци	2	11/2 комб.	4	13/2 комб.	1	11/2комб.	6	12/2 комб.
13.7	Ђунис	6	16/2 комб.	6	16/2 комб.	10	26/2 комб.	6	30/3 комб.
13.8	Зебица	1	4/1 непод.	3	7/1 непод.	0	4/1 непод.	1	5/1 непод.
13.9	Зубовац	1	2/1 непод.	0	2/1 непод.	0	1/1 непод.	0	0
13.10	Росица	1	6/1 непод.	1	7/1 непод.	1	4/1 непод.	1	4/1 непод.
13.11	Сушица	8	37/3	6	35/3	5	26/2	8	26/2 комб.
13.12	В.Шиљеговац	17	253/12	24	245/13	14	234/13	24	231/12
14	Страхиња Поповић Дворане	23	216/15	19	182/15	24	173/15	19	165/15
14.1	Здравиње	7	28/2 комб.	0	18/2 комб.	5	16/2 комб.	4	16/2 комб.
14.2	Модрица	4	21/2 комб.	5	20/2 комб.	5	21/2 комб	4	19/2 комб
14.3	Сеземча	1	11/2 комб.	3	7/1 непод.	3	6/1 непод.	2	8/1 непод.
14.4	Дворане	11	146/9	11	137/10	11	130/10	9	122/10
15	Брана Павловић Коњух	43	315/22	39	304/22	29	291/21	26	279/21
15.1	Бела Вода	13	53/3	7	38/3	7	34/3	7	34/3
15.2	Брајковац	1	13/2 комб.	2	12/2 комб.	0	7/1 непод.	3	6/1 непод.
15.3	Лазаревац	2	18/2 комб.	7	18/2 комб.	7	19/2 комб.	2	18/2 комб.
15.4	Љубава	11	31/2 комб.	8	28/2 комб.	5	29/2 комб.	4	28/2 комб.
15.5	Каменаре	3	17/2 комб.	5	19/2 комб.	5	16/2 комб.	4	17/2 комб.
15.6	Коњух	13	183/11	10	189/11	5	186/11	3	176/11
16	Васа Пелагић Падеж	31	227/17	25	209/18	24	206/17	22	191/16
16.1	Крвавица	8	37/2+1 ком.	7	31/2+ 1 ком.	8	32/2+1 комб.	6	30/2+1 комб.
16.2	Шашиловац	6	10/1 непод.	6	14/2 комб.	5	17/2 комб.	5	22/2 комб.
16.3	Глобаре	6	21/2 комб.	2	17/2 комб.	2	12/2 комб.	5	15/2 комб.
16.4	Вратаре	6	17/2 комб.	6	19/2 комб.	4	22/2 комб.	4	18/2 комб.
16.5	Падеж	5	142/7+2 комб.	4	128/7+2 комб.	5	123/6+2 комб.	2	106/5+2 комб.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
17	Свети Сава Читлук	64	490/29	54	474/28	59	470/28	50	468/28
17.1	Глободер	8	88/8	7	88/6+1к ом.	7	74/6+1ко м.	5	67/6+1 ком.
17.2	Мачковац	9	35/2+1 ком.	6	33/2+1 ком.	12	37/2+1 ком.	6	32/2+2ком.
17.3	Вучак	1	7/1непо д.	1	7/1 непод.	1	7/1 непод.	2	5/1 непод.
17.4	Читлук	46	360/17	40	354/17	39	352/17	37	364/17
18	Музичка школа,,Стеван Христић,,	39	550/39	45	620/21	161	43/608	143	43/605
19	ШОСО "Веселин Николић"	5	110/17	11	127/19	9	140/20	11	152/21

Број деце укључене у инклузивни систем образовања у 2015.години 76 детета, 2016 години 99 детета, 2017. години 120 детета.

За стипендирање ученика, кроз Фонд за подстицање развоја младих талената у 2011. години издвојено је средстава у вредности од 0.54% градског буџета а у 2017. години 0,4 % градског буџета.

Укупан број деце ромске националности обухваћених предшколским образовањем је у школској 2016/17 износио 32 (14 дечака и 18 девојчица), док је у школској 2017/18 износио 26 (16 дечака и 10 девојчица).

Укупан број деце ромске националности обухваћених припремним предшколским образовањем је у школској 2016/17 износио 42 (19 дечака и 23 девојчица), док је у школској 2017/18 износио 37 (20 дечака и 17 девојчица).

Укупан број ученика ромске националности обухваћених основним образовањем је у школској 2015/16 износио 566 (293 дечака и 273 девојчица), у школској 2016/17 је износио 538 (273 дечака и 265 девојчица), док је у школској 2017/18 износио 529 (272 дечака и 257 девојчица).

У Центру за стручно усавршавање, као локалне односно регионалне установе у образовању, током 2012. године одржано је 100 семинара за 3962 просветна радника, 2013. године одржано је 85 семинара за 2173 просветна радника, 2014. године одржано је 47 семинара за 1195 просветна радника, 2015. године одржано је 37 семинара за 865 просветна радника, 2016. године одржано је 43 семинара за 1108 просветна радника, 2017. године одржано је 42 семинара за 1109 просветна радника.

ОПШТИ ЦИЉ: Унапређење делатности образовног система

ПОСЕБАН ЦИЉ: Унапређење образовно-васпитног система

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Унапредити и пратити методологију васпитања и образовања у основној школи

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Унапредити образовни систем кроз обезбеђивање једнаких услова за све

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Побољшати квалитет образовања деце из осетљивих група

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Изградња и опремање физкултурних сала при школама које немају сале или су недовољно опремљене

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Изградња и опремање школских холова за потребе КЈД школе (приредбе, трибине, изложбе, предавања, песничка окупљања, пројекција филмова)

ПОСЕБАН ЦИЉ: Безбедност деце и заштита од насиља

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Остварити висок ниво толеранције, разумевања и прихватања различитости у школским срединама

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећати сензибилизацију јавности и локалне заједнице у идентификацији свих облика дискриминације, злостављања, занемаривања, насиља

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећати ниво безбедности деце у школама

ПОСЕБАН ЦИЉ: Развијање и промоција здравих стилова живота

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Унапређење исхране ученика у школама

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Обезбедити бесплатне уџбенике и прибор за социјално угрожене

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећати број школа које организују продужени боравак за ученике од 1. до 4. разреда

ОПШТИ ЦИЉ: Унапредити квалитет живота деце у школи

ПОСЕБАН ЦИЉ: Унапређење делатности предшколског васпитања и образовања

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећати обухват предшколским васпитањем и образовањем све деце узраста од 3. године до укључивања у програм припреме за полазак у школу

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Побољшати квалитет средине за учење и развој деце предшколског узраста

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Унапредити квалитет сарадње са институцијама у локалној заједници ради пружања квалитетније подршке деци и породици

3.1. УНАПРЕЂЕЊЕ КУЛТУРЕ, ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ И ИНФОРМИСАЊА

SWOT анализа области културе

Снаге	Слабост
- Добра програмска оријентација - Богато културно-историјско наслеђе - Културна историја - Присутност просторно-техничких услова за унапређење културе - Стручан и едукован кадар - Богато аматерско стваралаштво - Постојање и неговање традиције - Велики број удружења грађана који се баве културом и сарадња са њима - Ентузијазам појединаца унутар и изван установе - Велики број простора где се реализују културна дешавања – програми - Могућност реализације програма на отвореном - Подршка локалне самоуправе - Подршка локалних, регионалних и националних медија - Организација културних догађаја од домаћег и интернационалног значаја - Велики број квалитетних и афирмисаних стваралаца - Спремност на међуопштинску, регионалну и међународну сарадњу	- Низак ниво културне свести грађана - Дотрајалост опреме - Дотрајалост објеката у култури - Недовољна веза просвете и културе - Недовољна мотивисаност запослених - Непостојање савременог, дигитализованог биоскопа - Недовољна укљученост грађана и младих у креирању културних садржаја - Недовољна заинтересованост младих за културу - Лош маркетинг појединих програма - Недовољна сарадања са приватним сектором - Дисконтинуитет неких културних програма - Недовољно финансијских средстава за максималну програмску продукцију установе - Нејасни критеријуми за доделу средстава НВО
Могућности	Претње
- Статус кандидата за чланство у ЕУ - Доступност ЕУ фондова за финансирање културне продукције - Добри законски овири - Боља међуопштинска и међуградска сарадња - Боља прекогранична сарадња	- Лоше материјално стање грађана - Реституција - Недостатак надлежности локалних институција у области заштите културне баштине - Непостојање дугорочне стратегије развоја културе у Србији - Недовољно развијен концепт друштвено-одговорног пословања - Поремећен систем вредности - Политизација културе

У граду Крушевцу постоје и раде установе Културни центар Крушевац, Народни музеј, Народна библиотека, Крушевачко позориште и Историјски архив. Све наведене установе имају програме који су намењени искључиво или претежно деци. Истраживањем је утврђено да 65% анкетираних ученика основних и средњих школа очекују и желе да установе за културу организују већи број концерата, позоришних и филмских фестивала, као и такмичења и квизове из области за које они показују интересовање.

Дефинисање кључних стратешких изазова, са аспекта Културног центра Крушевац, спроведено је кроз 3 реализоване интерне радионице. Менаџмент и уредништво је као радна група, током рада предлагала и детаљном анализом предложеног, усвајала све оно што је препознато као „проблем“. Даљом анализом и расправом донети су закључци и предлози, као одговори и решења за наведене проблеме.

Први кључни изазов представља проблем застарелог и недовољно технички опремљеног простора за рад.

Биоскоп Крушевац. Зуб времена и надоласке савремене технологије оставиле су ово култно културно добро града у веку иза нас, недовољно интересатно сада већ захтевној публици која за свој новац жели да приушти угођај бољи но што може имати у свом дому. Техничка опремљеност је само један од недостатка. Неопходно је и реновирање постојеће биоскопске сале капацитета од 550 седећих места и саме биоскопске бине, која може учинити овај простор мултифункционалним и омогућити експлоатацију у ширем смислу.

Бела сала. Мултифункционални простор капацитета са око 175 седећих места, експлоатисан у току целе календарске године кроз програме Културног центра, других установа у култури града, НВО, образовних установа, удружења грађана и др. Неопходна реконструкција сале, замена дотрајалих столица – фотеља.

Летња сцена КПЗ. Овај савршени простор на отвореном током летњих месеци публици даје попутн културни угођај програмима у пријатном и природном градском амбијенту. Дотрајалост кровне конструкције отворене сцене онемогућава сугурност реализације програма услед променљивих временских услова.

Други изазов представља управљање културним наслеђем и очување културног идентитета. Главни проблем изказан у овој области је „Реституција“. Један од репрезентативнијих културних простора у граду Крушевцу, под окриљем Културног центра је и Легат Милића од Мачве – Косово први праг Србије. Овај простор коме је чувени српски сликар и уметник завештао своја непроцејива дела, налази се у завршеном процесу реституције и као такав мора бити враћен првобитним власницима. Његова локација, непосредно преко пута порте и цркве Лазарице даје специфичну културну тежину и смисао који се лако може изгубити.

Трећи изазов подразумева људске ресурсе, њихово усавршавање, мотивацију и креативност. Недовољан број квалитетних стручних семинара из специфичних области културе, менаџмента, прикупљања финансијских средстава, пројектног пословања и сл.

Четврти изазов се односи на ванграничну сарадњу. Културни центар Крушевац је поносни власник једног од највећих Фестивала хумора и сатире у свету, „Златна кацига“. Признат од стране светских Фестивала, асоцијација, удружења али пре свега уметника из ове области. Недовољно финансија за одржавање добрих пословних односа са фестивалима у окружењу, посета, учествовање, суреализација и др.

Пети изазов везан је за публику. Спроведено интерно истраживање маркетинг службе Културног центра Крушевац довело је до сазнања која се поклапају и у пракси. Не постоје високо-културне потребе код грађана Крушевца, заправо, културне потребе грађана Крушевца се свode више на „забаву“ него на уживање „високе културе“. Уочена је и недовољна мотивисаност запослених у образовању да се укључе у програме развоја и неговања културних потреба код деце и омладине.

Шести изазов представљен је као недостатак боље комуникације свих установа у култури града Крушевца са циљем стварања јасног културног концепта и организације културних дешавања са јасно дефинисаним циљевима. Преклапање сличних програма, термина одржавања, циљних група, публике, спорадично доводи до збуњености публике која нема јасну слику и агенду. Овај изазов може бити представљен и кроз слабу промоцију културних активности и неадекватну презентацију.

У решавању горе наведених изазова Културни центар Крушевац ће поштовати следеће кључне вредности:

- Афирмација културног идентитета
- Поштовање законске регулативе, транспарентност и јавност рада
- Подстицање грађанског и уметничког активизма
- Отвореност ка новим идејама и сугестијама
- Обезбеђивање једнаких могућности за све актере на културној сцени
- Толерантност – пуно поштовање родне, верске и националне равноправности
- Доступност културним садржајима свим категоријама становништва

На основу SWOT анализе, утврђивања стратешких изазова, социо-економске анализе тренутног стања у култури града Крушевца и интерног истраживања маркетинг службе Културног центра Крушевац, уз пуно поштовање кључних вредности, дефинисане су ВИЗИЈА и МИСИЈА Културног центра Крушевац.

Наша **визија** је да постанемо највећи и најцењенији пружалац културних услуга и генератор поливалентних културних садржаја на подручју града Крушевца, округа и региона.

Наша **мисија** је да омогућимо свима доступну културну понуду, да подстичемо уметнике, младе и старе, афирмисане и неафирмисане, професионалце и аматере, да чувамо културну баштину, да негујемо кративност и да култура буде видљива и ван простора културних установа.

Сва претходна истраживања и анкете, спровођене са циљем побољшања културне понуде града Крушевца, указују на велики проценат анкетираних

који нису задовољни стањем у култури. Овај податак указује на нужну потребу предузимања адекватних мера са циљем реформе сектора културе на локалном нивоу, са аспекта Културног центра.

Народна библиотека Крушевац најстарија је културна институција у граду. Традиција библиотечно-информационе делатности почиње оснивањем Читалишта 8. фебруара давне 1857.године.

Служба за рад са корисницима организована је у неколико целина: Позајмно одељење за одрасле са посебном целином књижевне критике, читаоницом дневне штампе и интернет центром, Одељење стручне књиге са читаоницом (капацитет 30 места) и Дечје одељење.

На Дечјем одељењу се од 1991. године одржавају програми који популаришу књигу, читање и Библиотеку под називом „Мала причаоница“. Ови програми и даље живе само су под утицајем технолошког развоја иновирани у програме под називом „Прочитај ми бајку“. У организационој структури институције су и: интернет читаоница за одрасле, електронски кутак за децу и посебна јединица - *Кутак за младе*.

Посебно треба поменути радионице декупаж, израда букмаркера, као и радионице из хортикултуре које су постале обавезни програм кутка за младе уз радионице енглеског језика за најмлађе.

Током октобра у оквиру *Дечје недеље* и *Месеца књиге*, предшколци и ђаци прваци добијају бесплатне чланске карте Библиотеке. У циљу пропагирања књиге и читања покренут је низ акција: традиционале промоције књига „Вечери међу књигама“ (1967), „Читалачка значка – тражимо најбоље читалачко одељење“ (1992) „Библиотека на тргу“ (2003), одлазак у Геронтолошки центар (2011), „Овде је некада била...“ (2014), Рода фест (2014), „Читалиште, купалиште“ (2015) и низ других.

Крушевачко позориште је професионално позориште које је званично основано 1946, под називом Народно позориште Крушевац.

Трећу етапу развоја Крушевачког позоришта, од 1986. па све до данас, обележава артистичка воља за променом и узлетом. Подједнако се негује српска и инострана драма, као и *дечија сцена*. Крушевачко позориште је међу најактивнијим театрима у Србији,

под чијим се покровитељством и у чијој продукцији одржи преко 250 програма годишње.

Фестивал представа за децу "Крушка" – поред представа Крушевачког позоришта, најмлађи суграђани и њихови родитељи у току зимског школског распуста могу да погледају око петнаест најбољих остварења дечијих позоришта из Србије и региона, у два термина дневно, шест до осам дана у континуитету. Године 2017. Поред Фестивала "Крушка", Позориште је организовало још један Фестивал представа за децу "Мали Јоаким".

Народни музеј Крушевац

Од свога оснивања, 19. децембра 1951, Народни музеј Крушевац остварује своју основну делатност кроз сакупљање, чување, заштиту и излагање покретних културних добара и остатака материјалне културе завичаја. Током деценија, стасао је у значајну установу културе, изграђујући угледну позицију у музејској мрежи Србије. Музејски фондус садржи око двадесет и три хиљаде музеалија природњачког, археолошког, етнолошког, историјског, културно-историјског и ликовног карактера, чији је историјски корак дуг преко шест миленија – од праисторије, преко антике и средњег века, кроз раздобље турске превласти и обнове српске државности, све до средине XX столећа. Поред изложбене, музеј дужну пажњу посвећује истраживачкој, издавачкој, културно-просветној и педагошкој делатности, као и афирмацији аутентичних вредности завичаја. У том погледу, музеј презентује богату културну баштину путем изложби, каталога, стручних публикација и медија.

Треба поменути и *Дечију међународну колонију „Биберче“* која се традиционално одржавала у селу Наупаре од 1994. године, под покровитељством Града Крушевца а у организацији Народног музеја. Ова колонија од 2011. године добија форму ликовне манифестације „Биберче“ у којој учествују ђаци крушевачких школа.

Школа за ликовне таленте „Милан Миловановић“ представља форму специјалистичког образовања у области ликовног стваралаштва ученика средњих школа. Школу обезбеђује и оперативно води Музеј.

SWOT анализа области информисања

Снаге	Слабости
- Велики број локалних и регионалних медија - Веики број веб портала, заступљеност друштвених мрежа - Људски ресурси	- Недовољно програма намењених деци из различитих области - Недовољно штампаних публикација за децу
Могућности	Опасности
- Све већа употреба веб портала и друштвених мрежа - Умрежавање	- Непрепознавање потребе деце за информисањем и стварањем информативно образовним програмом за децу - Неадекватна опремљеност

Анализа стања

Информативна делатност на територији града Крушевца одвија се кроз рад регионалне Радио Телевизије Крушевац, телевизија ТВ Јефимија и ТВ Плус, месечника (2х месечно) Град, као и радио станица. Такође, постоје сајтови: Градске управе, јавних предузећа, школа и установа, невладиних организација, приватних провајдера који садрже информације из разних области (спорта, културе, образовања, забаве и сл.), facebook странице, Instagram профили, а у вези са садржајима који се непосредно тичу деце или су намењени деци.

SWOT анализа области физичке културе

Снаге	Слабости
• Број спортских организација које раде са децом на територији града Крушевца • На евиденцији НЗС Крушевац постојање кадрова са ВСС и ВШС из области спорта • Постојање спортске инфраструктуре • Могућност увођења нових спорских програмских садржаја за децу	• Недостатак финансијских средстава за физичку културу • Одлив спортиста и стручњака у друге средине • Недостатак одговарајуће спортске инфраструктуре • Дотрајала спортска инфраструктура
Могућности	Опасности
• Изградња одговарајуће спортске инфраструктуре • Адекватнија прерасподела буџетских средстава у области физичке културе • Ангажовање стручно оспособљених кадрова са евиденције НЗС Крушевац при организацији и функционисању система спорта града Крушевца • Адекватна промоција и популаризација спорта, а посебно спорта за све	• Недостатак спонзора и донатора • Недовољан ниво буџетских средстава за физичку културу • Пад интересовања деце за бављење спортом

Анализа стања

За децу и младе физичка активност је природна форма кретања која подразумева изазов и уживање засновано на игри. Спорт у свим облицима треба да буде појединачно доступан свим младима без дискриминације, чиме се омогућују једнаке могућности децацима и девојчицама, уз уважавање посебних потреба сваког старосног узраста. Улога физичких активности у образовању деце, стицању моторичких способности, стицању друштвених способности и очувању здравља је изузетно битна. При том, добробит детета, без обзира на узраст, увек мора бити најважнији циљ.

Практично организовање спортских активности је општеприхваћено као сврсисходно за децу и омладину и има позитиван утицај на њихов физички, ментални, психолошки и друштвени развој. Генерално, спорт се сматра нарочито погодном активношћу за физичку и менталну добробит деце и суштински је битан за превенцију здравствених проблема. За свестрани развој детета од кључног значаја је одговарајуће физичко образовање у школи и бављење ваннаставним спортским активностима у школским спортским секцијама и школским спортским друштвима.

Сва деца треба да добију адекватно физичко образовање и стекну основне спортске вештине у оквиру редовног наставног програма или у оквиру ваннаставних активности, чиме се омогућава свакодневно бављење спортом. Школе треба да учине деци привлачним да своје слободно време проведу на отвореном простору играјући различите игре, као и да одговоре на прихватљиве нове трендове у спорту. Квалитет физичког образовања и спортске обуке треба да буде обезбеђен и унапређен кроз квалификоване наставнике физичког васпитања, уз одговарајуће мере за надзор квалитета.

Школе би требало да сву децу, а посебно оне у завршним разредима упознају са локалним спортским клубовима и објектима и да остваре сарадњу са локалним спортским клубовима. Деца треба да знају које могућности имају на локалу, како могу да наставе да се баве спортом након завршетка школе, те да буду свесни које то активности највише воле и које их највише стимулишу. Све школе треба да имају неопходну и одговарајућу опрему и објекте за бављење деце физичким активностима и спортом. Девојчицама треба обезбедити више могућности да се баве спортом и остану у спорту, с тим да ниво и интензитет тренинга и такмичења треба да буде адекватан њиховом узрасту и физичком и менталном стању. Због тога треба

посебно подржати оне спортове у којима се девојчице у значајној мери баве спортом.

Посебно је значајно предузимање активности које треба да доведу до тога да деца не плаћају чланарину у спортским организацијама, или да она буде примерена могућностима родитеља. Како би се повећало учешће деце у спорту, национални спортски савези треба да обезбеде да спортски клубови уз сениорске екипе обавезно имају и дечје екипе. У циљу развоја и унапређивања физичког вежбања деце, као и успостављања функционалнијег система школских спортских такмичења, неопходна је изградња посебних објеката – спортских сала са архитектонским баријерама намењених школском спорту, чиме би створили услове за развој школског спорта за све. Стварањем услова углавном би задовољили интерес заједнице и самог друштва за укључивање што већег броја деце у школске спортске активности.

Установа за физичку културу "Спортски центар Крушевац" представља организовани облик газдовања спортским објектима за рекреацију чији је власник град Крушевац. Основна делатност Спортског центра Крушевац су услуге у области спорта које се за сада остварују у три сегмента: најам спортских објеката, спортско подучавање и подизање нивоа физичке културе. Корисници СЦ Крушевац су клубови, грађани, ученици основних и средњих школа, предузећа, покривени спортски терени (Хала спортова, Сортска сала СОКО, Комплекс покривених базена, Теретана, Куглана, Сале за стони тенис), Отворени спортски објекти (Градски стадион, Комплекс отворених базена, Атлетско –фудбалски блок, Атлетска стаза, Тениски терени, Терени за мале спортове, Скејт парк, Терени за одбојку на песку, Мини пич терен).

Спортски савез града Крушевца је самостална, неполитичка и непрофитна спортска асоцијација гранских струковних савеза, спортских друштава и спортских организација на територији града Крушевца, добровољно удружених ради остваривања заједничких циљева, потреба и интереса у области спорта. Окупља 83 спортске организације са територије града Крушевца од којих 5 градских гранских спортских савеза. Спортски савез града Крушевца члан је Спортског савеза Србије. Спортски савез града Крушевца својим деловањем доприноси развоју и промоцији спорта у граду Крушевцу кроз повећање бављења грађана спортом, посебно деце, омладине, жена и особа са инвалидитетом. Промовише образовну и васпитну функцију спорта, фер плеја, разумевања, толеранције и одговорности кроз бављење спортом. Савез заједно са Градском управом Крушевац омогућава континуирани развој спорта кроз промоцију спорта, реализацију спортских манифестација и квалитетно искоришћење спортских капацитета чиме ће се створити услови за омасовљење спорта, организацију републичких и међународних спортских манифестација.

ОПШТИ ЦИЉ: Унапређење културног живота деце и квалитетно провођење слободног времена

ПОСЕБАН ЦИЉ: Обогатити и осавременили културне садржаје и омогућити свој деци доступност културних садржаја

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећати разнолоконост културног садржаја

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећање доступности културних садржаја деци из приградских и сеоских подручја

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Умрежавање и ојачавање сарадње са другим установама у култури, основним и средњим школама, предшколским установама, невладиним организацијама и другим институцијама које се баве децом

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Унапредити и створити боље услове за организовање културних садржаја

ПОСЕБАН ЦИЉ: Образовање будуће позоришне публике

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Реализовање нових позоришних представа за децу

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Одржавање и унапређење матичног фестивала за децу " Крушка "

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Узајмна сарадња са позориштима за децу на националном, регионалном и међународном нивоу

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Формирање независне позоришне сцене за децу

ПОСЕБАН ЦИЉ: Упознавање са материјалним и нематеријалним наслеђем

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Организација радионица намењених деци

ПОСЕБАН ЦИЉ: Пружање забавних и едукативних садржаја деци

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Организација забавних и едукативних садржаја деци

ОПШТИ ЦИЉ: Боља информисаност деце у различитим садржајима намењеним деци

ПОСЕБАН ЦИЉ: Повећање информисаности деце у различитим садржајима намењеним деци

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећана видљивост садржаја за децу кроз различите медије и друштвене мреже како градска тако сеоска подручја

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећање броја едукативних садржаја

ОПШТИ ЦИЉ: Доступност бављења физичком културом деци на територији града Крушевца

ПОСЕБАН ЦИЉ: Доступност бављења физичком културом деци на територији града Крушевца

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Доступност коришћења спортских објеката свој деци

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Увођење програма вежби намењених деци

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Повећан обухват деце која се баве спортом

3.5. УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА И ПРАВА ДЕЦЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

SWOT анализа области положаја и унапређења права деце са сметњама у развоју

Снаге	Слабости
• Широка лепеза услуга за све области • Постојање комби превоза за ученике ШОСО“Веселин Николић“, кориснике ЦЗОСИ и ученике који се школују ван територије града Крушевца • Постоје добра инфраструктурна решења за тешко покретне и непокретне (школе, установе, институције и главне саобраћајнице)а у смислу постојања косих прилаза и лифтова. • Широка лепеза стручног кадра за потребе рада са децом са сметњама у развоју • Стазе са слепе и слабовиде	• Непостојање обједињене листе услуга и сервиса • Недовољни капацитети у односу на потребе • Недостатак отклањања свих физичких баријера за потребе особа са моторичким и сензорним сметњама. • Недостатак осмишљених и нових начина унапређења положаја деце са сметњама у развоју и њихових породица • Недостатак натписа на Брајевом писму и звучних сигнала за децу/ученике са сензорним сметњама •
Могућности	Опасности
• Постојање парцијалних података о броју деце са сметњама у развоју • Постојање услуге пратиоца за личну помоћ детету/ученику • Школа као ресурсни центар • Помак у видљивости деце са сметњама у развоју • Свака од релевантних институција пружа одређене услуге овој популацији	• Нема успостављеног информационог умрежавања и јединствене базе података као и носиоца ове активности • Губитак мотивације због висине издвојених средстава за ту услугу • Начин финансирања • Наставак превазилажења предрасуда сталним сензибилисањем јавности • Непостојање обједињених услуга и информисаности шире јавности

Анализа стања

Деца са сметњама у развоју су рањиви слој друштва коме је потребно поклонити посебну пажњу да би равноправно са другом децом уживали своја основна дечија и људска права и живели нормално. Познато је и то да се ни најбољи ресурси не могу ефикасно искористити ако не постоји план за њихово наменско коришћење надгледање и евалуацију.

У нашем граду је, према Закону о основама система образовања и васпитања, локална самоуправа обезбедила средства бесплатног превоза, смештаја и исхране ученика са сметњама у развоју.

У Крушевцу постоји делимично формирана евиденција о броју, карактеру, врстама и нивоу потреба (база података ИРК-а, друге релевантне установе) и инвалидности ове деце, али те евиденције још увек нису обједињене нити свеобухватне. Према доступним информацијама слична ситуација је и на републичком нивоу. Потреба за истим је евидентна јер ова популација спада у најмаргинализоване друштвене

групе. Не постоји механизам за рано и систематско, јединствено регистровање података о деци са сметњама у развоју због чега недостају и поуздани подаци о њиховом броју, узрасту, тежини ометености и социјалном положају.

Као главни разлог за непостојање комплетне евиденције о броју, карактеристикама и потребама деце са сметњама у развоју може се идентификовати недостатак јаснијих интеграција за формирање базе података. Парцијалне податке о деци са сметњама у развоју поседују ЦСР, Центар за особе са инвалидитетом, Удружења особа са инвалидитетом, школе, установе медицинске и социјалне заштите, ПИО, ИРК, итд. Међу њима није успостављено информационо умрежавање, што је основна препрека за обједињавање и комплетирање података. Валидном базом података побољшала би се видљивост ове популације. На пример, доступни подаци које је презентовала ИРК су следећи:

Табела Подаци ИРК (Интерресорне комисије) о врстама сметњи у развоју/инвалидитету

Година		2011.		2012.		2013.		2014.		2015.		Укупно по полу		Укупно
		м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	м	ж	
Сметње у развоју или инвалидитет*	Хиперактивност и поремећај пажње			1		5		4				10		10
	Телесне сметње, оштећења, физички инвалидитет, хронична обољења	1	1	5	6	8	3	10	6	2	1	26	17	43
	Интелектуалне сметње	2	2	10	4	10	7	10	9	7	9	39	31	70
	Оштећење вида	1			3	1						2	3	5
	Оштећење слуха			2	1	1		2				3	3	6
	Сметње из спектра аутизма		1	4	1	2	1	6	2	3	2	15	7	22
	Вишеструке сметње			5	1	2	5	2	4	5	2	14	12	26
	Укупно - по полу	4	4	27	16	29	16	32	23	17	14	109	73	182
	Укупно	8		43		45		55		31		182		

У протеклом периоду, на нивоу Градске управе, реализован је један број активности које су олакшале свакодневне активности деце са сметњама у развоју. Тако на пример у ШОСО „Веселин Николић“ која се бави основним и средњим образовањем деце са сметњама у развоју где се тренутно школује 217 ученика, у сарадњи са ГУ успостављен је комби превоз за тешко покретну и непокретну децу, али се потребе за истим и другачијим видовима превоза сваке године повећавају, чак и усложњавају. Такође је обезбеђен комби превоз и за кориснике Центра за особе са инвалидитетом. Обезбеђен је бесплатан превоз за ученике са територије Града Крушевца који похађају школу за глуве и наглуве у Јагодини. На свим школама одрађене су рампе за тешко покретне и непокретне ученике, али и не и на битним институцијама и установама.

Поред свега овога, указала се и потреба која захтева додатна финансијска средства, ангажовање пратиоца за личну помоћ детету/ученику ради лакшег функционисања и комуникације са другима током остваривања образовно-васпитног рада у предшколској установи или школи, током целодневне наставе или продуженог боравка, ваннаставних активности, извођење наставе у природи, излета, екскурзија, одмора и сл.

Подршка је остварена на нивоу Градске управе Крушевац, у току 2013, 2014, 2015, 2016, 2017. и тренутно, 2018. године (остварено право и у средњим школама). Потребно је напоменути да се од почетка календарске године услуга лични пратилац остварује преко Центра за социјални рад м. Крушевац као референтне установе и да је потребно времена и усклађивања са новим начином организације и функционисања ове услуге (у пракси су присутне одређене потешкоће).

Пратећи и сагледавајући потребе деце/ученика, све више је потребно обезбедити непосредну подршку – ангажовање педагошког асистента, према потреби (током целог дана или само за неке предмете или активности), али, пре свега, ангажовања дефектолога и/или логопеда који у неким школама није ангажован, а у неким је потребно појачати рад са дефектологом/логопедом, који је један или два дана у школи, односно предшколској установи и недовољно је ангажован, имајући у виду потребе.

Да би се сви проблеми и потребе сагледали у циљу побољшања положаја деце /ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и давање подршке њиховим родитељима неопходно је формирање јединствене базе података. Исто тако, формирана база података би требало да садржи и евиденцију о прегледу доступности свих услуга и сервиса и пружаоца услуга и сервиса на нивоу града и шире. Наиме, родитељи за

сада имају могућност да остваре сарадњу са стручњацима релевантних градских установа које им пружају подршку. Али, у циљу унапређења положаја деце и младих са сметњама у развоју, као и у циљу побољшања пружања услуге читавој породици требало би размишљати не само о бољој информисаности родитеља о ономе што је сада доступно, већ осмислити и нове начине да се унапреди њихов положај.

ОПШТИ ЦИЉ: Унапредити положај деце са сметњама у развоју и омогућити им равноправно укључивање у друштво

ПОСЕБАН ЦИЉ: Побољшати положај деце са сметњама у развоју и омогућити им равноправно укључивање у друштво

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Стално сензибилисање јавности у локалној заједници о положају и правима деце са сметњама у развоју и њихових родитеља, хранитеља и старатеља

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Успоставити систематску евиденцију и ажурирање базе података о деци са сметњама у развоју на територији града Крушевца

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ: Проширивање спектра услуга које град нуди деци са сметњама у развоју и њиховим породицама

3.6. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ЛПА ЗА ДЕЦУ У ГРАДУ КРУШЕВЦУ

Основна сврха овог стратешког документа је да његова имплементација доведе до промене, односно до унапређења живота деце у локалној заједници. Посебан задатак је да се утврди да ли је током имплементације промена стварно и настала. Сврха мониторинга и евалуације се пре свега односи на њихову директну везу са управљањем процесом имплементације стратегије, која треба да буде заснована на резултатима.

ОПШТИ ЦИЉ: Унапређење имплементације ЛПА за сву децу у граду Крушевцу

ПОСЕБАН ЦИЉ: Побољшати остваривање планираних активности у оквиру акционог плана ЛПА за децу

Специфични циљ: Формирање Градског тима за праћење имплементације ЛПА за децу града Крушевца од 2019. до 2025. године

Стратешки циљ: Успостављање информационе основе за праћење напретка у остваривању ЛПА

Специфични циљ: Институционализовање ДевИнфо базе и његово коришћење за доношење одлука које се тичу деце и дечијих права.

1.Област: СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ПО МЕРИ ДЕЦЕ						
Општи циљ 1.1.: ПОБОЉШАЉЊЕ УСЛОВА ЖИВОТА ДЕЦЕ						
Посебан циљ 1.1.1: Побољшање услова живота сиромашне деце која се школују						
Специфични циљ 1.1.1 Материјална подршка школовању деце из сиромашних породица						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 1.1.1 1: Бесплатна ужина за децу из сиромашних породица						
2019-2025	Смањен број деце која напуштају школу због сиромаштва	Број деце која користе бесплатну ужину Број деце која су напустила школу а корисници су бесплатне ужине	Извод из евиденције градске управе и школа	Град Крушевац	Школе	Буџет града, Министарство
Активност 1.1.1.1 2: Бесплатан превоз за децу из сиромашних породица						
2019-2025	Смањен број деце која напуштају школу због сиромаштва	Број деце која користе бесплатан превоз Број деце која су напустила школу а корисници су бесплатног превоза	Извод из евиденције градске управе и школа	Град Крушевац	Школе	Буџет града, Министарство
Активност 1.1.1.1 3 : Кампања – промоција донаторства за материјалну помоћ тешко оболелој деци из сиромашних породица, кроз културне и спортске активности						
2019-2025	1. Једном броју тешко оболеле деце омогућено лечење 2.Промовисање солидарности заједнице	Број и врста манифестација у оквиру кампање, број деце којима је пружена помоћ, утисци учесника културних и спортских активности	Извештаји, изјаве, записници, аудио и видео записи.	Град Крушевац	Здравствене установе Културни центар Спортски центар Центар за социјални рад, Медији, Школе и предшколске установе, Удружења грађана Дом за децу „Јефимија	Донатори

Активност 1.1.1.1.4. : Отварање донаторског рачуна за материјалну помоћ тешко оболелој деци из сиромашних породица						
2019	Годишњи прилив прикупљених средстава од донација	Отворен донаторски рачун и даље праћење прилива и расподеле средстава	Редовно информисање јавности о стању на рачуну и утрошеним средствима	Градска управа	Медији Школска управа Центар за социјални рад Здравствене установе	Донатори
Активност 1.1.1.1 5 : Хуманитарне акције организоване и подржане од стране града у партнерству са приватним и НВО сектором						
2019	Заједница развија солидарност и искуство подршке у случајевима сиромаштва школске деце	Број и врста организованих хуманитарних акција	Извештаји, изјаве, аудио и видео записи.	Градска управа	Медији, Школе и предшколске установе, удружења грађана, Дом за децу „Јефимија“	Донатори
Општи циљ 1.2: ЗАШТИТА ДЕЦЕ БЕЗ РОДИТЕЉСКОГ СТАРАЊА						
Посебан циљ 1.2.1 Унапредити заштиту деце без родитељског старања						
Специфични циљ 1.2.1.1. Подршка биолошкој породици у циљу превенције измештања деце из породице са посебним акцентом на децу до 3 године и биолошким породицама које преузимају своју децу из система социјалне заштите						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 1.2.1.1.1: Допуна Одлуке о правима и услугама у социјалној заштити града Крушевца у делу висине ЈНП- за биолошке породице у ризику од измештања деце и биолошким породицама које преузимају своју децу из система социјалне заштите – у трајању од 3 до 6 месеци по процени стручног радника						
2019	Обезбеђивање веће материјалне подршке биолошким породицама	Допуњена Одлука о правима и услугама о социјалној заштити града Крушевца	Допуњена Одлука	Град Крушевац	Центар за социјални рад	Средства нису потребна
Активност 1.2.1.1.2: Реализација програма психосоцијалне подршке за биолошке родитеље из породица са ризиком од измештања деце и биолошким родитељима који преузимају своју децу из система социјалне заштите						
2019	Успостављен систем пружања услуга психосоцијалне подршке биолошким породицама	Број програма психосоцијалне подршке реализованих са родитељима и број родитеља у програмима	План рада са тематским радионицама, извештај о реализованим активностима Листа учесника Евиденција присуства , Фотографије	Центар за социјални рад	ПЕЦ	Буџет града , Министарства

Активност 1.2.1.1.3.: Реализовање програма за децу без родитељског старања у циљу развијања (овладавања) вештинама комуникације, решавања проблема, упознавања себе и препознавање сопствених потреба						
2019 - 2025	Успостављен систем пружања услуга психосоцијалне подршке, ојачани лични капацитети деце, створени услови за смањење социјалне искључености деце	Број реализованих програма за децу без родитељског старања и број деце учесника у програмима	План рада са тематским радионицама, извештај о реализованим активностима Листа учесника Евиденција присуства, Фотографије	Удружења грађана	Центар за социјални рад, Школе	Буџет града , Министарства
Активност 1.2.1.1.4.: Трибине и округли столови са циљем промоције породице и породичних вредности, за јавност, родитеље, децу и наставнике						
2019-2025	Повећан ниво свести о значају породице и породичних вредности код јавности, стручне јавности, родитеља и деце	Број реализованих трибина, округлих столова	Извештаји са активности Листа учесника Фотографије	Школе	Центар за социјални рад ПЕЦ	Буџет града, Министарства
Активност 1.2.1.1.5.: Спровођење кампање за подизање свести јавности о значају породице за дете						
2019-2025	Повећан ниво свести јавности о значају породице за дете	Реализована кампања (број ТВ емисија, број плаката..)	press clipping, примерак лифлета, плаката, извештај кампање	Медији	Град Крушевац, Центар за социјални рад ПЕЦ, школе, јавне установе	Донаторска средства
Специфични циљ 1.2.1.2. : Ублажавање последица на психофизички развој и социјално укључивање деце услед напуштености и небриге од стране родитеља						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институцијекоје учествују	Потребна средства (РСД
Активност 1.2.1.2.1: Реализација ургентног смештаја за децу и младе						
2019-2025	Обезбеђена услуга ургентног смештаја	Активирање ургентног смештаја за децу и младе	Број и узраст деце ургентно смештене	Град Крушевац	Дом за децу „Јефимија“, Центар за социјални рад	Буџет града

Активност 1.2.1.2.2.: Израда и реализација програма превенције и подршке деци и породици у ризику						
2019-2025	Ојачани лични капацитети деце и капацитети породица у ризику	Број реализованих програма превенције и подршке деци и породици у ризику и број деце и родитеља учесника у програмима	Извештај	Центар за социјални рад	Град Крушевац, Центар за социјалнирад, Удружења грађана, Школе, Предшколске установе,Дом за децу „Јефимија“, Медији	Донаторска средства

Општи циљ 1.3: УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ ОД ЗЛОСТАВЉАЊА, ЗАНЕМАРИВАЊА , ИСКОРИШЋАВАЊА И НАСИЉА						
Посебан циљ 1.3.1. : Унапређење система заштите у коме ће бити остварено право сваког детета да буде заштићено од свих облика насиља						
Специфични циљ 1.3.1.1.: Подизање нивоа свести о насиљу над децом као друштвеном проблему кроз сензибилизацију локалне заједнице за проблеме заштите деце од свих облика насиља.						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институцијекоје учествују	Потребна средства (РСД)

Активност 1.3.1.1.1: Информисање јавности о узроцима и последицама злостављања, занемаривања и насиља над децом путем кампање						
2019-2025	Подигнута свест јавности о значају препознавања и заштите деце од свих облика насиља.	Реализовање кампање	Извештаји,	Изабрана медијска кућа	Локалне медијске куће, online портали	Буџет града , Министарства

Активност 1.3.1.1.2.: Организовање јавних трибина и предавања на нивоу града и у свим школама						
2019-2025	Подигнута свест школских колектива и родитеља о значају препознавања и заштите деце од свих облика насиља.	Број трибина и предавања	Извештаји,	Школе,	Школе, Центар за социјални рад, Град Крушевац	Буџет града, Министарства

Активност 1.3.1.1 3: Успостављање ближе сарадње са локалним медијима и стварање могућности за већи утицај на јавност						
2019-2025	Створени услови за континуирано информисање јавности о проблему насиља над децом и могућностима пружања заштите	Број медија, Број прилога у медијима (радио, ТВ, штампа)	Записници са састанака са медијима, Press Clipping	Град Крушевац	Град Крушевац, локални медији, Центар за социјални рад, НВО,	Буџет града , Министарства
Активност .1.3.1.1.4: Израда промотивног материјала-плаката,лифлета						
2019-2025	Континуирано информисање јавности о проблему насиља над децом и могућностима пружања заштите	Број плаката, лифлета и установе и организације којима су подељене.	Примерци плаката, лифлета, установе и организације у којима су дистрибуирани	Град Крушевац, Центар за социјални рад Школска управа	Град Крушевац, Центар за социјални рад, Удружења грађана, Школе, Предшколске установе, Дом за децу „Јефимија“, Здравствене установе, ПУ Крушевац	Буџет града, Министарства
1.3.1.2. Специфични циљ : Развој услуга које су засноване на потребама деце жртава насиља и деце						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 1.3.1.2.1.: Развијање саветовалишта за психосоцијалну подршку жртвама насиља, њихов опоравак и интеграцију и развијање терапијског програма за децу жртве насиља и децу починиоца насиља						
2019-2025	Основано саветовалиште за подршку деци жртвама свих облика насиља	Број деце која су користила услуге саветовалишта, број деце учесника терапијског програма, врста терапијског програма	Израђен приручник за примену терапијског програма	Дечији диспансер (психијатар, психолог педијатар,)	Стручне службе школа и предшколске установе, Полиција и Центар за социјални рад	Буџет града , Министарства
Активност 1.3.1.2.2.: Развијати услугу медијације за децу, између починиоца и жртве						
2019-2025	Ненасилно решавање спора у случајевима вршњачког насиља	Број потписаних споразума о приступању медијацији, ,број постигнутих споразума	Извештаји лиценцираних медијатора	Центар за социјални рад Центар за медијацију	Суд, Школе	Буџет града , Министарства

Активност 1.3.1.2.3: Развити програм за самозаштиту (психолошку и физичку) деце од злостављања и насиља, са акцентом на девојчице						
2019-2025	Стицање вештина и техника одупирања насиљу и насилницима	Број програма за самозаштиту и број деце учесника програма за самозаштиту (посебно број девојчица)	Опис програма, извештај са програма, фотографије	Удружења грађана	Школе, Полиција, Медији	Донаторска средства
Активност 1.3.1.2.4: Реализација програма за ненасилну комуникацију и примену већ акредитованих програма за превенцију насиља у школи						
2019-2025	Реализован програм ненасилне комуникације	Број деце учесника програма, носиоц програма, трајање програма	Извештај о реализованом програму, аудио и видео записи	Школска управа	Основне и средње школе Медији	Буџет града , Министарства, остали извори
Активност 1.3.1.2.5.: Јачање родитељских потенцијала кроз едукацију и афирмацију породичних вредности са акцентом за родитеље деце до 5 година						
2019-2025	Унапређене васпитне компетенције родитеља	Број радионица и број родитеља учесника у програмима подизања родитељских компетенција	Извештај о реализованом програму, аудио и видео записи	Центар за социјални рад ПЕЦ	Основне и средње школе Медији	Буџет града , Министарства, остали извори
Активност 1.3.1.2.6.: Едукација и обука стручњака за препознавање, евидентирање и интервенисање у случајевима насиља						
2019-2025	Унапређене стручне компетенције стручњака из кључних сектора	Број обучених стручњака за препознавање , евидентирање и интервенисање у случајевима насиља	Број и врста обука, сектор	Град Крушевац	Полиција Тужилаштво Судије Центар за социјални рад Школе Предшколска установа Медији	Град Крушевац
Активност 1.3.1.2.7.: Психосоцијална подршка и помоћ родитељима детета жртве насиља (вршњачког) и родитељима детета починиоца насиља						
2019-2025	Превладавање стресних ситуација код родитеља деце, актера вршњачког насиља	Број родитеља којима је пружена психосоцијална подршка - родитељима жртве и родитељима починиоца	Програм психосоцијалне подршке, број учесника програма	Центар за социјални рад ПЕЦ	Здравствене установе Медији	Буџет града , Министарства

Општи циљ 1.4: УНАПРЕЂЕЊЕ ЗАШТИТЕ ДЕЦЕ СА ПРОБЛЕМИМА У ПОНАШАЊУ						
Посебан циљ 1.4.1. : Развијање програма за децу са проблемима у понашању						
Специфични циљ 1.4.1.1. Превенција ризичног понашања деце						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 1.4.1.1.1: Развијање услуге дневног боравка за децу и младе са проблемима у понашању						
2019-2025	Број посета дневног боравка за децу и младе са проблемима у понашању	Успостављена услуга дневног боравка за децу и младе са проблемима у понашању	Извештаји	Центар за социјални рад ПЕЦ	Школе Медији	Буџет град , Министарства, остали извори
Активност 1.4.1.1.2: Организовање трибина и округлих столова са циљем промоције просоцијалног понашања и вештина						
2019-2025	Едукација стручњака и родитеља о просоцијалном понашању деце	Број трибина и округлих столова на тему просоцијалног понашања	Извештаји, аудио и видео записи	Основне и средње школе	Центар за социјални рад Медији	Буџет града, Министарства, остали извори
Активност 1.4.1.1.3: Реализација акредитованих програма ненасилне комуникације и мирног решавања конфликта						
2019-2025	Овладавање вештинама ненасилне комуникације и мирног решавања сукоба за ученике	Број учесника родитеља и деце у програмима ненасилне комуникације и мирног решавања сукоба	Извештаји, утисци учесника	Школе	Центар за социјални рад ПЕЦ	Буџет града, Министарства, остали извори
Активност 1.4.1.1.4: Реализација програма ради унапређења и очувања међусобне комуникације између родитеља и деце и очување породичног система.						
2019-2025	Унапређена комуникација између родитеља и деце	Број учесника у програму унапређења и очувања међусобне комуникације између родитеља и деце	Извештаји, листе учесника утисци учесника	Центар за социјални рад ПЕЦ	Школе	Буџет града , Министарства, остали извори

2.ОБЛАСТ: ЗДРАВСТВО						
Општи циљ 2.1: БОЉЕ ЗДРАВЉЕ ЗА СВУ ДЕЦУ						
Посебан циљ 2.1.1: ОМОГУЋИТИ СВОЈ ДЕЦИ ЗДРАВ И БЕЗБЕДАН ПОЧЕТАК ЖИВОТА						
Специфични циљ 2.1.1.1: ПОВЕЋАЊЕ СТОПЕ НАТАЛИТЕТА						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 2.1.1.1.1: Организација и подршака кампањама кроз предавања, трибине и медије						
2019- 2025	Повећање стопе наталитета	Најмање 2 годишње	Евиденција о броју присутних и броју предавања, трибина и наступа	Служба за здрав- ствену заштиту жена Породилиште ОБ Крушевац Служба за здрав- ствену заштиту деце и омаладине Патронажна служба	- Град Крушевац Средства јавног информисања - Установе културе - ЗЗЈЗ - Предшколске и школске установе - Удружење грађана	Нису потребна.
Специфични циљ 2.1.1.2: Смањење стопе морталитета трудница, породиља, новорођенчади и одојчади						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 2.1.1.2.1: Повећања броја трудница које иду на психофизичку припрему						
2019-2025	До 30 % повећања броја трудница које иду на психофизичку припрему	Број трудница	Евиденција Службе за здравствену заштиту жена	Служба за здравствену заштиту жена	-Патроножна служба -Служба за здравствену заштиту деце и омладине -ДЗ Крушевац Средства јавног информисања	Нису потребна

Активност 2.1.1.2.2: Промоција здравих стилова живота трудница и породиља кроз предавање и трибине						
2019- 2025.	Усвајање здравих стилова живота трудница и породиља	-Најмање 2 предавања или трибине годишње - Број трудница које конзумирају дуван, алкохол и друге ПАС	Евиденција службе за здравствену заштиту жена	Служба за здравствену заштиту жена Патронажна служба	-Здравствена служба за здравствену заштиту деце и омладине -ДЗ Крушевац - ОБ Крушевац -Средства јавног информисања	Нису потребна.
Активност 2.1.1.2.3.: Промоција и праћење заступљености дојења						
2019- 2025	Повећање од најмање 30% одојчади на природној исхрани	-најмање 2 промотивне акције годишње - Број одојчади на природној исхрани	Евиденција службе здравствене заштите деце и омладине	Служба за здравствену заштиту деце и омладине Патронажна служба	-Служба за здравствену заштиту жена -ДЗ Крушевац - ОБ Крушевац - Средства јавног информисања	Нису потребна.
Активност 2.1.1.2.4 : Едукација здравствених радника						
2019-2025	Већи број едукација из ове области	- број едукација - најмање 2 годишње	Евиденција служби	ДЗ Крушевац ОБ Крушевац	ДЗ Крушевац ОБ Крушевац	Нису потребна
Активност 2.1.1.2.5 : Осаврменити опрему у породиличшту, Дечијем одељењу и Служби за здравствену заштиту деце и омладине						
2019-2025	Побољшани услови рада и дијагностике	Број новонабављених апарата	Евиденција ДЗ Крушевац и ОБ Крушевац	Град Крушевац ОБ Крушевац ДЗ Крушевац Министарство здравља	Град Крушевац ОБ Крушевац ДЗ Крушевац Министарство здравља	У складу са проценом надлежних установа -Донације

Специфични циљ 2.1.1.3 : Смањење броја учесталости развојних поремећаја код деце и смањење последица развојних поремећаја						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД
Активност 2.1.1.3 .1: Јачање капацитета развојног саветовалишта кроз едукацију здравствених радника и здравствених сарадника						
2019- 2025	Едуковано особље	Најмање две едукације годишње	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине	ДЗ Крушевац	Град Крушевац	Нису потребна
Активност 2.1.1.3 .2: Израда едукативног материјала за родитеље						
2019-2025	Повећана информисаност родитеља и олакшана брига о деци	Број израђеног и подлеђеног материјала (лифлети, постери)	Евиденција Службе за здравствену заштиту деце и омладине	Служба за здравствену заштиту деце и омладине	ДЗ Крушевац Патронажна служба	Нису потребна
Активност 2.1.1.3 .3: Увођење скрининг процедуре за свако дете у ризику						
2019- 2020	Успостављање што раније дијагнозе и спровођење ране интервенције	-Број урађених скрининга -Број последица развојних поремећаја	Евиденција службе здравствене заштите деце и омладине	Служба за здравствену заштиту деце и омладине	ДЗ Крушевац	Нису потребна.
Активност 2.1.1.3 .4 : Формирање регистра деце са сметњама у развоју и упис дијагностиковане деце						
2019-2021	Смањење последица развојних поремећаја	Евиденција деца са сметњама у развоју	Регистар	Служба за здравствену заштиту деце и омладине	Министарство здравља ЗЗЈЗ ДЗ Крушевац	Нису потребна
Активност 2.1.1.3 .5: Опремање и коришћење сензорне собе у Служби за здравствену заштиту деце и омладине						
2019-2021	Успостављање боље сензо-моторне интеграције код деце са сметњама у развоју	Праћење и евиденција резултата третмана у сензорној соби	Евиденција Службе за здравствену заштиту деце и омладине	Служба за здравствену заштиту деце и омладине	Град Крушевац ДЗ Крушевац	Буџет града, Донације

Активност 2.1.1.3.6 : Повећање броја патронажних посета деци у ризику и са сметњама у развоју.						
2019-2025	-Олакшавање родитељства -Едукација родитеља	Најмање једном месечно по детету	Евиденција Патронажна служба	Патронажна служба Служба за здравствену заштиту деце и омладине	ДЗ Крушевац	Нису потребна
Активност 2.1.1.3.7.: Обезбеђивање путничког возила за Патронажну службу						
2019- 2025	Боља доступност и ефикаснији рад	Обезбеђено возило	Фактуре	Дом здравља Крушевац	Град Крушевац	Буџет града, Донације
Активност 2.1.1.3 .8.: Организовање предавања за родитеље						
2019- 2025	Повећани степен информисаности родитеља	Најмање два пута годишње	Евиденција Службе за здравствену заштиту и деце и омладине, Патронажне службе и ОБ Крушевац	- Служба за здравствену заштиту деце и омладине - Патронажна служба - Неуролог и физијатри ОБ Крушевац	ДЗ Крушевац, ОБ Крушевац, Средства јавног информисања, Установе културе Удружења грађана	Средства нису потребна
Активност 2.1.1.3 .9: Гостовање у медијима						
2019-2025	Повећани степен информисаности грађанства	Најмање три пута годишње	Евиденција Службе за здравствену заштиту и деце и омладине, Патронажне службе и ОБ Крушевац	-Служба за здравствену заштиту деце и омладине - Патронажна служба - Неуролог и физијатри ОБ Крушевац	ДЗ Крушевац, ОБ Крушевац, Средства јавног информисања, Установе културе, Удружења грађана	Средства нису потребна

Посебан циљ 2.1.2.: Унапређење здравља деце и адолесцената						
Специфични циљ 2.1.2.1: Смањење учесталости неправилног телсног држања у популацији деце						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 2.1.2.1.1.: Промоција здравих стилова живота кроз предавања и трибине						
2019- 2025	Информисаност грађанства о значају здравих стилова живота	Најмање осам предавања и трибина годишње Број обухваћених предавањима и трибинама	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине и ОБ Крушевац и СЦ Крушевац	Служба за здравствену заштиту децу и омладине Служба физијатрије Спортски центар ЗЗЈЗ	Град Крушевац ДЗ Крушевац ОБ Крушевац	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.1.2.: Промоција здравих стилова живота кроз медијске наступе						
2019-2025	Информисаност грађанства о значају здравих стилова живота	Најмање три годишње	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине и ОБ Крушевац и СЦ Крушевац	Служба за здравствену заштиту децу и омладине Служба физијатрије Спортски центар ЗЗЈЗ	Средства јавног информисања	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.1.3.: Креирање и споровђене превентивног програма вежбања за децу предшколског узраста						
Креирање до 2020. Спровођење до 2025.	Смањена учесталост неправилног телсног држања код деце	-Број деце обухваћене програмом -Број деце са неправилним телсним држањем	Евиденција службе здравствене заштите деце и омладине, предшколских установа и СЦ Крушевац	СЦ Крушевац Физијатри из ОБ Крушевац Предшколска установа Ната Вељковић	ДЗ Крушевац ОБ Крушевац Средства јавног информисања Удружења грађана	Средства нису потребна.

Специфични циљ 2.1.2.2: Смањење учесталости гојазности у популацији деце						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 2.1.2.2.1: Едукација родитеља и деце о правилној исхрани кроз предавања и трибине						
2019- 2025	Информисаност о значају правилне исхране	Најмање осам предавања или трибина годишње Број гојазне деце Број родитеља обухваћених предавањима и трибинама	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине и ОБ Крушевац и СЦ Крушевац	Служба за здравствену заштиту децу и омладине Нутрициониста из ДЗ Крушевац Гастроентеролог ОБ Крушевац ЗЗЈЗ	ДЗ Крушевац ОБ Крушевац Средства јавног информисања	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.2.2.:Промоција правилне исхране кроз медијске наступе						
2019- 2025	Информисаност о значају правилне исхране	Најмање три наступа годишње	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине и ОБ Крушевац и СЦ Крушевац	Служба за здравствену заштиту деце и омладине Нутрициониста из ДЗ Крушевац Гастроентеролог ОБ Крушевац	Средства јавног информисања	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.2. 3.: Повећан број радионица о правилној исхрани у оквиру рада Саветовалишта за младе						
2019- 2025	Смањена учесталост гојазности код деце	Број радионица – 7 годишње Број деце обухваћене радионицама	Евиденција службе здравствене заштите деце и омладине,	Служба за здравствену заштиту деце и омладине	ДЗ Крушевац	Средства нису потребна.
Активност 2.1.2.2.4 : Едукација здравствених радника из области исхране						
2019- 2025	Ефикаснија превенција гојазности код деца	Пет едукација до 2025.	Евиденција ДЗ Крушевац	ДЗ Крушевац	Министарство здравља Град Крушевац	Буџет града,Министарства

Активност 2.1.2.2.5: Обезбеђивање путничког возила за потребе службе за здравствену заштиту деце и омладине						
2019- 2022	Боља доступност	Обезбеђено возило	Рачун, извештај	ДЗ Крушевац	Министарство здравља Град Крушевац	Министар- ство здравља Град Крушевац
Активност 2.1.2.2.6 : Увођење и спровођење програма вежбања за гојазну децу						
Увођење до 2022, спровођење до 2025.	Смањење индекса телесне масе код гојазне деце	Уведен програм	Евиденција СЦ Крушевац, Службе за здравствену заштиту деце и омладине	СЦ Крушевац	ДЗ Крушевац Удружења грађана Град Крушевац Средства јавног информисање	Град Крушевац
Специфични циљ 2.1.2.3: Превенција злостављања и занемаривања деце						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 2.1.2.3.1: Едукација родитеља и деце кроз предавања и трибине						
2019- 2025	Повећање информисаности о облицима и знацима занемаривања и злостављања и процедуре поступања код истих	Најмање осам годишње предавања и трибина - Број особа обухваћених предавањима и трибинама - Број забележних случајева злостављања и занемаривања деце	Евиденција Службе здравствене заштине деце и омладине, Службе хитне помоћи и Патронажне службе	ДЗ Крушевац	Средства јавног информисања	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.3.2: Едукација родитеља и деце путем гостовања у медијима						
2019- 2025	Повећање информисаности о облицима и знацима занемаривања и злостављања и процедуре поступања код истих	Најмање три годишња наступа у медијима	Евиденција Службе здрав- ствене заштите деце и омладине, Службе хитне помоћи и Патронажне службе	ДЗ Крушевац	Средства јавног информисања	Средства нису потребна

Активност 2.1.2.3.3.: Повећан број радионица о вршњачком насиљу у оквиру Саветовалишта за младе						
2019- 2025	Олакшано препознавање вршњачког насиља и охрабривање деце за пријаву насиља	Број радионица – 7 годишње Број деце обухваћене радионицама	Евиденција службе здравствене заштите деце и омладине,	Служба за здравствену заштиту деце и омладине	ДЗ Крушевац	Средства нису потребна.

Специфични циљ 2.1.2.4: Очување и унапређење менталног здравља деце						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 2.1.2.4.1: Стварање протокола за превенцију и третирање поремећаја из области менталног здравља						
2019- 2020	Стварање алгоритма поступака за родитеље, наставни кадар и здравствени кадар	Три различита протокола (родитељи, наставни кадар, здравствени кадар)	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине,	Психолог Службе за здравствену заштиту деце и омладине Д.психијатар ОБ Крушевац	ДЗ Крушевац ОБ Крушевац	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.4.2: Едукација за здравствени кадар, родитеље и запослене у обрзовно васпитном сектору						
2019- 2025	Олакшано препознавање и упућивање релевантним инстанцама	Најмање једном годишње	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине и ОБ Крушевац	Служба за здравствену заштиту деце и омладине ОБ Крушевац	Град Крушевац	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.4.3.: Повећање доступности информација кроз стварање сајта и мобилне апликације						
2019- 2021	Повећана доступност релевантних информација о менталном здрављу	Сајт и мобилна апликација Број посета веб стране.	Евиденција са сајта	Служба за здравствену заштиту деце и омладине	ДЗ Крушевац, Волонтери	Средства нису потребна

Активност 2.1.2.4.4 : Унапређење сарадње између одговорних скетора здравства						
2019- 2025	Размена информација и унапређења праксе	Стручни састанци један пут годишње	Записници са састанка	ДЗ Крушевац ОБ Крушевац	Град Крушевац	Средства нису потребна.
Специфични циљ 2.1.2.5: Превенција ризичног понашања						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 2.1.2.5.1: Повећање броја радионица о ризичним понашањима у оквиру Саветовалишта за младе						
2019- 2025	Савладавања вештина порепознавања ризичног понашања	Најмање седам радионица годишње Број деце обухваћен радионицама	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине,	Службе за здравствену заштиту деце и омладине	ДЗ Крушевац	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.5.2: Јачање капацитета Саветовалиште за младе кроз опрему и кадар						
2019- 2025	Олакшано функционисање Саветовалишта за младе	Нова опрема Број новозапослених	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине,	Службе за здравствену заштиту деце и омладине	ДЗ Крушевац, Град Крушевац	Министарство здрвља Буџет града
Активност 2.1.2.5.3.: Предавања, трибине и акције за родитеље, децу и просветне раднике						
2019-2025	Боља информисаност о заступљености ризичног понашања и избегавања и смањење последица истог.	Најмање 8 годишње Број обухваћених особа	Евиденција Службе здравствене заштите деце и омладине,	Саветовалиште за младе ЗЗЈЗ	ДЗ Крушевац	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.5.4 : Гостовање у медијима						
2019- 2025	Боља информисаност о заступљености ризичног понашања и избегавања и смањење последица истог.	Најмање три пута годишње	Евиденција службе за здравствену заштиту деце и омладине	Саветовалиште за младе, ЗЗЈЗ	ДЗ Крушевац	Средства нису потребна

Активност 2.1.2.5.5: Израда рекламног спота за саветовалиште за младе						
2019-2020	Промоција заштите репродуктивног здравља и здравља уопште	Реклмани спот	Фактуре	ДЗ Крушевац,	Град Крушевац, Средства јавног информсања	Град Крушевац
Специфични циљ 2.1.2.6: Смањење учесталости каријеса код деца						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 2.1.2.6.1: Повећање броја здравствено промотивних акција у заједници						
2019- 2025	Смањена учесталост болести уста и зуба деце и промоција правилне исхране	Најмање два пута годишње Број обухваћених лица промотивним акцијама	Евиденција Службе за стоматологију	ДЗ Крушевац	Град Крушевац	Средства нису потребна
Активност 2.1.2.6.: Скрининг за рано откривање фактора ризика за појаву каријеса у раном детињству						
2019- 2020	Формирана скрининг процедура	Број деце без каријеса	Евиденција Службе за стоматологију	ДЗ Крушевац	Град Крушевац	Средства нису потребна

3. ОБЛАСТ: КВАЛИТЕТНО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ЗА СВУ ДЕЦУ						
Општи циљ 3.1.: КВАЛИТЕТНО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ ЗА СВУ ДЕЦУ						
Посебан циљ 3.1.1.: Унапређење делатности предшколског васпитања и образовања						
Специфични циљ 3.1.1.1. Повећати обухват предшколским васпитањем и образовањем све деце узраста од 3 године до укључивања у програм припреме за полазак у школу						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.1.1.1.1.: Набавка комби возила за превоз деце предшколског узраста на сеоском подручју						
2019-2025	Набављена два комби возила за превоз деце на сеоском подручју	Повећан проценат обухват све деце узраста од 3. год. до укључивања у програм припреме за полазак у школу на сеоском подручју	Финасијски извештај,	Град Крушевац	ПУ Ната Вељковић, Школска управа Крушевац, Донатори	Буџет града, Министарства, остали извори
Активност 3.1.1.1.2. : Подстицање породица из осетљивих група да укључе децу раног узраста у систем предшколског васпитања и образовања						
2019-2025	Повећан број деце из осетљивих група која су укључена у систем предшколског васпитања и образовања	Повећан проценат обухват све деце узраста од 3. год. до укључивања у програм припреме за полазак у школу. Број обављених разговора са родитељима деце из осетљивих група (индивидуалних, групних) Штампани едукативни материјал	Извештаји предшколске установе	Град Крушевац, ПУ Ната Вељковић	Школска управа Крушевац, медији, Дом здравља, месне заједнице	Буџет града, Министарства, остали извори

Активност 3.1.1.1.3. : Понуда бесплатних различитих програма и облика рада у складу са потребама деце и породице						
2019-2025	Повећана понуда програма који одговарају проблемима деце и породице	Сprovedено испитивање о потребама деце и њихових породица и креирање програма у складу са резултатима испитивања. Повећан проценат обухвата све деце узраста од 3. год. до укључивања у програм припреме за полазак у школу кроз различите програме и облике рада.	Извештаји	Град Крушевац, ПУ Ната Вељковић	Школска управа Крушевац, месне заједнице	Средства нису потребна
Специфични циљ 3.1.1.2: ПОБОЉШАТИ КВАЛИТЕТ СРЕДИНЕ ЗА УЧЕЊЕ И РАЗВОЈ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.1.1.2.1.: Изградња објеката-вртића на градском подручју						
2019-2025	Изграђен објекат-вртић на градском подручју	Број изграђених објеката-вртића на градском подручју Смањен број захтева за пријем деце која чекају на упис и вртић	Извештаји, Рачуни, фотографије	Град Крушевац	ПУ Ната Вељковић, Школска управа Крушевац.	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.1.1.2.2.: Преуређење слободног простора локалне заједнице за потребе смештаја деце предшколског узраста за целодневни и дневни боравак у ПУ						
2019-2025	Побољшан квалитет средине за учење и развој деце предшколског узраста у преуређеним просторима локалне заједнице	Број преуређених простора за потребе смештаја деце предшколског узраста за целодневни и полудневни боравак у ПУ	Извештаји, Рачуни, фотографије	Град Крушевац	ПУ Ната Вељковић	Буџет града, Министарства, Остали извори

Активност 3.1.1.2.3: Опременање ПУ Ната Вељковић средствима дигиталне технологије:пројектор, пројекциона платна, интерактивне табле, интерактивни под. рачунари						
2019-2025	Побољшана средина за учење и развој деце предшколског узраста кроз опремање ПУ средствима дигиталне технологије	Набављено:5 комада пројектора и пројекционих платна , 1 интерактивна табла, 1 интерактивни под. 20. ком. рачунара	Извештаји, рачуни, фотографије	ПУ Ната Вељковић	Град Крушевац, Донатори	Буџет града, Министарства, Остали извори
Специфични циљ 3.1.1.3.: УНАПРЕДИТИ КВАЛИТЕТ САРАДЊЕ СА ИНСТИТУЦИЈАМА У ЛОКАЛНОЈ ЗАЈЕДНИЦИ РАДИ ПРУЖАЊА КВАЛИТЕТНИЈЕ ПОДРШКЕ ДЕЦИ И ПОРОДИЦИ						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.1.1.3.1.: Отварање Центра за рани развој						
2019-2025	Отворен Центар за рани развој	Број породица /родитеља укључен у рад Центра за рани развој (кроз разговоре. предавања, радионице). Број деце предшколског узраста укључен у рад Центра за рани развој	Извештаји, фактуре	Град Крушевац, ПУ Ната Вељковић	Друштво педагога и психолога Расинског округа , Донатори	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.1.1.3.2.: Организација Рода фестивала						
2019-2025	Организован Рода фестивал	Број деце и породица укључен у реализацију фестивала	Извештаји, фактуре	Град Крушевац	ПУ Ната Вељковић, Донатори	Буџет града, Остали извори
Активност 3.1.1.3.3.: Унапређење квалитета праћења реализације програма првенствено-здравствене заштите у предшколској установи од стране педијатријске службе						
2019-2025	Унапређен квалитет сарадње са педијатријском службом у праћењу реализације програма првенствено-здравствене заштите у предшколској установи	Број посета представника педијатријске службе вртићима и групама ППП на сеоском подручју и преузетих мера	Извештаји	Дом здравља-педијатарска служба , ПУ Ната Вељковић	Град Крушевац	Средства нису потребна

ОПШТИ ЦИЉ 3.2. :УНАПРЕЂЕЊЕ ДЕЛАТНОСТИ ОБРАЗОВАНОГ СИСТЕМА						
ПОСЕБАН циљ 3.2.1.: Унапређење образовно – васпитног система						
Специфични циљ 3.2.1.1. Унапредити и пратити методологију васпитања и образовања у основној школи						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.2.1.1.1.:Едукација наставника о савременим методама у васпитно-образовном раду.						
2018- 2025	Наставници користе савремене методе у раду са ученицима	Број одржаних едукација наставника и ученика	Записници стручних органа школе, евиденција о стручном усавршавању наставника, извештаји о реализацији пројектних активности	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, Удружења грађана,ЦСУ Крушевац ШУ-Крушевац	Будет града, Министарства
Активност 3.2.1.1.2.: Обука наставника за мултимедијални приступ настави						
2018 – 2025	Унапређење компетенције наставника за мултимедијални приступ настави	Број одржаних обука наставника за мултимедијални приступ настави	ЦСУ – Крушевац, Извештаји о стручном усавршавању наставника основних школа	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, Удружења грађана,ЦСУ Крушевац ШУ-Крушевац	Будет града, Министарства
Активност 3.2.1.1.3.: .Едукација наставника на тему умеће комуникације на релацији наставник – ученик, наставник родитељ, наставник - наставник						

2018 – 2025	Унапређење компетенције наставника за комуникацију и сарадњу	Број одржаних семинара и укупан број директних и индиректних корисника стручног усавршавања.	ЦСУ –Крушевац, основне школе, НВО	Основне школе	Град Крушевац, основне и средње школе, домаћи и страни донатори, Удружења грађана, ЦСУ Крушевац ШУ-Крушевац	Буџет града, Министарства
Активност 3.2.1.1.4.: Едукација наставника на тему Школа без насиља						
2018 – 2025	Све основне школе реализују пројекат Школа без насиља	Број школа које су ушле у пројекат Школе без насиља	ШУ – Крушевац, ЦСУ – Крушевац, основне школе	ШУ – Крушевац , Основне школе	Град Крушевац, основне и средње школе, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац ШУ-Крушевац УНИЦЕФ	Буџет града, Министарства
Специфични циљ 3.2.1.2.: Унапредити образовни систем кроз обезбеђивање једнаких услова за све						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД
Активност 3.2.1.2.1. : Опремање школа савременим наставним средствима (беле табле, пројектори)						
2018 – 2025	Опремање учионице основним савременим наставним средствима у свим основним школама	Број школа опремљених савременим наставним средствима (беле табле, пројектори)	Годишњи планови школа, Извештаји о остварености годишњег плана рада школа	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац,	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.1.2.2.: Опремање школских радионца за практичну наставу и пласирање ученичких производа на тржиште (ђачке задруге)						
2018 - 2025	Развијено предузетништво код ученика, позитивног односа ученика према раду, повезивања наставе са светом рада..	Број основаних ђачких задруга	Статут школе, Оснивачки акт ђачке задруге	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац .	Буџет града, Министарства, Остали извори

Активност 3.2.1.2.3. Опремање и отварање ученичких клубова унутар школе						
2018 – 2025	Усмерено коришћење слободног времена ученика у ученичким клубовима.	Број отворених ученичких клубова	Извештаји, Годишњи планови рада школа	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац,	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.1.2.4. : Омогућавање ученицима да библиотеку (афирмација занимљивих програма), читаоницу, фискултурну салу и рачунарски центар користе ван наставе и викендом						
2018 – 2025	Олакшано коришћење планираног простора за ученике ван наставе и викендом	Број ученика који користе школски простор ван наставе и викендом	Извештаји	Основне школе	Град Крушевац, основне и средње школе, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац, библиотека,	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.1.2.5. : . Едукација родитеља у руралним срединама						
2018 – 2025	Укључивање већег броја родитеља у едукације кроз организоване посете	Број посете руралним срединама	Извештаји о броју посета, Спискови присутних родитеља	Основна школа	Град Крушевац, основне и средње школе, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац, библиотека, Центар за социјални рад	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.1.2.6 .Превоз сиромашних ученика са територије града Крушевца(до 15 год.)						
2018 – 2025	Омогућени превоз сиромашних ученика до школе	Број корисника (ученика)	Извештаји	Град Крушевац	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори.	Буџет града

Специфични циљ 3.2.1.3.: Побољшати квалитет образовања деце из осетљивих група						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.2.1.3.1.: Обука наставника о образовним потребама и култури Рома						
2018 -2025	Унапређене компетенција наставника о потреби и култури Рома	Број одржаних обука о потребама и култури Рома	Извештај о обукама	Основна школа	Град Крушевац, основне школе, предшколска установа, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.1.3.2: Едукација родитеља деце из осетљивих група кроз предавања-трибине						
2018 – 2025	Ојачани капацитети родитеља о значају образовања за децу	Број одржаних трибина	Извештаји о трибинама	Основне школе, ЗЗЈЗ – Крушевац, Центар за социјални рад, Предшколска установа	Град Крушевац, основне школе, предшколска установа, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац, Центар за социјални рад и ЗЗЈЗ - Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.1.3.3.: Стручно усавршавање наставника из области инклузивног образовања						
2018-2025	Унапређење компетенција наставника из области инклузивног образовања	Број радионица и едукација наставника и стручних сарадника из области инклузије.	Извештаји о обукама (радионицама и семинарима)	Основне школе, ЦСУ – Крушевац, Предшколска установа	Град Крушевац, основне и средње школе, предшколска установа, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац, ШОСО „Веселин Николић“	Буџет града, Министарства, Остали извори

Активност 3.2.1.3.4.: Набавка савремених дидактичких и специјалних средстава , учила и помагала.						
2018- 2025	Унапређен рад са ученицима којима је потребна додатна подршка	Број школа које су набавиле дидактички материјал, учила и помагала за спровођење инклузивне наставе.	Списак школа, извештај о набављеном материјалу	Предшколска установа, основне школе	Град Крушевац, основне школе, предшколска установа, домаћи и страни донатори, УГ,	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.1.3.5 . Едукација деце на тему вршњачке подршке инклузивној настави.						
2018- 2025	Обрзбеђена едукација ученика од стране стручњака	Број деце која су прошла едукацију на тему вршњачке подршке инклузивној настави.	Извештаји	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, предшколска установа, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Специфични циљ 3.2.1.4: Изградња и опремање фискултурних сала при школама које немају сале или су недовољно опремљене.						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД
Активност 3.2.1.4.1: . Анализа стања у вези постојања и опремљености фискултурних сала						
2019- 2025	Обрзбеђена адекватна анализа приоритетних потреба	Број новоизграђених фискултурних сала.	Извештаји	Град Крушевац, Министарство просвете, основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, УГ,	Буџет града, Министарства, Остали извори

Активност 3.2.1.4. 2: Обезбедити реквизите и опрему (опремање терена, столови за стони тенис, струњаче)						
2018 – 2025	Обезбеђени реквизити потребни за реализацију наставе за све школе у округу	Број и врсте обезбеђених реквизита за фискултурне сале	Извештаји	Основне школе	Град Крушевац, основне и средње школе, предшколска установа, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Специфични циљ 3.2.1.5. Изградња и опремање школских холова за потребе КЈД школе (приредбе, трибине, изложбе, предавања, песничка окупљања, пројекције филмова, ...)						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.2.1.5.1.: . Анализа постојећег стања у вези потребе школа за изградњом школских холова.						
2018- 2025	Обезбеђена адекватна анализа приоритетних области	Број школа које имају потребе и могућности за изградњу школских холова.	Извештаји	Основне школе	Град Крушевац, донатори	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.1.5.2.: Изградња холова у одређеном броју школа.						
2018-2025	Изграђени или адаптирани холови у одређеном броју школа	Број школа које су изградиле холове	Извештаји	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, донатори	Буџет града, Министарства, Остали извори

ПОСЕБАН ЦИЉ 3.2.2: Безбедност деце и заштита од насиља

Специфични циљ 3.2.2.1: Остварити висок ниво толеранције, разумевања и прихватања различитости у школским срединама

Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.2.2.1.1. Обучити наставнике за ненасилно решавање конфликта.						
2018-2025	Унапређење компетенције наставника за рад са ученицима на ненасилном решењу сукоба	Број обучених наставника за ненасилно решавање конфликта.	Извештаји о обукама	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац	Буџет града, Министарства
Активност 3.2.2.1.2.: Организовати радионице са ученицима о ненасилном решавању конфликта						
2018-2025	Обезбеђена едукација ученика од стране стручњака о ненасилном	Број реализованих радионица са ученицима.	Извештаји о радионицама	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, УГ, ЦСУ Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.2.1.3: Организовати акције које подстичу прихватање различитости, толеранцију и интеркултуралност.						
2019-2025	Ангажовање што већег броја ученика у различитим акцијама и активностима које подстичу прихватање различитости, толеранцију и интеркултуралност	Број организованих акција које подстичу прихватање различитости, толеранцију и интеркултуралност.	Извештаји о организованим акцијама	Основне школе	Град Крушевац, основне школе, домаћи и страни донатори, УГ.	Буџет града, Министарства, Остали извори

Специфични циљ 3.2.2.2: Повећати сензибилизацију јавности и локалне заједнице у идентификацији свих облика дискриминације, злостављања, занемаривања, насиља.						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.2.2.2.1: Повећати информативне садржаје на тему препознавања, злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације деце.						
2018-2025	Побољшана информисаност грађана	Број информативних емисија о значају препознавања, злостављања, занемаривања, насиља и експлоатације деце	Извештаји	Локалне телевизије, основне школе	Град Крушевац, Центар за социјални рад, ПУ, Основне школе, Здравствене установе, медији	Буџет града
Активност 3.2.2.2.2: Организовање округлих столова, трибина и разговора ради превентивног деловања против појаве насиља .						
2018-2025	Већа заинтересованост и укљученост родитеља у активности везане за превенцију насиља	Број организованих округлих столова, трибина и разговора ради превентивног деловања против појаве насиља и број присутних родитеља.	Извештај о организовању округлих столова трибина разговора	Школе , локална заједница, Установе, Општински савет родитеља	Град Крушевац, Центар за социјални рад, ПУ, Основне школе, Здравствене установе, медији	Средства нису потребна
Специфични циљ 3.2.2.3. : Повећати ниво безбедности деце у школама.						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.2.2.3.1.: Оградити школска дворишта и објекте						
2018-2025	Обезбеђена подршка школама за стварање безбеднијег школског окружења	Број школа које су оградиле школска дворишта и објекте	Школски извештаји	Основне школе	Град Крушевац, Основне школе, донатори	Буџет града, Министарства

Активност 3.2.2.3.2.: Опремити школе алармним системом и видео надзором.						
2018- 2025	Обезбеђена подршка школама за стварање безбеднијег школског окружења	Број школа које су се опремиле алармним системима и видео надзором.	Извешаји школа	Основне школе	Град Крушевац, Основне школе, ПУ,	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.2.3.3.: Повећати број школских полицајаца						
2018-2020	Обезбеђен рад школских полицајаца	Број уполених школских полицајаца	Извештај	Основне школе, ПУ - Крушевац	Град Крушевац, Основне школе, ПУ	Буџет града, Министарства
Активност 3.2.2.3.4.: Појачати надзор над саобраћајницама које су у непосредној близини школа.						
2018-2025	Обезбеђен појачан надзор саобраћајне полиције полицајаца у непосредној околини свих	Евидентирани надзори над саобраћајницама које су у непосредној близини школа	Извештај	ПУ - Крушевац	ПУ - Крушевац	Буџет града, Министарства
ПОСЕБАН ЦИЉ 3.2.3.: Унапредити квалитет живота деце у школи						
Специфични циљ 3.2.3.1. Унапређење исхране ученика у школи						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 3.2.3.1. 1. Опремање простора за кухиње						
2018-2025	Обезбеђена материјална подршка школама за опрему простора	Број школа које су опремиле простор за кухињу	Извештај	Основне школе	Град Крушевац, Основне школе, донатори, УГ	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 3.2.3.1. 2. Обезбедити један здрав оброк дневно						
2018-2025	Обезбеђена подршка школама	Број школа које су обезбедиле један здрав оброк дневно	Извештај	Основне школе	Град Крушевац, Основне школе, донатори, УГ	Буџет града

Активност 3.2.3.1. 3. Обезбедити бесплатне ужине за социјално угрожену категорију деце.						
2018-2025	Обезбеђене бесплатне ужине за социјално угрожене ученике	Број обезбеђених бесплатних ужина	Потписане отпремнице, Извештај Градске управе	Град Крушевац	Град Крушевац, Основне школе, донатори, УГ	Буџет града

Специфични циљ 3.2.3. 2. Обезбедити бесплатне уџбенике и прибор за социјално угрожену категорију деце.						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)

Активност 3.2.3.2.1. Направити листу потенцијалних корисника за бесплатне уџбенике и прибор						
2018-2025	Обезбеђена адекватна анализа и листа ученика у свим школама	Направљена листа потенцијалних корисника за бесплатне уџбенике и прибор	Листа корисника	Основне школе	Основне школе, Град Крушевац, Центар за социјални рад, Донатори, УГ	Средства нису потребна

Активност 3.2.3.2.2. Обезбедити бесплатне уџбенике и прибор за социјално угрожене категорије деце.						
2018-2025.	Обезбеђени бесплатни уџбеници и прибор за социјално угрожене ученике	Број обезбеђених бесплатних уџбеника и прибора.	Списак ученика корисника	Град Крушевац	Основне школе , Град Крушевац, Центар за социјални рад, Донатори, УГ	Буџет града, Остали извори

Специфични циљ 3.2.3.3. Повећати број школа које организују продужени боравак за ученике од 1. до 4. Разреда.						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)

Активност 3.2.3.3.1. Израдити приоритетну листу школа које имају капацитете и потребе да организују продужени боравак						
2018-2025	Урађена адекватна анализа и листа школа	Израђена приоритетна листа школа које имају капацитете и потребе да организују продужени боравак за децу од 1. до 4. разреда.	Листе школа које имају капацитете и потребе да организују продужени боравак за децу од 1. до 4. разреда.	Основне школе , ШУ - Крушевац	Школска управа, Савет родитеља, Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори

Активност 3.2.3.3.2. Опремити школе за продужени боравак деце за ученике од 1. до 4. разреда						
2018-2025	Опремљен простор за рад продуженог боравака	Број опремљених школа за продужени боравак деце за ученике од 1. до 4. разреда	Извештаји школа	Основне школе	Школска управа, Савет родитеља, Град Крушевац, донатори	Будет града, Министарства, Остали извори

4. ОБЛАСТ : УНАПРЕЂЕЊЕ КУЛТУРЕ, ИНФОРМИСАЊА И ФИЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

Општи циљ 4.1: Унапређење културног живота деце/културни садржај намењен деци

Посебан циљ 4.1.1:Обогатити и ОСАВРЕМЕНИТИ културне садржаје и омогућити свој деци доступност културних Садржаја

Специфични циљ 4.1.1.1 Повећати разноликост културних садржаја

Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
-----	--------------------	-----------	---------------------	-----------------------	----------------------------	-------------------------

Активност 4.1.1.1 .1: Разнолика понуда културних садржаја

2019-2025	Повећан број манифестација и разних других културних дешавања током године као и повећан број посетилаца	Број културних манифестација и посетилаца	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац, УГ и школе	Будет града
-----------	--	---	-------------------------	--------------------------	--------------------------------------	-------------

Активност 4.1.1.1.2.: Организација и реализација трибина, радионица и едукативних предавања о проблемима који интересују децу

2019-2025	Повећан број радионица и других активности везане за едукацију деце	Број деце посетилаца и учесника активности	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац, Саветовалиште за младе, Здравствени центар, школе	Будет града, Остали извори
-----------	---	--	-------------------------	--------------------------	---	----------------------------

Активност 4.1.1.1.3. : Организација и реализација бесплатних радионица током зимског и летњег периода

2019-2025	Повећан број бесплатних радионица и испуњено слободно време креативним активностима током летњег и зимског распуста	Број деце учесника радионица и других активности	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац, УГ и друге установе у култури и спорту	Будет града, Остали извори
-----------	---	--	-------------------------	--------------------------	--	----------------------------

Активност 4.1.1.1.4. : Организовати више програма као што су фестивали, концерти и друге активности које промовишу дечије стваралаштво						
2019-2025	Повећан број организованих фестивала и програма који промовишу дечије стваралаштво	Број манифестација током године и посетилаца	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац и друге установе и УГ	Будет града, Остали извори
Активност 4.1.1.1.5. :Организација и реализација већег броја едукативно-васпитних такмичења,квизова знања,...						
2019-2025	Повећан број деце заинтересоване за учешће на такмичењима и већи ниво опште културе	Број деце такмичара и посетилаца	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац, Основне школе Расинског округа, стручне службе,...	Будет града, Остали извори
Специфични циљ 4.1.1.2.:Повећање доступности културних садржаја деци из приградских и сеоских подручја						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.1.1.2.1.:Организовати посете дечијих представа и других културних садржаја деци на селу						
2019-2025	Повећан број представа и других културних садржаја за децу на селу – КУЛТУРА ВАН ГРАДА	Број културних програма у руралним срединама	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац и Основне школе на селу са свим својим подручним одељењима	Будет града, Остали извори
Активност 4.1.1.2.2.: Оснажити и осавременили рад Културно уметничких друштава на селу за рад са децом						
2019-2025	Повећан број различитих секција при КУД-овима за децу	Број секција Куд-ова и њихова разноликост	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац, Месне заједнице, Основне школе	Будет града, Остали извори
Активност 4.1.1.2.3.:Организовати посету деце са села културним програмима у граду и другим селима у циљу размене програма и искустава						
2019-2025	Повећана заинтересованост деце са села за посету културним дешавањима и развој културних потреба и навика	Број деце посетилаца са села	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац, Месне заједнице, подручна одељења ОШ и Основних школа на селу	Будет града, Остали извори

Активност 4.1.1.2.4.: Организовати радионице и едукацију деце на селу о савременим проблемима деце						
2019-2025	Повећана заинтересованост деце са села за укључивање у решавање проблема	Број деце учесника радионица	Извештаји о реализацији	Културни центар Крушевац	Културни центар Крушевац, Месне заједнице, Основне школе на селу, УГ Здравствени центар Крушевац и друге стручне службе	Буџет града, Остали извори

Специфични циљ 4.1.1.3.: Умрежавање и ојачавање сарадње са другим Установама у култури, основним и средњим школама, предшколском установом, невладиним организацијама и другим институцијама које се баве децом

Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
-----	--------------------	-----------	---------------------	-----------------------	----------------------------	-------------------------

Активност 4.1.1.3.1.: Организација и реализација ШКОЛСКОГ WEB ПОРТАЛА за децу

2019-2025	Већа информисаност и умреженост школа као и ученика, боља међусобна сарадња и информисаност о активностима школске деце	Број чланака на ШКОЛСКОМ WEB ПОРТАЛУ	WEB сајт страница	КЦК	КЦК, школе	Буџет града, Остали извори
-----------	---	--------------------------------------	-------------------	-----	------------	----------------------------

Активност 4.1.1.3.2...: Организација и реализација заједничких програма више различитих установа са културним садржајима за децу свих узраста

2019-2025	Повећана и квалитетнија културна понуда	Број заједничких програма	Извештај о реализацији	КЦК	КЦК и друге установе како у култури тако и у другим сегментима друштва	Буџет града, Остали извори
-----------	---	---------------------------	------------------------	-----	--	----------------------------

Специфични циљ 4.1.1.4.: Унапредити и створити боље услове за организовање културних садржаја

Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
-----	--------------------	-----------	---------------------	-----------------------	----------------------------	-------------------------

Активност 4.1.1.4.1.: Ревитализација и осавремењавање установе, учионица и простора намењених извођењу програма (Бела сала, Биоскоп, Летња сцена КПЗ, Галерија, Легат, Пионирски парк)

2019-2025	Бољи и савременији услови за рад и реализацију програма	Изглед просторија за рад и боља техничка опрема	Техничка документација	КЦК	КЦК	Буџет града, Министарства, Остали извори
-----------	---	---	------------------------	-----	-----	--

Активност 4.1.1.4.2.: Дигитализација програма и садржаја за децу						
2019-2025	Повећана доступност културне понуде деци	Број прегледа на нету	Ивештај	КЦК	КЦК	Буџет града
Посебан циљ 4.1.2.: Образовање будуће позоришне публике						
Специфични циљ 4.1.2.1.: реализовање нових позоришних представа за децу						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.1.2.1.1:Реализовање позоришних представа едукативног карактера						
2018 -2025	Најмање 4 представе годишње	Подизање свести о безбедности, инклузија мањина и сузбијање вршњачког насиља	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Установе које су надлежне за претходно одабрани тематски дискурс	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.1.2. : Реализовање позоришних представа забавног карактера						
2018 -2025	Најмање 4 представе	Потреба за културним развојем деце	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.1.3.: Традиционално реализовање новогодишњих позоришних представа						
2018 -2025	7 представа	Прослава новогодишњих празника	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.1.4.: Одржавање традиционалног термина дечијих представа сваке суботе у подне у току сезоне						
2018 -2025	Преко 300 извођења	Број дечијих представа за сезону	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.1.5.: Повећање броја термина представа за децу						
2018. -2025. год.	Још један термин недељно	Потреба за неговањем позоришне културе код деце	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори

Специфични циљ 4.1.2.2.: Одржавање и унапређивање матичног фестивала представа за децу "крушка"						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.1.2.2.1.: Традиционална реализација фестивала позоришних представа за децу "Крушка"						
2018 -2025	Наставак трајања и посећености фестивала	Развој позоришног стваралаштва за децу	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Друга позоришта и/или институције одговорне за позоришно стваралаштво за децу	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.2.2.: Регионализација фестивала позоришних представа за децу "Крушка"						
2018 -2025	Гостовање позоришних представа за децу из региона	Стицање колективног искуства у дечијем позоришном стваралаштву	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Друга позоришта и/или институције одговорне за позоришно стваралаштво за децу	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.2.3.: Интернационализација фестивала позоришних представа за децу "Крушка"						
2018 -2025	Гостовање и учествовање позоришта за децу из иностранства	Даље стицање и ширење колективног искуства у дечијем позоришном стваралаштву	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Друга позоришта и/или институције одговорне за позоришно стваралаштво за децу	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.2.4. :Претварање фестивала из ревијалног у такмичарски тип						
2019-2020	Стварање такмичарских пропозиција фестивала и именовање награде	Установљење такмичарских категорија, критеријума и награда	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Друга позоришта и/или институције одговорне за позоришно стваралаштво за децу	Буџет града, Министарства, Остали извори

Специфични циљ 4.1.2.3.: Узајамна сарадња са позориштима за децу на националном, регионалном и међународном нивоу						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институцијекоје учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.1.2.3.1.: Формирање сарадње позоришта за децу на националном нивоу						
2018 -2025	Најмање 3 узајамна гостовања на месечном нивоу	Развој позоришног стваралаштва за децу и образовање будуће позоришне публике	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Друга позоришта и/или институције одговорне за позоришно стваралаштво за децу	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.3.2.:Формирање сарадње позоришта за децу на регионалном нивоу						
2018 -2025	Најмање 2 узајамна гостовања на месечном нивоу	Развој позоришног стваралаштва за децу и образовање будуће позоришне публике	Број гледалаца, купљене карте	Крушевачко позориште	Друга позоришта и/или институције одговорне за позоришно стваралаштво за децу	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.1.2.3.3.: Формирање сарадње позоришта за децу на међународном нивоу						
2018 -2025	Најмање 1 узајамно гостовање на месечном нивоу	Развој позоришног стваралаштва за децу и образовање будуће позоришне публике	Број гледалаца,купљене карте	Крушевачко позориште	Друга позоришта и/или институције одговорне за позоришно стваралаштво за децу	Буџет града, Министарства, Остали извори
Специфични циљ 4.1.2.4.: Формирање независне позоришне сцене за децу						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институцијекоје учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.1.2.4.1.: Отварање новог, адекватног простора за независно дечије позориште						
2018 -2025	Проналажење и прилагођавање простора са сценом и осталим потребним компонентама за позориште	Растућа потреба и заинтересованост код деце да похађају позориште	Извештаји	Крушевачко позориште	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори

Активност 4.1.2.4.2.: Премештање комплетне дечије сцене и активности у нови простор						
2018 -2025	Оспособљавање новог простора за правилно функционисање будућих садржаја и програма	Растућа потреба и заинтересованост код деце да похађају позориште	Извештај	Крушевачко позориште	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
ПОСЕБАН ЦИЉ 4.1.3.: УПОЗНАВАЊЕ СА МАТЕРИЈАЛНИМ И НЕМАТЕРИЈАЛНИМ НАСЛЕЂЕМ						
Специфични циљ 4.1.3.1.: Организација радионица намених деци						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.1.3.1.1.: Разгледање музејске поставке						
2019-2025	Повећан бр. посетилаца деце у музеју	Најмање 30 деце на месечном нивоу	Број посетилаца, Извештај о реализацији	Народни музеј Крушевац	Народни музеј Крушевац, школске и предшколске установе	Средства нису потребна
Активност 4.1.3.1.2.: Предавања на задату месечну тему поставке						
2019- 2025	Повећање дечијег знања, интересовања	Најмање 30 деце на месечном нивоу	Извештај о реализацији	Народни музеј Крушевац	Народни музеј Крушевац, школске и предшколске установе	Средства нису потребна
Активност 4.1.3.1.3.: Упознавање са експонатима (везаним за тему радионице)						
2019- 2025	Повећање интерактивности и радозналости код деце	Најмање 30 деце на месечном нивоу	Извештај о реализацији	Народни музеј Крушевац	Народни музеј Крушевац, школске и предшколске установе	Средства нису потребна

Активност 4.1.3.1.4. : Изложбе и презентације дечијих радова						
2019- 2025	Повећано интересовање за учешће у музејским програмима	Најмање 30 деце на месечном нивоу	Извештај о реализацији	Народни музеј Крушевац	Народни музеј Крушевац, школске и предшколске установе	Средства нису потребна
Посебан циљ 4.1.4.: ПРУЖАЊЕ ЗАБАВНИХ И ЕДУКАТИВНИХ САДРЖАЈА ДЕЦИ						
Специфични циљ 4.1.4.1.: ПОВЕЋАЊЕ ЗАБАВНИХ И ЕДУКАТИВНИХ САДРЖАЈА ДЕЦИ						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.1.4.1.1.: Одржавање Традиционалне манифестације БОЖИЋНА ЧЕСНИЦА						
2019-2025	Повећано учешће деце и посетилаца	Број посетилаца	Извештај о раду Туристичке организације Крушевца	Тур.организ.града Крушевца (ТОК)	ТОК И Крушевачка епархија	Буџет града
Активност 4.1.4.2.: Одржавање Традиционалне манифестације ВИДОВДАНСКИ ДЕЧИЛИ КАРНЕВАЛ						
2019-2025	Повећано учешће деце и посетилаца	Број посетилаца	Извештај о раду Туристичке организације Крушевца	Тур.организ.града Крушевца (ТОК)	Тур.организ.града Крушевца (ТОК)	Буџет града
Активност 4.1.4.3. : Одржавање Традиционалне манифестације УЛИЦА НОВОГОДИШЊИХ ЧАРОЛИЈА						
2019-2025	Повећано учешће деце и посетилаца	Број посетилаца	Извештај о раду Туристичке организације Крушевца	Тур.организ.града Крушевца (ТОК)	Тур.организ.града Крушевца (ТОК) И КЦК	Буџет града

ОПШТИ ЦИЉ 4.2.: ИНФОРМИСАНOST ДЕЦЕ О РАЗЛИЧИТИМ САДРЖАЈИМА НАМЕЊЕНИМ ДЕЦИ						
Посебан циљ 4.2.1. : ПОВЕЋАЊЕ ИНФОРМИСАНOSTИ ДЕЦЕ О РАЗЛИЧИТИМ САДРЖАЈИМА НАМЕЊЕНИМ ДЕЦИ						
Специфични циљ 4.2.1.1 ПОВЕЋАНА ВИДЉИВОСТ САДРЖАЈА ЗА ДЕЦУ КРОЗ РАЗЛИЧИТЕ МЕДИЈЕ И ДРУШТВЕНЕ МРЕЖЕ КАКО ГРАДСКА ТАКО И СЕОСКА ПОДРУЧЈА						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.2.1.1 .1.: Умрежавање институција која се баве децом и њиховим потребама						
2019 -2020	Умрежене институције	Број умрежених институција	Извештај о посећености сајтовима и број посетилаца	Град Крушевац	Град Крушевац, школе и друге установе	Буџет града
Активност 4.2.1.1.2. : Унапређење web portala – школска on-line редакција						
2019-2020	Повезивање и већа информисаност ученика о садржајим web portala – школска on-line редакција	Боља информисаност о раду школа и ученика	Број објављених текстова и број посетилаца портала	Град Крушевац, Културни центар Крушевац	Град Крушевац, Културни центар Крушевац, основне школе са територије града Крушевца	Буџет града
Специфични циљ 4.2.1.2.: Повећање броја едукативних садржаја за децу						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.2.1.2.1.: Већа информисаност деце о правилној и корисној употреби друштвених веза						
2019-2025	Већи број едукативних емисија о правилној употреби друштвених мрежа	Већи број информисане деце	Број емисија	Град Крушевац, Медији	Медији	Буџет града
Активност 4.2.1.2.2.: Већи број емисија за децу различитог едукативног садржаја						
2019-2025	Повећана заинтересованост деце за различите садржаје	Повећан ниво едукације	Број емисија	Град Крушевац, Медији	Град Крушевац, Медији	Буџет града

ОПШТИ ЦИЉ 4.3.: ДОСТУПНОСТИ БАВЉЕЊА ФИЗИЧКОМ КУЛТУРОМ ДЕЦЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРУШЕВЦА						
Посебан циљ 4.3.1.: ПОБОЉШАЊЕ ДОСТУПНОСТ БАВЉЕЊА ФИЗИЧКОМ КУЛТУРОМ ДЕЦЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРУШЕВЦА						
Специфични циљ 4.3.1.1.: Доступност коришћења спортских објеката свој деци						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 4.3.1.1.1.: Обезбеђење лифта за улаз на затворени базен деце са инвалидитетом						
2019- 2025	Повећан бр. корисника деце инвалидних лица	Обезбеђен лифт	Пратећа рачуноводствена документација	СЦ Крушевац	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.3.1.1.2.: Обезбеђење хидрауличног лифта за спуштање у базен деце инвалидних лица						
2019- 2025	Повећан бр. корисника деце инвалидних лица	Обезбеђен хидраулични лифт	Пратећа рачуноводствена документација	СЦ Крушевац	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.3.1.1.3.: Уградња аутомоатских врата на улазу затворених безена						
2019-2025	Повећан бр. корисника деце инвалидних лица	Обезбеђена аутоматска врата	Пратећа рачуноводствена документација	СЦ Крушевац	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.3.1.1.4. : Прилагођавање свлачионица и тоалета за децу инвалидна лица						
2019- 2025	Повећан бр. корисника деце инвалидних лица	Прилагођене свлачионице и тоалети	Пратећа рачуноводствена документација	СЦ Крушевац	Град Крушевац	Буџет града, Министарства, Остали извори

Специфични циљ 4.3.1.2.: Увођење програма вежби намењених деци						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД
Активност 4.3.1.2.1.: Увођење нових програма превентивних корективних вежи намењених деци						
2019- 2020	Смањен проценат деформитета код деце, за сваку годину 10%	Број деце који је прошао програм	Број деце који је прошао програм	СЦ Крушевац	Дом здравља, школе, предшколска установа	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 4.3.1.2.1.2.: Увођење нових програмских активности – вежбе за гојазну децу						
2019-2020	Смањен проценат гојазне деце, за сваку годину 10%	Број деце који је прошао програм	Број деце који је прошао програм	СЦ Крушевац	Дом здравља , школе , предшколска установа	Буџет града, Министарства, Остали извори
Специфични циљ 4.3.1.3.: Повећан обухват деце која се баве спортом						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД
Активност 4.3.1.3.1.: Упознавање деце са значајем бављења физичким вежбањем и бављење спортом						
2019-2025	Већа заинтересованост предшколаца и школске деце за спортске садржаје и физичком културом	Број обиласка предшколских и школских установа	Извештаји, фотографије	Спортски савез града Крушевца, Спортске организације са територије града Крушевца	Спортски савез града Крушевца, Спортске организације са територије града Крушевца	Буџет града
Активност 4.3.1.3.2.: Укључивање деце у програме спортских организација						
2019-2025	Укључење већег броја деце у програме спортских организација намењене деци	Број деце који се укључио у програме спортских организација	Извештаји, књиге чланова спортских организација	Спортски савез града Крушевца, Спортске организације са територије града Крушевца	Спортски савез града Крушевца, Спортске организације са територије града Крушевца	Буџет града

5. ОБЛАСТ : УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА И ПРАВА ДЕЦЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ						
Општи циљ 5.1.: УНАПРЕДИТИ ПОЛОЖАЈ ДЕЦЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ И ОМОГУЋИТИ ИМ РАВНОПРАВНО УКЉУЧИВАЊЕ У ДРУШТВО						
Посебан циљ 5.1.1.: Побољшати положај деце са сметњама у развоју и омогућити им равноправно укључивање у друштво						
Специфични циљ 5.1.1.1.:Стално сензибилисање јавности у локалној заједници о положају и правима деце са сметњама у развоју и њихових родитеља старатеља и хранитеља						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 5.1.1.1.1: Израда и емитовање емисије на локалним медијима које утичу на упознавања јавности о положају деце са сметњама у развоју и њихових родитеља						
2019-2025	Најшира јавност упозната и информисана о положају и могућностима деце са сметњама у развоју	Број емитованих емисија	ИКТ Служба за информисање града Крушевца Локални медији-емисије на сајту и чланци у локалним новинама	Градска управа,ЦСР,Удружења особа са инвалидитетом, школе и предшколске установе ,локални медији	ЦСР,Удружења особа са инвалидитетом, школе и предшколске установе ,локални медији	Буџет града, Остали извори
Активност 5.1.1.1.2.: Организовати трибине, предавања, округле столове, скупове и посебне радионице за младе од предшколског узраста до завршетка основне школе о деци са сметњама у развоју						
2019-2025	Превазићи стереотипе и предрасуде у најранијем добу о деци са сметњама у развоју. Деца одрастају у особе које прихватају различитост, толерантне су и солидарне	Број предавања, трибина округлих столова, скупова и радионица за децу Дечије поруке и акције	Извештаји Одељења за друштвене делатности, школа и предшколских установа	Градска управа родитељи школа, Центар за особе са инвалидитетом, удружења особа са инвалидитетом	Родитељи, школа, Центар за особе са инвалидитетом, Удружења особа са инвалидитетом	Буџет града, Остали извори

Активност 5.1.1.1.3.: Промовисање примера добре праксе појединца и установе						
2019-2025	Указивање на добра решења по питању положаја и потреба деце са сметњама у развоју појединца и установа	Велики број примера добре праксе који су промовисани у јавности	Извештаји ЦСР, удружења особа са инвалидитетом, школа и предшколске установе	Родитељи, удружења, школе и предшколска установа, ЦСР	Удружења, школе и предшколска установа, ЦСР	Буџет града, Остали извори
Активност 5.1.1.1.4.: Анкетирање родитеља о степену задовољства тренутним стањем положаја деце/ученика са сметњама у развоју						
2019-2025	Указивање родитеља о свим изазовима са којима се суочавају и добијање квалитетних, конкретних идеја, сугестија, и предлога о побољшању квалитета функционисања и живота деце/ученика	Број обухваћених родитеља анкетом	Извештаји о анкетирању родитеља од стране Градске управе, ЦСР, Центра за особе са инвалидитетом, Удружења особа са инвалидитетом, школа и предшколска установа, Дечији диспанзер	Родитељи ЦСР Удружења особа са инвалидитетом	Донатори Школе, предшколска установа и удружења	Буџет града

Специфични циљ 5.1.1.2.: Успоставити систематску евиденцију и ажурирање базе података о деци са сметњама у развоју на територији града Крушевца						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД)
Активност 5.1.1.2.1.: Успоставити механизам систематске евиденције и ажурирања података						
2019-2020	Формирана јединствена интегрисана база података која прати дете од момента препознавања његових потреба до укључивања у локалну заједницу по принципу интеграције	Број регистроване деце са сметњама у развоју	Извештаји Градске управе, Дечијег диспанзера, ЦСР, Удружења особа са инвалидитетом, предшколске установе и школа	Градска управа, Дечији диспанзер, ЦСР,	Дечији диспанзер, ЦСР, УГ, школе и предшколска установа	Буџет града
Активност 5.1.1.2.2.: Израда евиденције о прегледу доступности свих сервиса и услуга						
2019-2020	Израђена евиденција	Евидентиран број услуга и сервиса	Извештаји Градске управе, Дечијег диспанзера ЦСР, Удружења особа са инвалидитетом, предшколске установе и школа	ЦСР, Удружења особа са инвалидитетом ПИО, Дечији диспанзер, школе и предшколска установа	ЦСР, Удружења, Дечији диспанзер, школе и предшколска установа	Средства нису потребна

Активност 5.1.1.2.3.: Израдити Водич кроз институције и услуге за потребе деце са сметњама у развоју и њихових родитеља						
2019 -2025	Издат Водич кроз институције и услуге	Број тиража Водича	Извештај Градске управе	Градска управа, школе, пред-школска установа, ЦСР, дружња, ОЦС	Градска управа, школе, предшколска установа,ЦСР, удружења,УГ	Буџет града, Остали извори

Специфични циљ 5.1.1.3.:Проширивање спектра услуга које град нуди деци са сметњама у развоју и њиховим породицама						
Рок	Очекивани резултат	Индикатор	Извори верификације	Одговорна институција	Институције које учествују	Потребна средства (РСД

Активност 5.1.1.3.1.: Бесплатна правна помоћ путем веб странице-блога и отвореног телефона						
2019-2025	Побољшано правовремено и благовремено обавештавања родитеља о суштинским проблемима који се тичу начина задовољења одређених права и обавеза, потребне документације, коме се јавити	Отворена веб страница и активиран отворени телефон као и број позива родитеља за потребне информације	Извештаји градске управе ЦСР, ПИО	ЦСР	ЦСР, школе, предшколска установа	Буџет града

Активност 5.1.1.3.2.: Формирати Клуб за децу/ученике у којима ће се спроводити и едукација и саветовање родитеља у ШОСО „Веселин Николић“						
2019-2025	Квалитетно коришћење слободног времена деце/ученика са сметњама у развоју као и едукација родитеља и размена међусобних искустава како би превазишли проблеме на које наилазе у функционисању породице и васпитавању и развоју детета	Израђен простор Формиран Клуб Број укључене деце и њихових родитеља у Клуб и саветовалиште	Извештаји ШОСО „Веселин Николић“	ЦСР,Центар за особе са инвалидитетом школа ШОСО „Веселин Николић“	Градска управа ЦСР УГ	Буџет града, Министарство, Остали извори

Активност 5.1.1.3.3.: Опременање паркова-игралишта за потребе деце/ученика са сметњама у развију у оквиру постојећих паркова и ШОСО“Веселин Николић”						
2019-2025	Опремљени паркови-игралишта са адекватним и прилагођеним справама и реквизитима потребама деце/ученика са сметњама у развоју у оквиру постојећих паркова и ШОСО“Веселин Николић	Свакодневни боравак великог броја деце/ученика у парку-игралишту	Извештаји Градске управе и ШОСО“Веселин Николић	Родитељи, донатори запослени у ШОСО“Веселин Николић	Градска управа ЦСР УГ	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 5.1.1.3.4.: Обезбеђивање бесплатних улазница и чланских карти деци/ученицима са сметњама у развоју за спортске,културне и рекреативне активности						
2019-2025	Деца /ученици укључени су у низ спортских, културних и рекреативних активности кроз давања одређених бесплатних услуга-карти за базен уз рад стручних лица,карти за биоскоп,	Број активности које су доступне деци/ученицима са сметњама у развоју као и број деце	Градска управа, Спортски центар,биоскоп, КЦК	Установе у култури УГ, Спортски савез Крушевца	Удружења, школе, предшколска установа	Буџет града Остали извори
Активност 5.1.1.3.5.: Уклањање архитектонских баријера на преосталим институцијама и установама						
2019-2025	Изграђене прилазне рампе(нпр.лифт за улазак на затворене базене као и посебна рампа за улазак у воду лица са моторичким сметњама), гелендери, прилагођени тоалети стазе и натписи на Брајевом писму на институцијама	Број изграђених прилазних рампи,посебно обезбеђење специјалне рампе за улазак у воду за особе са моторичким сметњама,прилагођених тоалета ,гелендера,натписа на Брајевом писму	Извештаји градске управе,ЦСР, Центар за особе са инвалидитетом	Градска управа Јавна предузећа и Спортски центар	Донатори Школе Удружења	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 5.1.1.3.6.: Оформити услугу-сервис подршке за породице деце са сметњама у развоју помоћ у кући,увођење патронажне службе физикалне терапије у кућним условима						
2019-2025	Оформљен сервис подршке за породице деце/ученика са сметњама у развоју у виду помоћи у кући нарочито оних који живе на сеоском подручју у смислу пружања конкретних савета и неге у конкретним условима у којима породица живи	Број породица и децепокривених сервисом подршке	Извештаји служби које су под надзором Градске управе	ЦСР,Дечији диспанзер	Донатори, УГ	Буџет града, Министарства, Остали извори

Активност 5.1.1.3.7.: Набавка возила за услуге сервиса подршке породицама						
2019-2025	Набављено возило и лакше функционисање породице	Број реализованих услуга	Извештаји служби које се под надзором Градске управе	Градска управа	Дечији диспансер Градска управа ШОСО „Веселин Николић“ Удружења	Буџет града, Министарства, Остали извори
Активност 5.1.1.3.8.: Организација школског аутобуса на кружним линијама						
2019-2025	Редовно похађање наставе деце са сметњама у развоју	Број ученика који се превозе	Извештаји одељења друштвених делатности, “Југо-превоза“ Крушевац, школа	Градска управа	Центар за особе са инвалидитетом, школе, предшколска установа	Буџет града, Министарства, Остали извори

СКРАЋЕНИЦЕ КОЈЕ СЕ НАЛАЗЕ У ЛОКАЛНОМ АКЦИОНОМ ПЛАНУ ЗА ДЕЦУ ГРАДА КРУШЕВЦА
ОД 2019-2025. године:

ЛПА - Локални план акције за децу,
ПЕЦ - Породично едукативни центар,
УГ- Удружење грађана,
ПУ- Полицијска управа,
ПУ- Предшколска установа,
ЦСУ - Центар за сручно усавршавање,
ШУ- Школска управа,
ЦСР - Центар за социјални рад,
ЗЗЈЗ - Завод за јавно здравље,

ШОСО - Школа за основно и средње образовање,
ДЗ - Дом здравља, ОП - Општа болница,
КЦК - Културни центар Крушевац,
СЦ - Спортски центар,
ССГКШ - Спортски савез града Крушевца,
ПИО - Репулички фонд за пензијско и инвалидско осигурање,
УГ - Удружење грађана,
ТОК - Туристичка организација Крушевац
